

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Diplomová práce

Veronika Kovářová

Facebook – Prostor pro seberealizaci dětí

Olomouc 2012

vedoucí práce: Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D.

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně na základě pramenů uvedených v seznamu použité literatury.

V Olomouci 29. 3. 2012

podpis

Poděkování:

Chtěla bych poděkovat svému vedoucímu práce Mgr. Kamilovi Kopeckému, Ph.D. za trpělivost, vstřícnost a užitečné rady. Všem učitelům, kterým jsem svými dotazníky narušila plán výuky, dětem, které ve svém volném čase přišly a odpověděly na mé otázky a kolegyním, které mi po celou dobu studia ochotně pomáhaly a vycházely vstříc. Ráda bych také poděkovala svému příteli za trpělivost a svým rodičům za duševní podporu.

OBSAH:

ÚVOD	6
I. TEORETICKÁ ČÁST	8
1. SOCIÁLNÍ SÍŤE	9
1.1. Web 2,0.....	9
1.2. Sociální síť	10
1.3. Webové sociální síť	10
1.4. Nejznámější sociální síť	11
1.4.1. LinkedIn	12
1.4.2. MySpace	12
1.4.3. Twitter	13
1.4.4. Google+	14
1.5. Rizikové chování na sociálních sítích	14
1.5.1. Kyberšikana	15
1.5.2. Kybergrooming	18
1.5.3. Sexting	20
1.5.4. Prevence rizikového chování na internetu	22
2. FACEBOOK	25
2.1. Historie Facebooku	26
2.2. Licenční ujednání	28
2.2.1. Sdílení obsahu a informací, zásady soukromí a používání dat	29
2.2.2. Bezpečnost	30
2.3. Funkce	31
2.3.1. Zed'	32
2.3.2. Zprávy a chat	32
2.3.3. Události (Events) a šťouchnutí (Poke)	33
2.3.4. Stránky a skupiny	33
2.4. Klady a zápory	34
2.5. Facebook jako prostor pro seberealizaci	35
2.5.1. Virtuální identita	37
2.5.2. Komunikace prostřednictvím Facebooku	40
2.5.2.1. Disinhibiční efekt	42

2.5.2.2. Jazykové prostředky virtuální komunikace	44
2.5.3. Seberealizace dětí	45
II. PRAKTICKÁ ČÁST	49
3. VÝZKUM	50
3.1. Záměr a cíl výzkum	50
3.2. Metodologie	50
4. VÝSLEDEK VÝZKUMU	53
4.1. Výsledek dotazníkového šetření	53
4.2. Výsledek rozhovoru	73
5. ZÁVĚR	76
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	78
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	84
SEZNAM PŘÍLOH	85
ANOTACE	

Facebook – Prostor pro seberealizaci dětí

Úvod

Ondřej Bitto ve svém článku Černobílé: Sociální sítě - pro a proti napsal, že: „*Facebook je v současnosti názorným příkladem jedné z masově rozšířených služeb, která je právě na vrcholu. Osobně svou míru optimismu praktičnosti a opravdového přínosu této služby vždy mírním – stále mně neoslovila a ani magická čísla aktuálního počtu uživatelů mě nenutí k tomu, abych se ke stádečku přidal.*“¹

Podle Českého statistického úřadu bylo v lednu 2010 v České republice přibližně 2 miliony uživatelů Facebooku, v červenci 2010 už to bylo kolem 2,7 milionu a v prosinci se počet uživatelů vyšplhal k 3 milionům, což je přibližně dvacet osm procent obyvatel České republiky. Největší podíl z celkového počtu uživatelů Facebooku v České republice, tvoří lidé ve věku 18-34 let, a to šedesát tři procent. Druhou největší skupinou uživatelů, dvacet tři procent, jsou děti ve věku 0-17 let. A právě dětem, přesněji žákům 5. a 6. třídy (11 – 12 let), bych chtěla věnovat svůj výzkum.

V čem tkví jeho přitažlivost? Co donutilo bezmála každého třetího Čecha založit si profil na Facebooku? Jedna moje kamarádka, mimochodem učitelka na prvním stupni základní školy, mi mezi řečí řekla: „Taky jsme museli založit našemu mladému účet.“ Tomu mladému je asi 11, chodí do 5. třídy. Na moji otázku: Proč, museli? Nedokázala přesvědčivě odpovědět. Prostě museli! Většina ve třídě má svůj profil, starší bratr má svůj profil, a tak dlouho je přemlouval, že už ho má i on. Je to sice jedna z těch lepších variant, kdy rodiče svým dětem pomohou nastavit a zabezpečit jejich profil, přesto s tím vnitřně nesouhlasím. Možná si to dnešní doba žádá. Naše okolí nás nepřimo nutí zakládat si profily na různých sociálních sítích a stávat se jednou z oveček miliónového stáda. Je to ale dobře?

Facebook je novodobý fenomén, současné téma, proto jsem si ho zvolila pro svou práci. Většina lidí z mého blízkého okolí má profil na Facebooku a aktivně ho využívá, především ke komunikaci a k prezentaci fotek ze svého života. Má mladší sestra Facebookem žije, je tam prakticky denně. Jsem ve věku, kdy moje kamarádky a spolužačky zakládají rodiny. Na Facebooku se pyšní svými přírůstky, ať už dítětem nebo psem na zkoušku. Dokonce i pes

¹ BITTO, O., SEDLÁK, J. Černobílé: Sociální sítě - pro a proti. Internetový portál Živě.cz. 2011.

On-line na: <http://www.zive.cz/clanky/cernobile-socialni-site---pro-a-proti/sc-3-a-156860/default.aspx>

[citováno: 18. 9. 2011]

mých rodičů má profil, spravuje ho samozřejmě sestra. Já jsem si profil založila jen ze zvědavosti a pravda je, že ze začátku jsem si upgradovala profil opravdu dost často, aktualizovala jsem fotky a videa, informovala své „přátele“ o svém životě, komentovala kdeco a zapojovala jsem se do různých diskusí, ale jednou jsem přestala. Neměla jsem k tomu pádný důvod, možná mě to přestalo bavit, neměla jsem zbytečný čas, nevím, ale všechny fotky a videa jsem ze svého profilu smazala. Jak naivní, z Facebooku se nic nesmaže jen tak. A s Facebookem jsem přestala. Jistě bych se bez něj dodnes obešla, ale kvůli této práci jsem si obnovila pozastavený profil a jednou týdně mrknu co se na Facebooku děje. Připadá mi spíš jako dobrý nástroj k chytání lelků a drbů. Možná mu přijdu na chuť, možná ne.

Co donutilo rodiče založit svému jedenáctiletému synovi účet? Proč děti rády komunikují přes Facebooku? Proč děti tráví svůj volný čas na Facebooku? Co je na Facebooku tak přitažlivé? Je Facebook užitečný, nebo je to jen dobrý nástroj k zabití dlouhé chvíle. Na tyto a jiné otázky se budu snažit odpovědět v mé diplomové práci.

Cílem diplomové práce je objasnit některé základní pojmy týkající se sociálních sítí, přiblížit fenomén Facebook, problematiku dětí na Facebooku, jejich seberealizaci na Facebooku a vliv internetové komunikace na jejich socializaci. Dále pak poukázat na důležitost prohlubování znalostí z této sféry nejen u dětí, ale především u rodičů a pedagogů. V praktické části, která je zaměřena na děti ve věku 5. a 6. třídy základního vzdělávání, se zabývám způsobem užívání Facebooku dětmi. Především důvody používání a mírou seberealizace dětí na Facebooku.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Sociální sítě na internetu

1.1. Web 2,0

Na začátek považuji za vhodné objasnit pojem Web 2.0, než se dostanu k samotným sociálním sítím na internetu. Pomocí pojmu Web 2.0 se označují nová média mezi které patří právě i sociální sítě. Pojem Web 2.0 Vojtěch Bednář zjednodušeně definuje jako: „*Souhrnné a poněkud nepřesné označení pro webové služby, které jsou založeny na tom, že jejich obsah nevytváří profesionálové, ale kooperativně všichni uživatelé.*“² Poprvé tento termín použil Tim O'Reilly a zástupci Medialive International na jednání pořádaném v roce 2004. Metafora druhý dech - Web 2.0 vystihovala situaci na trhu internetového podnikání a označení 2.0 se používá v softwarovém průmyslu pro označení nové vylepšené verze. „*Web 2.0 je revoluce podnikání v počítačovém průmyslu, způsobená změnou chápání internetu jako platformy a pokusem porozumět pravidlům vedoucím k úspěchu na této nové platformě. Nejdůležitější z těchto pravidel je tvořit aplikace, které budou díky síťovému efektu a přibývajícím počtem uživatelů stále lepší. Což jsem jinde nazval jako využití kolektivní inteligence.*“³ Ve své definici Tim O'Reilly připouští, že se nejedná úplně o novinku dnešních internetových vývojářů. Například i v prvotním záměru a vizi zakladatele WWW neboli World Wide Webu Tima Berners-Lee byly prvky současného Webu 2.0, ale buďto nebyly plně využity, a nebo se jejich hodnoty projeví až po zapojení dostatečného množství uživatelů, což v začátcích internetu mohl být problém.

² BEDNÁŘ, V. Internetová publicistika. Praha: Grada Publishing, 2007 (str. 191)

³ O'REILLY, T. Web 2.0 Compact Definition: Trying Again. 2006. On-line na:
http://radar.oreilly.com/archives/2006/12/web_20_compact.html [citováno: 18. 9. 2011]

1.2. Sociální síť

Pojem „sociální síť“ nepochází z informatiky, ale ze sociologie⁴. Touto tematikou se zabýval Georg Simmel již na přelomu 19. a 20. století. Byl to německý esejista, filozof a sociolog, předchůdce moderních sociologů.⁵ Sociolog Jamesom Barnsom tímto pojmem popisuje sociální strukturu, vytvářenou mezi jednotlivci či skupinou lidí, propojených vzájemnými vazbami, například rodinami, přáteli, známými nebo kolegy, již roku 1954. Dlouho před vznikem samotného internetu a sociálních sítí na něm. Více na www.socialnisite.estranky.cz. Sociální síť je tedy jakási pomyslná pavučina utkaná lidmi a jejich vzájemnými vztahy. Lidé v této pomyslné pavučině představují jednotlivé uzly a jejich vztahy (přítel, přítel přítele, spolupracovník, rodinný příslušník, spolužák, ...) vytváří spoje mezi uzly. Z psychologického hlediska jsou sociální síť jedním z principů vývoje člověka a jeho celoživotní dráhy. Blatný popisuje teorii celoživotní dráhy člověka na základě studie Glena H. Elderena, JR., která zahrnuje pět primárních principů vývoje a jedním z nich je: *„Princip vzájemné propojenosti lidských životů: Každý člověk prožívá svůj život ve vzájemné závislosti s druhými lidmi. Společenské a historické vlivy působí na jedince prostřednictvím této sítě sdílených vztahů. Sociální síť sice vystavují jedince tlaku druhých, ale zároveň poskytují sociální oporu.“*⁶

1.3. Webové sociální síť

Sociální síť na internetu vznikly na základě potřeby se sdružovat, sdílet společné zájmy, vyměňovat si informace, a hledat nové přátele. Základní podstatu sociálních sítí vidí Bednář ve „vytváření virtuálních vztahů mezi uživateli.“⁷ Sociální síť jsou tedy aplikace, které umožňují vzájemnou komunikaci a sdílení informací. Jsou založeny na aktivním přístupu

⁴ Sociologie – společenská věda zabývající se interakcí jedinců, skupin a společností, jejich strukturou, společenským systémem a sociálními změnami. (GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha : Argo, 1999)

⁵ PLATKO, O. Sociální síť. Internetový portál oWebu.cz. 2009. On-line na: <http://owebu.blogger.cz/Internet/Socialni-site-1-dil> [citováno: 20. 9. 2011]

⁶ BLATNÝ, M. a kol. Psychologie osobnosti – Hlavní téma, současné přístupy. Praha: Grada Publishing, 2010. (str. 188)

⁷ BEDNÁŘ, V. Internetová publicistika. Praha: Grada Publishing, 2007. (str.193)

svých uživatelů, kteří svým využíváním vytváří jejich obsah a funkce, které jsou ovlivněny společnými zájmy a potřebami.

Ve své podstatě, první sociální sítě tvořili američtí vojáci, kteří pro komunikaci a sdílení informací používali klasické e-maily po spuštění experimentální sítě ARPANET v roce 1969. Dalším významným mezníkem ve vzniku sociálních sítí byl rok 1988, kdy dva programátoři z Finska spustili první Internet Realy Chat (dále v textu IRC) server na adrese <http://tolsun.oulu.fi>, kterou vlastní Technická Univerzita v Helsinkách. IRC umožňoval komunikaci přes internet v reálném čase. Mezi další významné mezníky vzniku sociálních sítí bych zařadila rok 1989, kdy Tim Berners-Lee publikuje návrh vývoje WWW, rok 1991 kdy evropská laboratoř CERN začíná využívat WWW a rok 1994, ve kterém se internet stal komerční záležitostí.

Označení „první internetová sociální síť“ různí autoři článků používají pro odlišné internetové aplikace. Na portálu Socialnisite.cz za první sociální síť považují Classmates.com, spuštěnou v roce 1995, kterou vytvořil Randy Conrad. Svým uživatelům umožňovala hledat spolužáky a udržovat kontakty mezi studenty a známými. Kdežto například Wikipedie, běžnými uživateli velmi oblíbená internetová encyklopedie, jako první sociální síť uvádí Sixdegrees.com, spuštěnou až roku 1997. Její uživatelé si mohli vytvářet profily a seznamy přátel a později i procházet seznamy přátel svých přátel.

1.4. Nejznámější světové sociální sítě

„Systémy sociálních sítí nejsou v podstatě ničím jiným, než kombinací specializované webhostingové služby a specializovaného vyhledávače.“⁸ Po vyplnění strukturovaného profilu může hned hledat další kontakty a být nalezen. Sociální sítě obvykle sdružují lidi se stejnými či podobnými zájmy. Tyto systémy fungují spolehlivě a v důsledku toho narůstá počet uživatelů i počet samotných sítí.

Dnes existuje mnoho sociálních sítí, které mají společné základní znaky. Vytváření profilů, komunikaci a sdílení dat nabízí každá webová sociální síť. Liší se svým zaměřením a nabízenými funkcemi. Některé sociální sítě jsou zaměřeny čistě na sdílení informací a zábavu, jiné třeba pomáhají lidem hledat práci, popřípadě sdružují zástupce určité skupiny například umělce, spisovatele nebo členy různých etnik a sociálních skupin.

⁸ PROCHÁZKA, D. První kroky s internetem. Praha: Grada Publishing, 2010. (str.57)

1.4.1. LinkedIn

V roce 2003 vznikla pracovní síť LinkedIn. Její uživatelé si vytvářejí internetové profily, které jsou zaměřeny na kariéru, zveřejňují zde své životopisy a pracovní a studijní úspěchy. Členům této sítě pak stačí poslat zaměstnavatelům link (hypertextový odkaz) na svůj profil na LinkedIn. LinkedIn k srpnu 2011 registruje 120 000 000 uživatelů⁹ z celého světa, mezi nimi je i stále více Čechů. Kromě toho, že na LinkedIn můžete zveřejnit svůj životopis, nabízí nejrůznější aplikace, vytváření skupin, vyhledávání bývalých i současných kolegů. Na portálu Lupa.cz ve svém článku Jan Handl píše: „Zajímavá je i možnost vystavení referencí o podrobnostech spolupráce s kolegy ze sítě. LinkedIn je vítaným pomocníkem personalistů a headhunterů, kteří mají možnost hledat mezi obrovským množstvím potenciálních zaměstnanců. Základní (a pro běžného uživatele úplně dostačující) profil je zdarma, za funkce navíc je potřeba zaplatit.“¹⁰

1.4.2. MySpace

Ve stejném roce vznikla jedna z kdysi nejpoblárnějších a nejbohatších sociálních sítí MySpace, kterou v roce 2005 koupila společnost mediálního magnáta Ruperta Murdocha News Corporation za 580 milionu dolarů. Na vrcholu své slávy se síť pyšnila 80 miliony uživatelů. Díky vzestupu Facebooku a poklesu zájmu o tuto sociální síť v roce 2011 News Corporation prodala 95% akcií společnosti Specific Media za „pouhých“ 35 milionů dolarů. Před nástupem Facebooku byla MySpace na prvním místě mezi sociálními sítěmi, co se týče jak nabídky funkcí a aplikací tak i počtem uživatelů. Je určena především fanouškům hudby, celebrit, filmů a her, které mohou na této síti sdílet. Tuto síť využívají jak známé hudební skupiny k šíření svých písní, tak úplně neznámé, které se snaží získat si fanoušky a prorazit na trh. V kvalitě sdílení multimediálního obsahu nemá, podle většiny uživatelů, konkurenci. MySpace je tedy komunitní server, založený v roce 2003 v USA. Současným většinovým vlastníkem je společnost Specific Media. Na MySpace se kromě klasických profilů běžných

⁹ AKTUÁLNĚ.CZ. LinkedIn. 2011. On-line na: <http://wiki.aktualne.centrum.cz/linkedin/>

¹⁰ HANDL, J. Sociální síť, to není jenom Facebook. Internetový portál Lupa.cz. 2009. On-line na: <http://www.lupa.cz/clanky/socialni-site-to-neni-jenom-facebook/> [citováno: 2. 11. 2011]

uživatelů nacházejí i profily hudebníků, herců či filmařů z celého světa. Kvůli ochraně má MySpace věkovou hranici pro založení profilu 14. let.¹¹

1.4.3. Twitter

Twitter, v překladu cvrlikání, je sociální informační síť určená pro rychlou stručnou komunikaci za účelem informovat o zprávách z domova i ze světa. Twitter patří mezi takzvané mikrology. „*Mikroblogovací systémy neboli mikrology, jsou specifickým formátem on-line služeb, který se nachází technicky na pomezí mezi sociálními sítěmi a tradičními blogy.*“¹² Uživatelé v reálném čase posílají a čtou příspěvky, zprávy dlouhé maximálně 140 znaků známé jako tweety, zaslané jinými uživateli. Tweety posílají a čtou přes stránku Twitteru, také přes krátké textové zprávy (SMS) nebo externích aplikacích. Heslem Twittru je: Twitter je nejlepší způsob, jak se dozvědět, co je nového ve vašem světě („*Twitter is the best way to discover what's new in your world*“¹³). Twitter založil v roce 2006 Jack Dorsey. Firma potvrzuje, že má více než 200 milionů registrovaných účtů. Analytikové se ale domnívají, že se na Twitter od jeho vzniku do června 2011 přihlásilo asi 300 milionů lidí.¹⁴ Podle Google Trends for Website k říjnu 2011 Twitter obsadil první příčku mezi zmiňovanými světovými sociálními sítěmi,¹⁵ jak dokazuje graf příloha č.1. Každý den se na Twitter přihlásí cca 50 milionu uživatelů. Ti denně napíší kolem 250 milionu tweetů. Twitter si pomalu získává oblibu i mezi českými blogery, přesto se celkový počet českých uživatelů se odhaduje na pouhých 76 tisíc, což je ve srovnání se 3 miliony uživatelů Facebooku nesrovnatelné číslo.

¹¹ MYSFACE. On-line na: <http://www.myspace.com/>

¹² BEDNÁŘ, V. Internetová publicistika. Praha: Grada Publishing, 2007 (str.199)

¹³ TWITTER.COM. On-line na: <http://twitter.com/about> [citováno: 2. 11. 2011]

¹⁴ LIDOVKY.CZ. Twitteru se daří. Počet uživatelů stále stoupá. 2011. On-line na: http://www.lidovky.cz/twitteru-se-dari-pocet-uzivatelu-stale-stoupa-fqu-/ln-media.asp?c=A110602_110434_ln-media_ape

¹⁵ GOOGLE TRENDE FOR WESITES. LinkedIn.com, MySpace.com, Twitter.com. On-line na: <http://trends.google.com/websites?q=LinkedIn.com%2C+MySpace.com%2C+Twitter.com%2C+Google%2B.com&geo=all&date=all&sort=0> [vygenerováno: 19. 12. 2011]

1.4.4. Google+

Jedním ze současných konkurentů Facebooku může být nová sociální síť Projekt Google+ od společností Google. Projekt Google+ nebo také G+ byl spuštěn 28. 6. 2011 a zpřístupněn jen na pozvánky pro omezený počet uživatelů, přesto po dvou týdnech bylo přihlášeno 10 milionu lidí a po měsíci měl G+ 25 milionu uživatelů, jak uvádí Wikipedie. Patrik Zandl ve svém článku na Lupa.cz chválí jednoduchou a účelnou grafiku. G+ sází spíše na starší generaci uživatelů sociálních sítí, nenabízí žádné hry, rozdávání srdcí ani jiné nepotřebné funkce. Zato G+ umožňuje lepší zabezpečení soukromí a funkci vytváření kruhů přátel. Otevření G+ široké veřejnosti nastalo 20. 9. 2011. Registrovat se tedy může kdokoliv bez pozvánky, ale některé jeho nové funkce budou pro uživatele prozatím nepřístupné. *"Zdaleka ještě nejsme hotoví, ale s pokrokem, kterého jsme dosud dosáhli, jsme připraveni přejít od trial verze k beta verzi. Každý teď může navštívit adresu google.com/+, zapojit se k projektu a spojit se s lidmi, které má rád,"* oznámil projektový viceprezident Googlu Vic Gundotra.¹⁶

Světových sociálních sítí je samozřejmě mnohem víc. Dovolím si říct, že každá země má své sociální sítě, ale většina z nich nepřekročí hranice své země. Za zástupce českých internetových sociálních sítí bych vybrala sociální síť Spolužáci.cz, díky níž se můžeme vrátit zpět do lavic základní, střední či vysoké školy, sdílet data a komunikovat se svými bývalými i současnými spolužáky. Stejně jako sociální síť Spolužáky.cz vlastní společnost Seznam i sociální síť Lidé.cz. Třetím zástupcem je sociální síť Libimseti.cz. Ve své době, patřily tyto sociální sítě v České republice mezi nejnavštěvovanější. Dnes ani zdaleka nemohou konkurovat Facebooku. Jak naznačuje graf příloha č. 2.

1.5. Rizikové chování na sociálních sítích

Jako rizikové chování jsou označovány všechny formy chování, které porušují sociální a morální normy a práva, která jsou stanovena společností a svými negativními důsledky ohrožují nejen daného jedince, ale i společnost. Myslí se tím například záškoláctví, všechny

¹⁶ HOLUŠOVÁ, A. Projekt Google+ se otevřel široké veřejnosti. 2011. On-line na: <http://zpravy.kurzy.cz/283753-projekt-google-se-otevrel-siroke-verejnosti/> [citováno: 23. 11. 2011]

formy násilí a agrese, vandalismus, kriminalita, sexuální zneužívání a týrání, rasová diskriminace, závislost na návykových látkách a jiné. „*Jedná se o variabilní škálu jevů, které vnímáme jako nechtěné, nežádoucí nebo až nepřijatelné.*“¹⁷

S vývojem společnosti se mění i rizikové chování a přibývají nové formy. V poslední době lze zaznamenat značný nárůst jevů, které můžeme označit za sociálně rizikové chování. Aktuální jsou nejen poruchy sebepojetí a příjmu potravy, ale s rozvojem ICT¹⁸ a internetu a s ním spojených sociálních sítí vznikly další nežádoucí projevy chování jako například kyberšikana, kybergrooming a sexting.

1.5.1. Kyberšikana

Pojem kyberšikana označuje novodobou podobu šikany pomocí ICT. Agresor svou oběť psychicky trýzní pomluvami a zveřejňováním hanlivých obrázků nebo videí na Internetu. Na internetovém portálu E-bezpečí.cz, zabývajícím se veškerými formami patologického chování na Internetu, definují kyberšikanu „*jako zneužití ICT, zejména pak mobilních telefonů a Internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně vyvést z rovnováhy. Je to tedy jedna z forem šikany.*“¹⁹

Kyberšikana se nijak zvlášť neliší od klasické šikany, často začíná jako tradiční šikana, někdy se jejich projevy navzájem prolínají. Kyberšikana může například začít klasickým šikanováním, ubližováním, nadáváním nebo ponižováním, které agresor nahraje na video a vyhrožuje zveřejněním videa, ke kterému většinou i dojde, na internetu.

Hlavním rozdílem mezi klasickou šikanou a kyberšikanou je anonymita, kterou ICT nabízejí. Někdy jde o zbraň či obranu slabého jedince, kterému anonymita dodává sílu. Informační a komunikační technologie smazávají veškeré rozdíly ať už pohlaví, věk, fyzickou sílu či psychickou vyspělost. Zdrojem kyberšikany může být například bývalá oběť šikany, která ji využívá ke své pomstě, nebo slabý jedinec s dostatečnými znalostmi informačních a komunikačních technologií, který má v reálném světě kvůli fyzickým nebo psychickým

¹⁷ FISHER, S., ŠKODA, J. Sociální patologie. Praha: Grada Publishing 2009. (str.13.)

¹⁸ ICT – z anglického Information and Communication Technologies – informační a komunikační technologie

¹⁹ KOPECKÝ, K., KREJČÍ, V. a kol. Co je kyberšikana? Olomouc: Centrum PRVoK PdF UP, 2009. Internetový portál E-bezpečí.cz. On-line na: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/17-cojekyllkybersikana> [citováno: 29. 11. 2011]

nedostatkům problémy projevovat se a získávat si přátele. Zdrojem kyberšikany se může stát kdokoliv z blízkého okolí nebo dalekého světa. Velkým pomocníkem kyberšikany jsou komunitní sociální sítě, umožňující sdílení obsahu všem jejich členům, a tak není pro kohokoliv problém, aby na tyto servery umisťoval jakýkoliv ponižující obsah.

Nesnadné vypátrání pachatele je dalším záporným faktorem kyberšikany. Agresor se většinou skrývá pod nic neříkající přezdívkou, má několik profilů a identit, které střídá, používá neznámé telefonní číslo, nebo si ho jednoduše skryje a oběť nemá ani ponětí, kdo se skrývá za útoky. A navíc oběti si nerady stěžují a zveřejňují tak své ponižení. Zdánlivá anonymita a nepolapitelnost navíc posiluje útočnickovu agresi a dodává mu odvalu používat drsnější metody nátlaku a ponižování.

Co mají šikana a kyberšikany společné je cíl, a to někomu ublížit, ať fyzicky nebo psychicky.

Znamé případy kyberšikany:

Prvním udávaným případem kyberšikany je tzv. Star Wars Kid, kdy obětí se stal Ghyslain Raza z kanadského Québecu. V roce 2003 vyvěsili na internet kamarádi Ghyslaina Razy, jeho amatérské záběry, na kterých se pokouší ztvárnit postavu z Hvězdných válek, Dartha Maula. Video mělo nečekaný úspěch, server zaznamenal několik miliónu stažení. Postupem vznikly různě upravené a sestříhané nahrávky, které poukazovaly na Ghyslainovu nadváhu a neobratnost. Vše vyvrcholilo peticí za obsazení Ghysleina Razy do další epizody Star Wars. Když se Ghyslain Raza dozvěděl o své popularitě, psychicky se zhroutil a musel vyhledat lékařskou pomoc.²⁰

V roce 2006 byl zaznamenán tragický případ kyberšikany v Evropě. Čtrnáctiletá Anna Halman z Polského Gdaňska spáchala sebevraždu poté, co její spolužáci umístili na internet nahrávku z mobilního telefonu, na které Anju, za přihlížení celé třídy, sexuálně šikanuje pět jejích spolužáků. Následující den se Anja oběsila na švihadle.²¹

Obětí nemusí být jen děti, ale i dospělí. Především veřejně známé osoby, lidé pracující ve veřejné správě, či učitelé jsou častými terči kyberšikany. U nás mediálně známým případem se stala kauza ředitele školy v Železném Brodě. Žáci 9. ročníku ho záměrně

²⁰ KREJČÍ, V. Kyberšikana. Olomouc: Net Univerzity, 2010.

²¹ NYKODÝMOVÁ, H. Kde končí legrace a začíná kyberšikana. 2007. Internetový portál Lupa.cz. On-line na: <http://www.lupa.cz/clanky/kde-konci-legrace-a-zacina-kybersikana/>

provokovali, až dal ředitel jednomu žákovi facku. Druhý žák vše natočil na mobil a nahrávku vyvěsil na internet. Ředitel se omluvil žákovi i jeho rodině a podal rezignaci.²²

Bohužel až na základě těchto a jiných případů se společnost začíná zajímat o prevenci nebezpečných komunikačních jevů a úpravu legislativy. Stoprocentní ochrana neexistuje, ale můžeme riziko snížit svou opatrností a obezřetností. Na E-Bezpečí.cz jsou sestavena základní pravidla bezpečné komunikace: „*Vždy respektujte ostatní uživatele. Dobře si rozmyslete, co odesíláte a komu. Nakládejte se svými hesly opatrně. Nikdy nikomu neznámému nesdělujte své osobní údaje. Vždy se nejprve seznamte s pravidly chatu či diskuse, ať víte, co je zakázáno. Seznamte se s riziky, které souvisí s elektronickou komunikací.*“²³

Nejbezpečnější by bylo vzdát se veškerých technických vymožeností dnešní doby, to se ale nikomu z nás nechce. Stanete-li se obětí kyberšikany, i přes dodržení všemožných pravidel, ihned komunikaci ukončete, sms nebo e-maily si uschovejte jako důkazy a svěřte se důvěryhodné osobě, která zváží závažnost situace a poradí další kroky. U dětí, stanou-li se obětí kyberšikany, je důležité klást jim na srdce, aby se nebály a nestyděly svěřit se nejlépe rodiči nebo učiteli. Výzkum projektu E – Bezpečí a Centra PRVOK PdF UP²⁴ z roku 2009 prokázal, že bezmála čtyřicet sedm procent českých dětí je vystavena některé z forem kyberšikany. V roce 2010 to bylo už více než polovina a to padesát devět procent, jak ukazuje výzkum Nebezpečí elektronické komunikace 2²⁵. Z dotazovaných se v roce 2008 téměř třetina (dvacet osm procent) přiznala, že má zkušenosti s kyberšikanou z pozice agresora a v roce 2010 to bylo alarmujících čtyřicet jedna procent. Prevence a osvěta na školách možná způsobila, že až osmdesát čtyři procent dětí by se podle výzkumu z roku 2010 svěřilo svým rodičům, oproti šokujícím dvaceti dvěma procentům z roku 2008.

²² ZELENÝ, P. Internetová šikana dobývá české školy. 2008. Internetový portál tn.cz. On-line na: <http://tn.nova.cz/zpravy/domaci/internetova-sikana-dobyva-ceske-skoly-drsne-video.html>

²³ KOPECKÝ, K., KREJČÍ, V. a kol. Jak se chránit před kyberšikanou a jak se bránit kyberútočníkům. Olomouc: Centrum PRVoK PdF UP, 2009. Internetový portál E-bezpečí.cz. On-line na: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/102-27>[(citováno: 3. 12. 2011)]

²⁴ Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého.

²⁵ Výzkum Nebezpečí elektronické komunikace 2 realizovaný Centrem PRVOK UP a projektem E-Bezpečí navazuje na předešlý výzkum z roku 2008

1.5.2. Kybergrooming

Tímto termínem se označuje snaha útočnicka vylákat dítě na schůzku, na základě důvěry, získané předešlou komunikací přes internet nebo mobilní telefon. Tato schůzka může vést k fyzickému napadení, sexuálnímu zneužití, k výrobě dětské pornografie nebo k zneužití dítěte pro prostituci apod.

Virtuální svět smazává vizuální nedostatky a psychické problémy, které v reálném světě hrají velkou roli při seznamování se. Ve virtuálním světě je jedno, že nejsme jako vystřižení z módního časopisu nebo že se nemáme postavu jako fotbalista a slibnou kariéru. V tomto světě se můžeme stát kýmkoliv a stejně tak i ten, s kým právě komunikujeme. Nikdy si nemůžeme být jisti, zda ten příjemný sedmnáctiletý kluk není ve skutečnosti čtyřicetiletý pedofil.

Oběťmi kybergroomingu jsou děti, zpravidla ve věku 11-17 let, které tráví většinu svého volného času na chatech a sociálních sítích, kde navazují virtuální přátelství a hledají nové virtuální kontakty, se kterými komunikují, často jen z nudy, pro zabití volného času. Děti, především v tomto věku, jsou náchylnější k manipulaci, protože nemají dostatek životních zkušeností a jejich dovednosti začlenit se do společnosti jsou velmi nízké. Útočníci využívají tuto skutečnost při výběru svých obětí. Nejčastějšími oběťmi jsou děti naivní a přehnaně důvěřivé, s nízkou sebedůvěrou a s emocionálními problémy. A právě děti z dětských domovů a děti z finančně a sociálně slabých rodin jsou rizikovou skupinou. Jsou snadno uplatitelné. Toho útočnick často zneužívá a za úplatu, malý dárek nebo menší finanční obnos žádá děti o zaslání osobních údajů, fotky nebo přímo o osobní schůzku.

Znamé případy kybergroomingu:

Znamý případ z posledních let v ČR je kauza Pavla Hovorky, který byl v roce 2008 odsouzen na 6,5 roku odnětí svobody „za pohlavní zneužívání, vydírání, svádění k pohlavnímu styku a ohrožování mravní výchovy mládeže“²⁶ Hovorka byl odsouzen za to, že zneužil 20 dětí, chlapců, převážně z dětských domovů a „anebo je kontaktoval přes internetové seznamky (zejména na serveru Lide.cz), s některými také chatoval. Oběti lákal na fiktivní soutěž „Dítě VIP“, v rámci které vítězům sliboval, že stráví dva týdny v Praze a získají zajímavé soutěžní ceny.“²⁷ Chlapce, kteří věřili a dorazili na osobní schůzku, přiměl

²⁶ KOPECKÝ, K. Kybergrooming. Nebezpečí kyberprostoru. Olomouc: Net Univerzity, 2010. (str.9)

²⁷ KOPECKÝ, K. Kybergrooming. Nebezpečí kyberprostoru. Olomouc: Net Univerzity, 2010. (str.9)

k pohlavnímu styku, za který některým nabízel peníze a díky kterému vznikl kompromitující materiál (fotografie a video).

Tragickou smrtí skončila na první pohled normální teenagerská komunikace přes internet. Sedmnáctiletá studentka Ashleigh Hallová z anglického Sedgefieldu se na Facebooku seznámila s údajně 16letým chlapcem. Ve skutečnosti to byl 32letý muž Peter Chapman, který byl v minulosti již jednou trestán za sexuální násilí. Chapman, po delší komunikaci, vylákal Ashleigh na schůzku, kde ji znásilnil a následně zavraždil. Po zveřejnění případu kontaktovaly policii další možné oběti P. Chapmana. *„Jeho Facebookový profil obsahoval přes 3000 virtuálních přátel = žen ve věkovém rozpětí 13 – 31 let. Osobní údaje od svých přátel získával také pomocí různých facebookových dotazníků, ve kterých se ptal na velmi osobní otázky. Od některých dívek rovněž vylákal citlivé fotografie (ve spodním prádle, pyžamu apod.). Kromě Facebooku Chapman působil i na dalších sociálních sítích – Netlog, Holabox, Profileheaven, Kazoba.“*²⁸

V současném moderním světě se děti čím dál častěji uchylují k seznamování se přes internet. Je to pro některé snadnější cesta k získání nových kamarádů. Proto je velmi důležitá prevence před kybergroomingem. Nejdůležitější je komunikace rodičů s dětmi. Rodiče by měli věnovat co nejvíce času komunikaci s dětmi, zajímat se o jejich zájmy, radosti a problémy a získat si tak jejich plnou důvěru. Hlavní je, aby se děti nebály svěřit se svým rodičům s jakýmkoliv problémem. Velkou roli má i informovanost. Děti bychom měli seznámit se všemi nástrahami komunikace pomocí ICT, jaké jim hrozí nebezpečí a jak se mu vyhnout. U kybergroomingu platí podobná pravidla bezpečné komunikace jako u kyberšikany. Především bychom nikomu, koho doopravdy neznáme, neměli dávat své osobní údaje.

²⁸ KOPECKÝ, K. Kybergrooming. Nebezpečí kyberprostoru. Olomouc: Net Univerzity, 2010. (str.12)

1.5.3. Sexting

Slovo sexting, český ekvivalent sextování,²⁹ označuje jednu z forem velmi nebezpečného sociálně patologického chování související s virtuální komunikací. Jedná se o elektronické rozesílání zpráv, fotek či videí se sexuálním podtextem. Vznik sextingu jde ruku v ruce s vývoje mobilních telefonů. Když dítě požádá o nový telefon, většinou má na mysli nejžhavější novinku na trhu (nebo alespoň mu podobný), aby ve třídě nebyl za losera. Samozřejmostí dnešních mobilů je funkce pořizování fotografií a video nahrávek, které stisknutím jedné klávesy, rozešleme celému seznamu. Většina fotografií či videí, které jsou příčinou sextingu, vzniknou na základě partnerských vztahů nebo vzájemné důvěry dvou osob a jsou často pořízeny mobilním telefonem, který máme vždy po ruce. Už samotné pořízení takovéhohoto diskreditujícího materiálu je velkým rizikem, že bude zveřejněn a šířen bez našeho vědomí na Internetu nebo mobilními telefony. Podle českého serveru Sexting.cz, který se zabývá výhradně touto problematikou, sexting představuje velmi rizikové chování, a to z těchto důvodů: Potenciálním útočníkům dáváme k dispozici citlivý materiál, který mohou kdykoliv zneužít proti nám. Tento materiál může na internetu kolovat několik let nebo může být použit za několik let od svého vzniku. Oběť sextingu může být vystavena tzv. harašení či sexuálním útokům. Šířitelé sextingu se mohou stát pachateli přestupku či trestného činu (šíření dětské pornografie, ohrožování výchovy dítěte apod.).

Důvodem sextingu může být odmítnutí milostných návrhů nebo ukončení stávajícího vztahu. Jsou ale případy, kdy si za to oběť může tak trochu sama. Z různých důvodů oběti ze své vlastní vůle posílají své polonahé či nahé fotografie přátelům, partnerkám/partnerům, ti je rozpošlou a spustí se řetězová reakce. V lepším případě končí sexting společenským zesměšněním a psychickým zhroucením, v horším případě smrtí.

Sexting představuje velkou hrozbou nejen pro dospělé, ale především pro dospívající a děti. Výzkum, realizovaný v průběhu roku 2010 Centrem PRVOK a projektem E-Bezpečí, prokázal, že až deset procent dětí je ochotno zveřejnit či odeslat sexuálně laděnou fotografii nebo videozáznam, přesto, že sedmdesát jedno procento z dotazovaných dětí takové jednání považuje za rizikové.³⁰

²⁹ Sextování – jazyková kontaminace ze slov sex a textování.

³⁰ KREJČÍ, V., KOPECKÝ, K. Nebezpečí elektronické komunikace 2 – zpráva z výzkumného šetření realizovaného v rámci projektu E-Bezpečí. Olomouc: Net Univerzity, 2010-2011. On-line na: <http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/375/6/lang,czech/>

Znamé případy sextingu:

První případy sextingu byly zdokumentovány již v roce 2005. V každé zemi se na jednotlivé případy pohlíží jinak. V některých zemích jsou určitá témata poměrně běžná, například benevolentní Německo má poměrně vysokou míru tolerance vůči nahotě, naproti tomu v puritánském Švédsku je sebemenší veřejná nahota nepřipustná.

V USA jsou tresty za sexting vysoké, jak ukazuje známý případ nezletilého Phillipa Alperta z Floridy. „Aniž by o ně žádal, jeho přítelkyně mu zaslala své nahé fotografie. Když se rozešli, Philip zaslal její nahé fotografie kamarádům a také rodičům dívky. Philip byl usvědčen a odsouzen na 5 let podmíněně z šíření dětské pornografie až do svých 43 let bude zařazen do registru sexuálních útočníků, společně se sexuálními násilníky, devianty apod.“³¹

Jiný případ skončil tragicky, a přestože škola odhalila 5 studentů, kteří fotografie šířili stovkám dalších studentů, nebylo možné je potrestat, protože oběti bylo již 18 let. Jedná se o Jessicu Logan, jejíž přítel po rozchodu zveřejnil Jessičiny intimní fotografie na internetu. Jessica se stala terčem posměchu, urážek a ponižování ze strany spolužáků. Prostřednictvím televize žádala své pronásledovatele, aby ji nechali na pokoji, ti její žádost ignorovali. Jessica psychický nátlak neustála a v červenci 2008 spáchala sebevraždu oběšením.³²

Podobně skončil příběh teprve 13leté Hope Witsell z Floridy, která svou nahou fotografií chtěla upoutat pozornost Alexe Eargoga. Místo toho se stala obětí šikany, urážek a posměchu od svých spolužáků. Nepřiměřeně zareagovalo vedení školy a Hope byla na týden vyloučena. Přestože byla Hope v osudný den pod dohledem rodičů, oběsila se na šátku přivázaném na baldachýnu. Poslední záznam z deníku Hope: „Jsem rozhodnuta. Cítím to v žaludku. Zkusím se oběsit. Doufám, že se mi to podaří.“³³

V české republice jsou mediálně známé případy: 16letá studentka Mladoboleslavského gymnázia se nechala svými spolužáky natočit, jak masturbuje. Video kolovalo na internetu. Za šíření videa byli propuštěni někteří zaměstnanci mladoboleslavské Škoda Auto, případem

³¹ KOPECKÝ, K. Co je sexting. Olomouc: Centrum PRVoK PdF UP, 2009. Internetový portál E-Bezpečí.cz. On-line na: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/sexting/137-154> [citováno: 15. 12. 2011]

³² Více na: KOPECKÝ, K. Co je sexting. Olomouc: Centrum PRVoK PdF UP, 2009. Internetový portál E-Bezpečí.cz. On-line na: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/sexting/137-154>

³³ KOPECKÝ, K. Tragický případ sextingu. Olomouc: Centrum PRVoK PdF UP, 2011. Internetový portál E-Bezpečí.cz. On-line na: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/sexting/254-tragicky-pipad-sextingu-z-usa> [citováno: 15. 12. 2011]

se zabývá Policie ČR.³⁴ 15letá žačka z Velkého Meziříčí poslala svému nezletilému spolužákovi intimní fotografii, aby u něj vzbudila zájem. Chlapec ji přeposlal dalším známým a případ skončil tím, že se snímek dostal až k učitelům. Událost byla řešena policií s podezřením na šíření dětské pornografie a vyústila pro aktéry společensky prospěšnými pracemi.³⁵ 35letá učitelka ze Znojma byla dobrovolně natočena šestnáctiletým studentem, jak souloží s devatenáctiletým mladíkem. Trestní stíhání učitelky bylo sice zastaveno, ale nemilým důsledkem pro ni byla celorepubliková ostuda, psychické zhroucení, ztráta prestiže a odchod ze školy. Za zveřejnění videa, které mělo zůstat v tajnosti, nebyl nikdo potrestán.³⁶

1.5.4. Prevence rizikového chování na internetu

Ředitel komunitní služby Centrum Holdings Ondřej Švihálek na mezinárodní odborné konferenci pořádané Národním centrem bezpečnějšího internetu se ve své prezentaci zaměřil na otázku: „*Chceme postihovat příčiny problémů, nebo jen jejich projevy?*“³⁷ Internet podle něj není zdroj problémů, je to jen komunikační médium. Děti neberou internetovou komunikaci za nebezpečnou a navzdory radám, zákazům a kontrole berou internet jako zábavu a hledání nových podnětů. Řešení pomocí restrikcí má řadu nevýhod. Navíc omezovat internet by znamenalo omezit budoucí rozvoj společnosti. Naopak prevence má větší potenciál.

³⁴ KOPECKÝ, K. Co je sexting. Olomouc: Centrum PRVoK PdF UP, 2009. Internetový portál E-Bezpečí.cz. On-line na: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/sexting/137-154>

³⁵ Více na: www.sexting.cz, LAUDIN, R. Dívka nafotila porno samospouští, kamaráda vyšetřuje policie. 2009. Internetový portál iDnes.cz. On-line na: http://zpravy.idnes.cz/divka-nafotila-porno-samospousti-kamarada-vysetruje-policie-pt6-/krimi.aspx?c=A090114_073536_krimi_klu

³⁶ Více na: AKTUÁLNĚ.CZ. Znojemskou porno učitelku obvinila policie. 2008. On-line na: <http://aktualne.centrum.cz/zpravy/krimi/clanek.phtml?id=632309>. Učitelka natočila porno, ve škole končí. 2009. On-line na: <http://aktualne.centrum.cz/zpravy/krimi/clanek.phtml?id=628677>. Policie: V pornu v Břeclavi další školáci nehráli. 2011. On-line na: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/regiony/jihomoravsky/clanek.phtml?id=700941>.

³⁷ RYLICH, J. Operátoři dětské porno tolerovat nehodlají. Internetový portál Lupa.cz. On-line na: <http://www.lupa.cz/clanky/operatori-detske-porno-tolerovat-nehodlaji/>

Základní význam v prevenci má samozřejmě rodina. Rodiče by si měli uvědomit, že jejich potomci tvoří generaci žijící ve světě multimédií³⁸, multi-taskingu³⁹ a sociálních sítí, že jsou to teenageři, kteří se rádi baví, hrají si a především vytvářejí a sdílejí obsah (foto, video, text, ...). Internet se stal součástí jejich životů, je to pro ně nová možnost, jak komunikovat a komunikace je často vede ke kreativě (vytváří si své blogy – internetové deníčky, webové stránky, zakládají účty a profily na nejrůznějších stránkách, ...). Internet je pro dospívající ideální prostředek k vyjádření jejich identity a k navazování vztahů. Proto je důležité, aby rodiče připravili své děti na možná nebezpečí spojená s internetovou komunikací a neotáleli alespoň s minimální elementární sexuální výchovou, protože sexualita je součástí internetu, a dítě by mělo být připravené. Nejdůležitější ve vztahu rodičů a jejich dětí je důvěra. Dítě by mělo mít pocit, že se může někomu (rodičům, staršímu sourozenci, učiteli) svěřit, když udělá chybu nebo když je v nebezpečí. Mimo to, by měli rodiče poučit svá dítko o bezpečné komunikaci a ochraně osobních údajů v kyberprostoru.

Významný podíl při prevenci má i základní škola. Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání (dále v textu RVP ZV) vymezuje vzdělávací oblast Informační a komunikační technologie, která, vzhledem k narůstající potřebě znát a umět využívat základní dovednosti při práci s výpočetní technikou, byla zařazena jako povinná součást základního vzdělávání na 1. a 2. stupni. Cílem vzdělávací oblasti je „*dosáhnout základní úrovně informační gramotnosti – získat elementární dovednosti v ovládnutí výpočetní techniky a moderních informačních technologií, orientovat se ve světě informací, tvořivě pracovat s informacemi a využívat je při dalším vzdělávání i v praktickém životě.*“⁴⁰ Otázky on-line bezpečí jsou zároveň obsahem Mediální výchovy, což je jedno z průřezových témat, která jsou také obsahem RVP ZV a která mají školy povinnost zpracovat do své výuky. V praxi je to ale složitější, RVP ZV je benevolentnější než byly dříve povinné osnovy. Otázky internetové kriminality jsou sice v RVP ZV zpracovány, ale jen velmi obecně. Záleží

³⁸ „Multimédia – digitální prostředek integrující různé formáty dokumentů, resp. dat (např. text, tabulky, animace, obrazy, fotografie, schémata, ilustrace, grafy, mapy, zvuk, mluvený komentář, video apod.).“

DOSTÁL, J. Multimediální, hypertextové a hypermediální učební pomůcky - trend soudobého vzdělávání. JTIE – Časopis pro technickou a informační výchovu. Olomouc: UP, 2009. Ročník 1, Číslo 2. On-line: http://www.jtie.upol.cz/clanky_2_2009/multimedialni_hypertextove_a_hypermedialni_ucebni_pomucky.pdf (str. 19)

³⁹ Multi-tasking – (z angličtiny multi= mnoho, task= úloha) schopnost provádět více procesů současně

⁴⁰ JEŘÁBEK, J., TUPÝ, J. a kol. Rámcově vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: VÚP, 2007 (str. 34)

na každé škole, jakým způsobem si tyto důležité body výuky zahrne do svých školních vzdělávacích programů. Ondřej Neumajer z Národního ústavu pedagogického na konferenci Prevence internetové kriminality, pořádané v červnu 2010 při své prezentaci poukázal na to, že děti toho o IT⁴¹ a online bezpečnosti moc neví. „*Prezentoval posbíraná data z mnoha jiných dílčích statistik a studií, jako například výsledky testů SCIO, které obsahují i test informační gramotnosti TIGR. Určitý náhled poskytl i IT Fitnes test realizovaný v rámci Evropského týdne IT dovedností. Toho se zúčastnilo téměř 30 000 účastníků a celkový průměr byl cca 46 %. Otázky týkající se bezpečnosti byly ale pro účastníky zpravidla nejobtížnější.*“⁴²

Pomoci při výuce prevence nám mohou různé projekty, zabývající se touto tematikou. Například projekt Národního centra bezpečnějšího internetu Saferinternet.cz, projekt E-Bezpečí.cz Univerzity palackého v Olomouci, projekt Bezpečný internet.cz, který vznikl ve spolupráci České spořitelny, Microsoft a Seznam.cz, projekt E-Synergie – vědeckovýzkumná síť pro rizika elektronické komunikace Centra prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty v Olomouci, který vznikl ve spolupráci Pedagogické fakulty UP Olomouc, Ministerstva vnitra, Krajského ředitelství policie Olomouckého kraje a Vodafone Czech Republic a.s., a mnoho dalších projektů a internetových portálů zabývajících se nebezpečnou virtuální komunikací.

Je důležité si uvědomit, že internet je médium budoucnosti, ale nese sebou nemalá rizika, ať už se jedná o porušování autorských práv, sexting a s ním spojenou dětskou pornografii, kyberšikanu, kybergrooming nebo únik osobních údajů. Na tyto a jiné možné problémy bychom měli děti připravit, než začnou pracovat s internetem.

⁴¹ IT – Informační technologie

⁴² RYLICH, J. Prevence internetové kriminality je i státní zájem. 2010. Internetový portál Lupa.cz. On-line na: <http://www.lupa.cz/clanky/prevence-internetove-kriminality-je-i-statni-zajem/> [citováno: 19. 12. 2011]

2. Facebook

„ Facebook vám pomáhá navázat kontakt s lidmi ve vašem životě a sdílet s nimi své příspěvky.“

Motto Facebooku

V roce 2004 vznikla sociální síť Facebook, která pomáhá lidem efektivněji komunikovat se svými přáteli, rodinou a spolupracovníky. Je jeden z nejoblíbenějších social networking⁴³ serverů na světě. Hlavním zakladatelem je Mark Zuckerberg, který Facebook založil během svých studií na Harvardské univerzitě. Facebook byl nejprve určen pouze pro studenty Harvardu, až v létě roku 2006 se Facebook otevřel všem uživatelům.

Sociální síť Facebook je bezpochyby jedním z největších fenoménů dneška. Největší nárůst uživatelů zaznamenal v letech 2009 a 2010. Podle CheckFacebook.com je k 15.1.2012 celosvětový počet uživatelů Facebooku 796 506 640. Počet uživatelů v České republice je k témuž datu 3 502 780, z toho 51% tvoří ženy, největší podíl mají uživatelé ve věku 18 – 24 a to 28,6% (1 001 140 uživatelů), na druhém místě jsou uživatelé ve věku 25 – 34, ti mají 28,5% (998 160 uživatelů). Protože jednou z podmínek pro založení profilu na Facebooku je věková hranice 13 let, CheckFacebook.com uvádí nejnižší věkovou skupinu 13 – 15 let, která má 279460 uživatelů což je 8% z celkového počtu.

„Facebook je ve své podstatě internetová stránka, která vám pro zaregistrování a přihlášení umožní vytvořit si svůj profil a navazovat kontakty s dalšími lidmi – odtud slovo sociální. Facebook tyto kontakty nazývá “přáteli”, ale je jen čistě na vás, zda si mezi své přátele na Facebooku přidáte pouze lidi, které osobně znáte, a jsou tedy vašimi přáteli z reálného života, nebo budete udržovat síť kontaktů s lidmi, které znáte třeba jen přes internet.“⁴⁴ Takto popisuje Michal Berg Facebook na stránce fb1.cz ve svém článku Co je Facebook.

⁴³ Social networking – anglický překlad sociálních sítí

⁴⁴ BERG, M. Co je Facebook. 2009. Internetový portál FB1.cz. On-line na: <http://www.fb1.cz/obecne-o-facebook/co-je-to-facebook> [citováno: 19. 12. 2011]

Jan Neruda v 19. století, v době kdy psal báseň Jen dál, neměl ani ponětí jak aktuální budou dnes jeho slov, jak dokonale vystihnou pokrok komunikace v kyberprostoru.

„Kdo chvilí stál, již stojí opodál,
den žádný dvakráte se nenarodí,
čin dvakrát nezraje — jen dál, jen dál!“⁴⁵

2.1. Historie Facebooku

*„Ten příběh je sám o sobě skvělý, Protože má v sobě vše podstatné. Americký sen, přátelství, zradu, pomstu, drogy, sex, soudní spory, třídní nevraživost i neuspokojené ambice... Na jeho začátku stáli čtyři neznámí studenti Harvardu a na jeho konci (a to je to, co dělá tuhle story výjimečnou) byla stránka, která změnila internet i to, jak komunikujeme, jedna legenda o jejím vzniku, podpořená úspěšnou knihou i filmem. A jeden šestadvacetiletý kluk bohatší o sedm miliard dolarů. Kluk se jmenuje Mark Zuckerberg a dotyčná stránka Facebook.“*⁴⁶ Těmito slovy začíná Luděk Staněk svůj článek pro společenský týdeník Reflex.

Jak to bylo doopravdy? To ví jen Mark Zuckerberg, plachý a uzavřený syn zubaře a výjimečně nadaný student, Eduardo Sverin, veselý chlapík z brazilské multimilionářské rodiny a bratři Tyler a Cameron Winklevossovi, původem z významné vědecko-podnikatelské rodiny, příslušníci harvardské elity a nejuzavřenějších harvardských studentských klubů, pro které bylo studium na Harvardu rodinnou tradicí a povinností.⁴⁷

Každopádně lze za otce Facebooku označit Marka Zuckerberga, dnes generálního ředitele Facebooku, do jaké míry se nechal inspirovat nápadem dvojčat Winklevossových nechám na posouzení každého z vás. Markova představa spočívala v tom, že propojí všechny studenty a umožní jim sdílet zážitky i strasti studentského života. Zda ho skutečně inspirovala Harvard Connection, původní název bratrů Winklevossových, je předmětem soudních sporů. Prvotní kapitál na rozjetí celé akce mu poskytl kamarád a spolužák Eduardo Severin.

⁴⁵ NERUDA, J. Zpěvy páteční.- Jen dál. Ilustrace: Holoušová, L. Brno: Tribun EU, 2007 (str. 41)

⁴⁶ STANĚK, L. Pan Facebook – Jak devatenáctiletý kluk Mark Zuckerberg změnil internet. 2010. Reflex CS společenský týdeník, ročník XXI/42. (str.82)

⁴⁷ MEZRICH, B. The Accidental Billionaires. The Founding of Facebook a Tale of Sex, Money, Genius and Betrayal. New York: Doubleday, 2009.

V únoru 2004 Mark Zuckerberg a spoluzakladatelé Dustin Roubíček, Chris Hughes, který je uváděn jako mluvčí Facebooku a Eduardo Saverin, který měl na starosti ekonomickou stránku, startují projekt thefacebook.com z Harvard koleje, který si okamžitě získal oblibu mezi studenty. Zásadní věcí, kterou se Facebook lišil od předešlých sociálních sítí, jako byl MySpace nebo Friendster, bylo to, že jste se museli zaregistrovat z harvardské e-meilové adresy pod svým pravým jménem.

„*Můžeme udělat svět otevřenější,*“⁴⁸ tvrdil Mark při jednání s reklamními klienty. Neměnil jen stávající podobu internetu, ale začal sám sebe brát jako někoho, kdo mění svět. V březnu 2004 Facebook expanduje z Harvardu na Stanford, Columbia a Yale. V prosinci téhož roku Facebook dosáhl téměř 1 milionu uživatelů. V té době přichází na scénu Sean Parker, který měl na starosti získat co nejvíce investorů.

V květnu 2005 vzrostla podpora o více než 800 sítí vysokých škol, v srpnu na radu Parkera Zuckerberg mění svůj název thefacebook.com na Facebook, v září se Facebook rozšířil i do středních škol a v prosinci téhož roku Facebook dosáhl více než 5,5 milionu uživatelů. Ve stejném roce vznikla již zmíněná kniha a následně film *The Social Network*, jako pomsta Severina, že ho Zuckerberg chtěl, možná pod vlivem Parkera, vyřadit z projektu. Kniha i film jsou překvapivě přesným popisem toho, co se tehdy stalo, vyprávěným ze Severinova úhlu pohledu. Eduardo Severin je dodnes uváděn jako spoluzakladatel Facebooku.⁴⁹

Významným mezníkem pro Facebook bylo září 2006, kdy se Facebook odemkl i uživatelům mimo akademickou půdu. Od té doby počet uživatelů Facebooku neustále roste. V prosinci téhož roku dosahuje více než 12 milionu aktivních uživatelů. O rok později se Facebook otevřel externím vývojářům. V květnu zaznamenává 65 partnerů a vývojářů, kteří se podíleli na dosud spuštěných 85 aplikacích a platformech pro mobilní telefony, které lidem umožňují být připojeni nonstop, zpříjemňují a zpestřují jejich pobyt na stránce. Tím si Facebook zajistil věrnost svých uživatelů a přiměl je, aby neodcházeli jinam. Jednou z firem, která se podílela na rozvoji Facebooku byla například firma Zynga, autor facebookových her *Mafia Wars* nebo *Farmville*. Díky tomu má Facebook v říjnu 2007 více než 50 milionu uživatelů. Dosud byl Facebook pouze v angličtině, ale v únoru 2008 se spustil nejprve ve španělštině a francouzštině, později v němčině a v dubnu byl Facebook obohacen

⁴⁸ STANĚK, L. Pan Facebook – Jak devatenáctiletý kluk Mark Zuckerberg změnil internet. 2010. Reflex CS společenský týdeník, ročník XXI/42. (str.84)

⁴⁹ STANĚK, L. Pan Facebook – Jak devatenáctiletý kluk Mark Zuckerberg změnil internet. 2010. Reflex CS společenský týdeník, ročník XXI/42.

o překladatelskou aplikaci do 21 dalších jazyků⁵⁰. A co víc, ve stejné době byl spuštěn dnes tak oblíbený Facebook Chat. Možná proto Facebook v srpnu 2008 dosáhl 100 milionů aktivních uživatelů a od té doby jeho obliba neuvěřitelně roste. V září 2010 časopis Vanity Fair sestavoval žebříček nejvlivnějších lidí světa. Mark Zuckerberg, dnes nejmladší dolarový miliardář, obsadil první příčku. Za sebou nechal i takového velikána jako byl šéf Applu Steve Jobs (*25.2.1955 - †6.10.2011) nebo mediálního Magnáta Ruperta Murdocha⁵¹. Facebook se stále vyvíjí a roste, a již zmíněný film The Social Network, jehož cílem byla pomsta, možná Facebooku pomohl. I špatná reklama je reklama.

2.2. Licenční ujednání

Licenční ujednání neboli podmínky užívání jsou předmětem velmi obsáhlé smlouvy. Je mi jasné, že málo kdo z nás si je pečlivě přečetl, než si založil profil na Facebooku. Přiznám se, i já jsem je předtím četla jen zběžně. V roce 2009 firma narazila u uživatelů s novou změnou podmínek, které vyvolaly patřičnou reakci uživatelů. Jednalo se především o úpravu soukromí a obsah vašeho profilu. Když jste se dříve rozhodli smazat veškerá vaše data z profilu, měl Facebook tak učinit. Ale díky novým licenčním podmínkám toto již neplatilo a i po smazání profilu bylo možné, že některá vaše data na Facebooku zůstaly. Mělo tomu tak být pro zachování integrity, pokud se totiž na vaše události či komentáře váže další věc a najednou některá položka zmizí, může to pak způsobit zmatek. Zvláštní je, že jste se předešlé roky v tom zmatku orientovali a nikomu to nevadilo. Na negativní reakci uživatelů Facebook zareagoval a částečně se vrátil ke starým podmínkám.

V prosinci 2011 Irsko dokončilo audit ochrany soukromí na Facebooku. Výsledkem bylo, že se největší sociální síť podařilo obhájit své existenční nejdůležitější postupy, ale musí zapracovat na spoustě věcí. Přípomínek měla irská kancelář Komisaře pro ochranu údajů přibližně padesát například: Zjednodušit formulace na Pravidlech využívání údajů. Lépe uživatelům vysvětlit, jak jsou jejich data užívána k reklamním účelům. Umožnit uživatelům lepší přístup ke všem datům, které o nich Facebook uchovává. Další si můžete přečíst

⁵⁰ VERA,N.;Bienvenidos a Facebook en Español! Portal Facebook, 2008. On-line na:

<http://blog.facebook.com/blog.php?post=10005792130> [citováno: 20. 12. 2011]

⁵¹ STANĚK, L. Pan Facebook – Jak devatenáctiletý kluk Mark Zuckerberg změnil internet. 2010. Reflex CS společenský týdeník, ročník XXI/42.

ve zprávě o auditu.⁵² Vše začalo iniciativou rakouského studenta práv Maxe Schremse, který se rozhodl podat 22 stížností Komisaři pro ochranu údajů do Irska. Do Irska proto, protože podle Schremse dle podmínek Facebooku pro uživatele z jiných zemí než USA a Kanada je kontaktní společností právě irská pobočka společnosti a ne centrála v Kalifornii.

Pracovala jsem se smlouvou, která byla naposledy revidována 26. dubna 2011 dostupná na stránkách Facebooku. První kapitola Soukromí začíná výstižnou větou: „Vaše soukromí je pro nás velmi důležité.“⁵³ Naše soukromí je sice pro Facebook důležité, ale bez našich dat by nevydělali ani dolar. Ze smlouvy jsme vybrala jen důležité odkazy týkající se tématu této práce.

2.2.1. Sdílení obsahu a informací – zásady soukromí – zásady používání dat

Přesto, že jsme vlastníky veškerého obsahu a informací, které na Facebooku zveřejníme, celosvětově bezúplatně věnujeme Facebooku bezvýhradní licenci na použití veškerého našeho obsahu podléhajícího duševnímu vlastnictví. Samozřejmě, že se Facebook odkazuje na to, že vše se děje v souladu s naším nastavením soukromí a nastavením aplikací. A ujišťuje nás, že darovaná licence zaniká, jakmile danou fotografii nebo video smažeme. Ale pokud jsme daný obsah sdíleli s ostatními, musí jej také oni odstranit. Jestliže tak učiníme a obsah podléhající duševnímu vlastnictví smažeme my i naši přátelé, se kterými jsme ho sdíleli, přesto může daný obsah existovat v záložních kopiích a Facebook si vyhrazuje přiměřeně dlouhou dobu na jeho úplné odstranění. Co je to ale přiměřeně dlouhá doba? Měli bychom si uvědomit, že jakákoliv naše fotka, nebo jen komunikace s kamarádem může být na Facebooku pěkně dlouho a je prakticky k dispozici k reklamním a jiným účelům. Měli bychom si nejprve rozmyslet, co Facebooku „darujeme“.

⁵² Zpráva z auditu. Report of Audit. Facebook Ireland Ltd. 2011. On-line na: <http://dataprotection.ie/documents/facebook%20report/final%20report/report.pdf>

⁵³ FACEBOOK. Prohlášení o právech a povinnostech. 2011. On-line na: <http://www.facebook.com/legal/terms?ref=pf> [citováno: 20. 12. 2011]

V podkapitole kapitole Sdílení s ostatními stránkami a aplikacemi⁵⁴ se navíc dozvíme, že veškerá naše data a data našich přátel, které prostřednictvím her, aplikací a jiných webových stránek sdílíme, nám mají pomoci k soukromější a osobnější komunikaci, třeba i mimo Facebook pomocí aplikací stažených do mobilů. Ale za podmínek, že naše data dáme k dispozici třetí straně, tedy vlastníkům a vývojářům zmiňovaných her, aplikací a webových stránek. Tady se už Facebook zříká veškeré zodpovědnosti za naše data a odkazuje se na podmínky služeb a ochrany soukromí jednotlivých vlastníků.

2.2.2. Bezpečnost

Otázky týkající se bezpečnosti jsou rozděleny do dvou částí. První část nazvaná „Bezpečnost“ se zabývá obecně bezpečným Facebookem (spamy, viry, nelegální činnost, a jiné) a obsahuje dvanáct zásad, které by měli uživatelé striktně dodržovat.⁵⁵ Druhá část nazvaná „Bezpečnost registrace účtu“ se zabývá bezpečností uživatelů. Vyplývá z ní, že si každý člověk, starší 13 let může založit pouze jeden profil na Facebooku. Při vytváření profilu musí uvést své pravé identifikační a kontaktní údaje, které bude průběžně aktualizovat a samozřejmě by neměl být v minulosti odsouzen za sexuální delikty. Který člověk, se přizná k tomu, že je dříve trestaný za sexuální delikty? A kdo zabrání, aby si děti neuvedly jiné datum narození? Facebook se tímto jen šikovně vzdal zodpovědnosti, protože viníci jsou samozřejmě ti, kteří lhali.

Bezpečí dětí, těch starších 13 let, se Facebook zabývá v kapitole „Nezletilí a jejich bezpečí“ (Minors and safety) v Zásadách používání dat. V této kapitole nás Facebook ujišťuje, že bere bezpečnost velmi vážně, a to zejména nezletilých a doporučuje rodičům, aby poučily své děti o bezpečném Internetu. Pomoci jim může Centrum rodinné bezpečnosti,⁵⁶ které je tématicky rozděleno na: Filozofii - *„Bezpečnost spočívá v neustálé konverzaci mezi všemi uživateli, kteří se scházejí na Facebooku.“* Komunitu - *„Každý z nás hraje svoji roli při vytváření bezpečného prostředí.“* Nástroje - *„Získejte informace o nastavení účtu, doporučených postupů při zajištění bezpečnosti a další informace.“* a Bezpečnost, kde jsou

⁵⁴ Z Anglického originálu Sharing with other websites and applications. On-line na <http://www.facebook.com/about/privacy/your-info-on-other>

⁵⁵ Plné znění v: Prohlášení o právech a povinnostech. Facebook.cz, 2011. On-line na: <http://www.facebook.com/legal/terms?ref=pf>

⁵⁶ Facebook. Centrum rodinné bezpečnosti. On-line na: <http://www.facebook.com/safety> [citováno: 15. 1. 2012]

rady: Pro rodiče – „*Naučte teenagery pravidla bezpečné hry na Facebooku.*“ Pro teenagery – „*Buďte prozíraví. Kdykoli se pohybujete v prostředí online, používejte selský rozum.*“ Pro učitele - „*Naučte se uvážlivému používání sociálních médií a předávejte své zkušenosti dál.*“ Vymahatelnost práva – „*Informace o tom, jak Facebook spolupracuje s místními bezpečnostními složkami.*“

Ve zkratce: jak rodiče, tak učitelé, či samy děti se zde dozví pár užitečných rad, jak bezpečně používat Facebook. Například při setkání s nežádoucím chováním, nevhodným urážlivým materiálem nebo falešným profilem jim může pomoci nová funkce, sociální hlášení, která to ihned nahlásí službě Facebook, a která včas upozorní osobu z okolí (například přítele, rodiče nebo učitele) a ta by popřípadě mohla problém přímo vyřešit. Je zde výrazný apel na rodiče a učitele aby se vzdělávali v oblasti nových informačních technologií a mohli tak být dobrým vzorem on-line chování pro děti a aby mohli o nových technologiích se svými dětmi mluvit. Dočteme se zde také, jak si správně nastavit svůj účet a soukromí na něm. „*Pro teenagery (uživitele ve věku od 13 do 17 let) má Facebook k dispozici rozšířená nastavení ochrany a zabezpečení, která zajišťují, že se jejich profily a příspěvky nezobrazují ve výsledcích veřejného hledání.*“⁵⁷

2.3. Funkce Facebooku

Základní funkcí Facebooku je samozřejmě komunikace s přáteli. Po založení účtu a získání pár přátel s nimi můžete navíc sdílet svá data. Na sdílení je vlastně založená i myšlenka Facebooku. Píšeme krátké zprávy, vystavujeme své fotky a videa, zkrátka sdílíme svůj život. A děláme to proto, protože je to v lidské povaze a dělali jsme to dávno před internetem. Ten nám jen poskytl nové možnosti komunikace. I Mark Zuckerberg je přesvědčen, že sdílení mezi lidmi dokáže udělat svět lepší. A právě další funkce Facebooku, by nám měly usnadnit sdílení dat.

⁵⁷Facebook. Naučte teenagery pravidlům bezpečné hry.. On-line na:
<http://www.facebook.com/safety/groups/parents/> [citováno: 15. 1. 2012]

2.3.1. Zed'

Každý z uživatelů Facebooku má tzv. zed', která je úvodní sekcí na profilu nebo stránce, kde přátelé a fanoušci mohou zveřejnit své myšlenky, názory či kritiku. Zobrazí se na ní stavy uživatelů a jejich aktivity a je přístupná všem. Zdi mají tři nastavení zobrazení: uživatelé plus ostatní neboli veřejný, jen uživatel a jenom ostatní. Většina zdi se automaticky zobrazí jako veřejná, záleží na jednotlivém uživateli, jak si ji nastaví. Na zed' můžete pomocí okna „*Co se Vám honí hlavou*“ psát co vás zrovna napadne a sdílet s přáteli multimediální soubory nebo odkazovat na zajímavý web. Postupem času Facebook zlepšil bezpečnost a můžete si vybrat, komu chcete informaci sdělit. Na výběr máte Všichni, Přátelé přátel, Jen přátelé nebo Přizpůsobit, kde můžete označit, komu váš příspěvek z přátel ukázat a komu ne. Není tedy už pravdou, že veškerý obsah na zdi je věcí veřejnou.

Přesto všechno, bychom si měli rozmyslet, co na zed' napíšeme. Většina z nás zed' využívá jako svůj deníček, zpovědnici. Spoustu uživatelů na zed' píše každý svůj krok – už jsem vstal, jdu na záchod, už jsem zase tu, mířím do koupelny, snídani si koupím po cestě, ve škole nuda, opruz. Jiní zed' využívají k prezentaci svých zážitků, ostatní tam něco napíší, aby se nenudili. Vystihli to tvůrci profilu: „*Když nevím co napsat, tak tam ... smajlíka :-D :-X :o) :-**“⁵⁸

Zed' je v podstatě malé soukromé fórum, které má každý uživatel ve svém profilu. Na zed' mu jeho přátelé (záleží na nastavení soukromí) mohou psát zprávy nebo poznámky. Uživatelé mohou na cizí zdi pouze něco „vyvěsit“, ale uživatel – vlastník zdi může ze zdi cokoliv smazat.

2.3.2. Zprávy a chat

Pokud potřebujete napsat určitému uživateli, pošlete mu zprávu. Funkce odeslání zprávy, se hodí, když nepotřebujete zpětnou reakci ihned. Tuto komunikaci čtete jen vy a uživatel, kterému je určena. Jsou základní možností uživatelské interakce. Funkčně je lze přirovnat ke kombinaci tradičního emailu a instant messagingu (dále v textu IM).⁵⁹ Do zpráv se stejně jako do emailu dají vkládat multimediální soubory.

⁵⁸ FACEBOOK.COM

⁵⁹ „Instant messaging (často označován jen IM) je internetová služba, umožňující svým uživatelům sledovat, kteří jejich přátelé jsou právě připojeni, a dle potřeby jim posílat zprávy, chatovat, přeposílat soubory mezi uživateli a i jinak komunikovat. Hlavní výhodou oproti používání např. e-mailu spočívá v principu odesílání a přijímání zpráv v reálném čase. Jinými slovy zpráva je doručena ve velmi krátké době od

Chat se od zpráv liší především tím, že uživatelé sdílí svůj stav připojení. Zatímco při komunikaci pomocí zpráv se nedá přesně odhadnout doba trvání reakce druhé strany, neboť není na první pohled poznat, zda je v danou dobu připojen k Facebooku. U chatu je tomu právě naopak. Uživatelé hned poznají, který z jejich přátel je právě připojený na Facebook a který ne. Tato komunikace probíhá v reálném čase, zprávy jsou odesílány v řádech sekund až minut. Ve srovnání s řešením jinými IM má chat určité nevýhody. Při chatování nelze posílat soubory nebo ukládat napsané zprávy.

2.3.3. Události (Events) a šťouchnutí (Poke)

Aplikace „Události“ jsou určitou formou hromadného kalendáře. Hlavní předností této aplikace je hromadné plánování nějaké události (ples, oslava narozenin, stávka, pochod, ...), která se dá sdílet a dá se v ní nastavovat různý status účasti (ano-ne-možná). Události lze vytvořit pro širokou veřejnost, ale i pro vybraný okruh uživatelů a ke každé události se dá připojit další multimediální obsah. V minulosti se ukázala síla a význam této aplikace při plánování různých demonstrací a flashmobů.⁶⁰

Funkce šťouchnutí je asi ze všech funkcí Facebooku nejjednodušší a považuji ji za absurdní a nedůležitou. Do každého uživatele Facebooku si prostřednictvím této aplikace mohou šťouchnout a na oplátku on může udělat to samé mě a můžeme se šťouchat do nekonečna. Je to funkce bez viditelného užitku a přesto mezi uživateli, především mladšího věku, velmi oblíbená. Šťouchnutí se dá popsat i jako snaha o upoutání pozornosti. Jak už jsem naznačila, vyšší smysl této funkce mi uniká.

2.3.4. Stránky a skupiny

Velmi populární jsou skupiny. Tedy prostor pro diskusi a sdílení, kde se sdružují uživatelé Facebooku se společným zájmem, koníčkem nebo názorem. Po nějaké době používání

odeslání (většinou v rámci stovek milisekund).“ (PROCHÁZKA, D. První kroky s internetem. Praha: Grada Publishing, 2010. (str.16)

⁶⁰ Flashmob (psáno též flash mob, z angl. flash=blesk, mob= dav, zástup) blesková akce, na které se vyskytne v daný čas vícero lidí se společnými zájmy, myšlenkou nebo cílem.

Facebooku a získání přátel vám budou chodit pozvánky do nejrůznějších skupin od vašich přátel. Informace o pozvání do skupin nebo o tom, že se někdo chce stát vaším přítelem. Dříve se funkcionalita aplikace Skupiny nijak zvlášť nelišila od stránek (fanouškovských stránek). Došlo ale k oddělení a stránky jsou dnes primárně určeny marketérům a komunikujícím značkám, skupiny pak pro meziuživatelskou komunikaci.

2.4. Klady a zápory Facebooku

S Facebookem je to podobně jako s koprovou omáčkou, jedni by se jí ujedli a druzí by neolízli ani lžičku. Facebook má milióny uživatelů, a tedy i příznivců, kteří na něj nedají dopustit a jsou schopni dlouhosáhle argumentovat o jeho přednostech. Ale především v poslední době si Facebook získal i velké množství odpůrců a kritiků, kteří Facebook považují za podřadnou aplikaci Internetu a nemohou mu přijít na jméno. Jaké jsou tedy hlavní argumenty zastánců a odpůrců?

Za velké plus považují jeho uživatelé jednoduchou registraci a následnou komunikaci s lidmi, které jsme dlouho neviděli nebo se kterými je obtížná komunikace naživo. Za hlavní přednost považují dále sdílení multimediálního obsahu a jeho intuitivní ovládání, psaní statutů či nahrávání fotek, které zvládne každý. Facebook může být i pomocníkem, pokud něco sháníte, chcete někam vyrazit, hledáte nějakou radu nebo pomoc, stačí napsat zprávu na Facebooku a někdo se vám zaručeně ozve. Pomocí Facebooku velmi jednoduše informujete své kamarády a přátele o čemkoliv. Hlavní předností Facebooku je bezesporu seznamování se s lidmi a navazování nových kontaktů.

Nevýhodou a taky důvodem nezaložit si Facebooku je pro některé ochrana soukromí a její nastavení, které nezkušení uživatelé většinou nepochopí nebo neví, jak si mají přiměřenou ochranu nastavit. S tím je spojeno zneužití vašich osobních dat podvodníky, kterých je na Facebooku spousta. Běžné uživatele rozčilují zbytečné služby, aplikace a funkce, které nevyužívají a stávají se pro Facebook zdrojem informací, které se nebojí použít pro reklamy a spamy, které mohou váš profil velmi rychle zahltit. Někteří považují Facebook za zbytečný a především za žrouta času. Každý z nás by si měl dávat pozor na to, co na Facebooku zveřejňuje, může kvůli tomu taky přijít o práci nebo o dobré vztahy se svými přáteli či partnery. Bezsporně hlavním záparem Facebooku je mizivá ochrana bezpečí a jeho licenční podmínky, které porušují lidská práva. Dalším velkým mínusem je, že jakékoliv nové

služby Facebook spustí, spustí je automaticky všem, ale nikomu to neoznámí, je tedy na uživatelích aby si to ohlídlí a novou službu popřípadě zrušili. A ani funkce automatického rozpoznání obličeje uživatele na jakýchkoli fotkách, neboli Microsoft Photo DNA, mu na důvěryhodnosti nepřidá.

Zda se vyplatí Facebook využívat nebo ne, to si bude muset rozhodnout každý sám za sebe. Měli byste se ale zamyslet nad tím, co každému z vás vlastně Facebook dává a co za to na oplátku vyžaduje. Zda to stojí za to, strávit několik hodin u počítače nebo raději vyrazit někam ven.

2.5. Facebook jako prostor pro seberealizaci

Seberealizace je jedna ze základních potřeb člověka. Pojem seberealizace zavedl polský psycholog Kurt Goldstein a jeho koncepci od něj převzala, a dále rozpracoval, americký psycholog Abraham Harold Maslow, který se zabýval klasifikací potřeb člověka. V roce 1943 vytvořil holisticko-dynamickou hierarchii nejzákladnějších lidských potřeb, které jsou:

1. fyziologické potřeby,
2. potřeba bezpečí a jistoty,
3. potřeba lásky, přijetí a sounáležitosti,
4. potřeba uznání a úcty,
5. potřeba seberealizace,
6. potřeba poznání,
7. estetické potřeby.

Na základě studia životů historicky významných osobností (např. Barucha Spinozy, Eleonor Rooseveltové, Alberta Einsteina, Thomase Jeffersona a jiných) dospěl k obrazu člověka, který podle něj dosáhl seberealizace. Základními vlastnostmi takového člověka jsou například spontánnost v myšlení i chování, smysl pro humor, akceptace druhých bez předsudků, tolerance, tvořivost, vnímavost, zájem o ostatní a blaho všech, atd.

Ve své disertační práci *Subjektivní význam mobilní komunikace v každodenní interakci dospívajících v kontextu saturace jejich psychosociálních potřeb* Vykoukalová popisuje potřeby jedince na základě knihy Karen Horneyové *Self –Analysis*, ve které tato stoupenkyně neopsychnalýzy sestavila žebříček deseti neurotických potřeb člověka:

1. **Neurotická potřeba náklonnosti a schválení** – touha být milován, potěšit druhé a naplňovat jejich očekávání.
2. **Neurotická potřeba „partnera“**, který převezme péči o život druhého – zahrnuje závislost na partnerovi.
3. **Neurotická potřeba vymezení svého života úzce vytyčenými hranicemi** – být nenápadný, nenáročný, spokojit se s málem.
4. **Neurotická potřeba moci a síly** – snaha mít v moci ostatní, dominovat, mít neomezenou moc.
5. **Neurotická potřeba využívat druhé** – možnost manipulovat s ostatními lidmi za účelem dosažení vlastních cílů.
6. **Neurotická potřeba prestiže** – touha být veřejně uznáván a chvále, mít vyšší post ve společnosti, strach z veřejné potupy a ztráty sociálního statutu.
7. **Neurotická potřeba obdivu** – narcismus, přehnaná sebe prezentace.
8. **Neurotická potřeba výkonu** – snaha dosáhnout nejlepší výkon s obavou vlastního selhání a nejistoty.
9. **Neurotická potřeba soběstačnosti a nezávislosti** – obava ze závislosti na druhých, snaha distancovat se.
10. **Neurotická potřeba dokonalosti a nenapadnutelnosti** – snaha vyhledávat a následně maskovat vlastní vady za účelem dosažení neomylnosti.⁶¹

Seberealizací rozumíme nalezení takového uplatnění, které vede k vnitřní spokojenosti a rozvoji člověka na základě rozvíjení a soustavného využívání nadání a schopností jedince, tedy uplatnění přirozených i utvářených dispozic jedince k určité činnosti, k určité práci či sociální aktivitě. Seberealizace se týká také zájmů a činností, které člověk pociťuje jako důležité, a jako taková tedy patří k základním lidským potřebám.⁶² „*Seberealizace člověka se uskutečňuje v jeho sociální interakci. Schopnost seberealizace může být snížena – dochází k poklesu sebevědomí, pocitům méněcennosti a k rezignaci. Člověk přestane sledovat své zájmy. Jindy jde naopak o zvýšení seberealizace s vystupňovaným sebevědomím.*“⁶³

⁶¹ VYKOUKALOVÁ, Z. Subjektivní význam mobilní komunikace v každodenní interakci dospívajících v kontextu saturace jejich psychosociálních potřeb. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Fakulta sociálních studií, Katedra psychologie, 2010. Disertační práce. On-line na:

http://is.muni.cz/th/14219/fss_d/disertacni_prace.pdf (str. 20)

⁶² NOVOSAD, L. Poradenství pro osoby se zdravotním a sociálním znevýhodněním. Praha: Portál, 2009.

⁶³ DUŠK, K., VEČEŘOVÁ-PROCHÁZKOVÁ, A. Diagnostika a terapie duševních poruch. Praha: Grada Publishing a.s., 2010. (str. 105)

2.5.1. Virtuální identita

Nejprve bych objasnila termín identita jako takový. Identita v současném každodenním jazyce znamená „*pojmenování, vyjádření totožnosti, stejnosti, ale i vyjádření těch charakteristik, kterými si osoba či společenství zaslужuje nebo nárokují uznání a úctu jiných, na kterých zakládá svou důstojnost, hrdost a čest.*“⁶⁴ Uvědomované představy, které má každý z nás o sobě samém představují osobní identitu neboli sebedefinici, sebevnímání. Identita je odpovědí na otázku „kdo jsem“ nebo „čím jsem“. Osobní identitu definujeme svými podstatnými vlastnostmi, a pokud tyto naše podstatné vlastnosti změníme, přestaneme být sami sebou. Jako první termín identita použil nejspíš Sigmund Freud, ale podrobně rozpracoval ji až psychoanalytik Erik H. Erikson. Podle něj se identita osoby vytváří spojením identifikací v dětství, současných identifikací a základních životních závazků. Rozlišoval taky pojem Self identita (sebevnímání) a Ego identita, která se formuje na základě čtyřech aspektů a to krize identity, institucionalizované moratorium, boj mezi egem a superegem o dominanci v osobnosti a stupeň hodnotové orientace. A právě krizí identity bych se dále zabývala. Neboť ta je důsledkem vývoje v pozdější adolescenci. V tomto období psychosociálního vývoje jedinec dosáhne buďto ego identity nebo konfuze identity a právě napětí mezi těmito dvěma póly znamená tápání a hledání, tedy krizi identity. „*Při formování identity je zdůrazňována aktivní úloha jedince, člověk musí o svou identitu bojovat, nebojuje-li, potýká se s rizikem, že jeho identita bude falešná, tzn. vytvořená bez dostatečného hledání, pouhým pasivním přijetím cizích norem, názorů, systémů hodnot a cílů.*“⁶⁵ Postmoderní svět nabízí každému obrovské množství možnosti k experimentaci se svou identitou. Někteří dřívější autoři se nepřiklánějí k možnosti vytvářet dvě a více identit, neboť může dojít ke kolizi s udržením duševní rovnováhy a stability. Oproti tomu, současní teoretici tyto možnosti vytvářet mnohostranné já, vítají.

Virtuální identitou rozumíme identitu ve virtuálním světě. „*V prostředí internetu se nenachází jedinec jako fyzický subjekt, ale zachází se zde pouze s reprezentacemi sebe sama. Neovlivňujeme tedy přímo sami sebe, ale působíme v první řadě na svou virtuální reprezentaci.*“⁶⁶ Pocit anonymity a zdánlivého bezpečí virtuálního prostředí u některých lidí způsobí, že se chovají dost odlišně od chování v reálném světě. Charakteristická je i záměna

⁶⁴ VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. Sociální psychologie. Praha: Grada Publishing, 2008. (str. 109)

⁶⁵ ŠMAHEL, D. Psychologie a internet – děti dospělými, dospělí dětmi. Praha: TRITON, 2003. (str.37)

⁶⁶ ŠMAHEL, D. Psychologie a internet – děti dospělými, dospělí dětmi. Praha: TRITON, 2003. (str.39)

společenské role a statusu, kdy je pak člověk vnímán pouze na základě svého záměrného cíleného popisu své virtuální identity. V krajním případě si může takový jedinec změnit základní fyzické atributy, jako jsou věk, pohlaví a vzhled. „K vlastní tvorbě dochází i v chování internetové osobnosti, která se na internetu rodí a její tvůrce se postupně s novou rolí úplně ztotožňuje. Někteří uživatelé mohou mít takových identit více a používají ji podle svého momentálního rozpoložení nebo podle účelu. Často je tvorba nového projekcí vlastních ideálů, potřeb či tužeb, a to zejména u osob trpící pocity méněcennosti, jedinců obtížně přijímaných nebo nepřijímaných společností. I když jim jejich virtuální osobnost zdánlivě pomáhá v jejich psychickém problému, může na druhé straně takové chování vyvolat neustále se prohlubující depresivní stavy, zejména při přechodech do reálného světa, pocity úzkosti, neklidu nebo obav.“⁶⁷

U dospívajících dochází k vytvoření virtuální identity na základě uspokojení jejich základních potřeb a motivů. Šmahel ve své publikaci Psychologie a internet na základě studie amerického psychologa Johna Sulera popisuje tyto motivy a potřeby: Hledání a experimentování s identitou – dospívající se prostřednictvím komunikace na Internetu snaží nalézt odpovědi na existenční otázky „kdo jsem“, „co chci v životě dokázat“, „čemu věřím“ a podobně. Separace od rodičů a rodiny - prostřednictvím kyberprostoru adolescenti hledají svou novou identitu, vztahy a skupiny, které jim umožní nezávislost. Odreagování frustrací – pro neklidné a bouřlivé období dospívání je snadno dostupný Internet, který nabízí anonymní svět, dobrým nástrojem k vybití svých agresivních a sexuálních tendencí. Intimita a pocit začlenění – součástí zkoumání nové identity je i navazování nových intimních vztahů a hledání skupin, ve kterých bude mít dospívající pocit, že někam patří. Sociální učení – díky komunikaci s lidmi různého věku a kulturního zázemí se zlepšují on-line sociální dovednosti dospívajících, které v lepším případě přenáší i do reálného života. A sexuální aktivity – dospívající objevují vlastní sexuální identitu prostřednictvím tzv. kybersexu.⁶⁸

⁶⁷ JIROVSKÝ, V. Kybernetická kriminalita. Praha: Grada Publishing, 2007. (str.41)

⁶⁸ Kybersex - Šmahel kybersex popisuje jako „pornografii“ v podobě psaného textu. Martin Pírko ve svém článku o pojmu kybersex píše: „Ze spojení slov „cyber“ a „sex“ je zřejmé, že se pohybujeme v kyberprostoru, a že nám jde o erotické uspokojení. Nalezneme však daleko výstižnější popisy. John Suler definuje kybersex jako: „...mluvnické cvičení dvou či více osob propletené sprostými výrazy a pornografií, přičemž umění psát na klávesnici jen jednou rukou se bere jako velká výhoda“ (PÍRKO, M. Cybersex – svůdné možnosti Internetu. Internetový portál Lupa.cz, 2005. On-line na: <http://www.lupa.cz/clanky/cybersex-svudne-moznosti-internetu/> [citováno 12. 1. 2012])

Dochází také často k experimentování s vlastní identitou. Důvodů ke změně identity dospívajících může být mnoho, například snaha o zamaskování té pravé identity v určitých situacích virtuální komunikace nebo to může být určitá forma zábavy. Vytvořením falešné identity se pubescenti také snaží zdůraznit svůj určitý rys. „*Dospívající se mění, aby si zkusili, jaké to je být vyhraněný v určitém ohledu, rysu, vlastnosti, „stát se jen malým kousíčkem své duše“ a tomuto kousíčku udělat svou virtuální postavu.*“⁶⁹ Nebo důsledkem snahy změnit sebe sama k lepšímu, stát se ideálem

S identitou na Facebooku je to podobné jako na kterékoliv jiné sociální síti nebo chatu. Rozdíl je v tom, že v podmínkách pro založení statutu na Facebooku je vytvoření právě jedné a pravé identity. Při registraci bychom měli uvést své pravé křestní jméno a příjmení, věk (tady děti, které v mém dotazníku uvedly, že mají profil na Facebooku, musely lhát, pokud by totiž zadaly svůj pravý rok narození, nepodařilo by se jim zaregistrovat pro nezpůsobilost) a pohlaví. Opak je ale pravdou. Někteří z uživatelů se skrývají pod vymyšleným jménem, přezdívkou neboli nickem⁷⁰, která se nijak nepodobá pravému jménu. Profilovou fotku, pokud ji už někdo má, tak jen málo kdy je na ní daný člověk, nebo se mu jen zdánlivě podobá. Dospívající na Facebooku mají tendenci skrývat se pod zkomoleninou svého jména např. Petuszka, JAaničKAA a podobně nebo mezi své jméno a příjmení vkládají přezdívky, to ale Facebook povoluje, a v extrémním případě se skryjí pod trapný pseudonym jako například Che Guevaraa, Princess Smiley Vrzálová a jiné.

Na Facebooku děti prezentují všem svým „přátelům“ svůj virtuální obraz sebe sama. Skupinu přátel na Facebooku tvoří různí zástupci jednotlivých kategorií společenského života (většina z nás má mezi přáteli své opravdové přátele, rodinné příslušníky, spolupracovníky, partnery, aj.). Ti pak porovnávají virtuální obraz identity se skutečností. Občas se reálná identita od té virtuální liší, tento rozpor může sebou nést nemalé následky. „*Uživatel Facebooku je především člen reálného sociálního života, kde zaujímá nejrůznější sociální role.*“⁷¹ Měli bychom být při zveřejňování jakýchkoliv informací o sobě obezřetní a uvědomovat si, kdo všechno tyto informace čte a jak by se daly popřípadě zneužít.

⁶⁹ ŠMAHEL, D. Psychologie a internet – děti dospělými, dospělí dětmi. Praha: TRITON, 2003. (str.53)

⁷⁰ Nick – z angl. nickname - přezdívka

⁷¹ ŘEZNÍČKOVÁ, H. Specifika internetové komunikace v rámci sociální sítě Facebook. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, 2011. Diplomová práce. On-line na: <https://portal.utb.cz/wps/portal/prohlizeni> (str. 29)

2.5.2. Komunikace prostřednictvím Facebooku

„Slovo komunikace pochází z latinského slova *communicatio*, což původně znamenalo "vespolné účastnění", a také *communicare* znamenající činit něco společným, společně něco sdílet.“⁷² Komunikace je tedy sociální akt, během něhož si dva a více jedinců předává informace a dorozumívají se. Komunikace má významný vliv na celkový rozvoj společnosti. Od samého počátku lidstva se lidé mezi sebou dorozumívali různými gesty či zvuky, ze kterých se postupem času vyvinul jazyk.

Komunikace zprostředkovaná Internetem neboli CMC⁷³ komunikace se stala běžnou součástí našeho života. Používáme ji pro kontakt s vnějším světem stále častěji nežli komunikaci naživo v reálném světě. Využívání CMC komunikace má jak obohacující tak neblahý vliv na lidskou komunikaci. „Využívání Internetu má dopady na kvalitu řeči a myšlení (ochuzování a zužování slovní zásoby, zpragmatictění projevu, anglikanismy, rozštěkanost, úsečnost atd.), dopadá na životní styl.“⁷⁴ Naopak za přínos CMC komunikace se považuje informační dostupnost, interaktivnost při výměně zpráv a rychlost při zprostředkování kontaktu.

Dělení obecné CMC komunikace na základě formy předávaných informací podle Šmahela odpovídá i možnostem komunikovat pomocí Facebooku.

Rozlišujeme tyto formy komunikace⁷⁵:

- **text** - komunikace prostřednictvím psaného textu (e-mail, chatování, IM),
- **obraz** – komunikace pomocí obrázků a fotografií,
- **zvuk** – audio nahrávky, přenos hlasu pomocí programů (například Skype⁷⁶),
- **multimédia** – různé kombinace předešlých forem.

⁷² VYBÍRAL, Z. Psychologie komunikace. Praha: Portál, 2009. (str. 25)

⁷³ Termín CMC, z angl. Computer Mediated Communication, se obecně vztahuje na rozhovory prostřednictvím e-mailů, IM, sociálních sítí, chatů a podobně. (DE VITO, J. Základy mezilidské komunikace. Překlad: Rezek, J. Praha: Grada Publishing, 2008.)

⁷⁴ VYBÍRAL, Z. Psychologie komunikace. Praha: Portál, 2009. (str. 271)

⁷⁵ ŠMAHEL, D. Psychologie a internet – děti dospělými, dospělí dětmi. Praha: TRITON, 2003. (str. 101)

⁷⁶ Skype – program, umožňující internetovou komunikaci (textovou, hlasovou i obrazovou)

Komunikaci lze rozlišovat i podle času připojení k internetu komunikujících stran a to na:

- **synchronní komunikaci** – komunikace probíhá v reálném čase, komunikující jsou ve stejnou dobu připojeni k Internetu, takové komunikaci říkáme on-line (například ICQ, Skype, chatování, fóra a diskusní skupiny a jiné),
- **asynchronní komunikaci** – komunikace neprobíhá ve stejný okamžik, není nutný shodný čas připojení komunikujících, odesílatel zanechá zprávu a adresát si ji po připojení k Internetu vyzvedne (například e-maily, webové nástěnky, stěna na Facebooku, apod.).

CMC komunikace se od běžné komunikace naživo liší v několika sociálně-psychologických aspektech. Pírko ve svém článku uvádí: „*Internet přinesl do komunikace spoustu nového. Ve srovnání s tradičním rozhovorem tváří v tvář se v čistě textovém prostředí rozvíjejí nečekané psychologické jevy.*“⁷⁷ A právě tyto psychologické aspekty nepřímo umožňují dětem lhat.

Co ale vede děti ke lhaní? Občas si přizpůsobit realitu svým potřebám a interpretovat ji bez ohledu na objektivní zkušenost? V průběhu vývoje člověka se mohou měnit jak frekvence lží, tak témata a účel lhaní. Především v období puberty s nástupem hormonálních změn, kdy se dítě musí vyrovnat s novou rolí, je frekvence lhaní vyšší než jindy. Má potřebu změnit svůj stávající vztah a vazby k rodičům, oprostít se od původní závislosti na nich a vytvořit si k nim nový vztah na úrovni dospělý-dospělý. Pokud dítě lže, lže vědomě a záměrně, teenager si totiž plně uvědomuje, co je pravda a co je lež. Lhaní ospravedlňují tím, že je to jistý způsob, jak zabránit rodičům vměšovat se do záležitostí, které považují za vlastní.

„*Lhaní na internetu je specifickou formou lži, neboť zde hraje důležitou roli mediátor, skrze který je klamná informace zprostředkována příjemci. Díky rozmanitosti internetu se tak lhaní vyskytuje v široké řadě komunikačních protokolů: instantní zprávy (IM), e-maily, chaty, multiplayerové hry apod.*“⁷⁸ Na Facebooku děti lžou hned při zakládání samotného profilu (některým pomáhají rodiče), kde uvádí nepravdivý rok narození, jinak by si nemohli založit profil. Některé dívky si „poupravují“ svůj profil, aby se více zalíbily svým protějškům a naopak, kluci si vylepšují svou image, aby byli v očích dívek lepšími. Se závažnější formou

⁷⁷ PÍRKO, M.19.10.2007. Proč je komunikace na Internetu jiná. Portál Lupa.cz. On-line na: <http://www.lupa.cz/clanky/psychologicke-aspekty-internetove-komunikace/> [citováno 15. 2. 2012]

⁷⁸ KONEČNÝ, Š. Fenomén lhaní v prostředí internetu. Brno, 2010 (str.40)

lží na Facebook se u dospívajících setkáváme jen výjimečně, také proto, že mají mezi svými přáteli skutečné přátele a členy rodiny, kteří by jejich lež odhalili.

2.5.2.1. Disinhibiční efekt

Jednou ze specifických vlastností CMC komunikace je disinhibiční efekt. Pojem disinhibice v komunikaci Vybíral popisuje jako: „*odložení zábran a skrupulí, ztrátu nebo překonání nesmělosti, plachosti a ostychu, v krajních podobách může jít o obcházení tabu a zákazů, tedy o jistou odvázanost či nevázanost na normy, která může být až anomální.*“⁷⁹ Následkem toho je, že někteří lidé v kyberprostoru popouštějí uzdu svých emocí více než v komunikaci v reálném světě, a že sdělují velmi intimní a důvěrné informace o své osobě. Toto „odložení zábran“ může mít jak pozitivní vliv na akt komunikace, kdy se lidé chovají slušně, mile a vlídně, tak negativní, kdy se stávají hrubými, vulgárními, nepřátelskými až agresivními. Disinhibiční projev chování lze spatřit i u lidí, u kterých bychom to nikdy nečekali. Disinhibiční efekt můžeme vyzorovat prakticky na všech uživatelích sociálních sítí a uživatelé Facebooku nejsou výjimkou.

Disinhibiční efekt podle Sulera pramení ze šesti hlavních zdrojů⁸⁰:

- **Anonymita** („*You Don` t Know Me*” – *Neznáš mě*) – Ti, kteří svou identitu skrývají pod přezdívkami a jsou do jisté míry chráněni před identifikací, mohou libovolně projevovat své názory, realizovat své sociální potřeby a ovlivňovat své komunikační partnery, bez dalších následků a jakéhokoliv postihu.
- **Neviditelnost** („*You Can` t See Me*” – *Nevidíš mě*) – Komunikující navzájem nevidí jak se druhý tváří, jakou má mimiku ve tváři nebo jak vypadá.
- **Asynchronicita** („*See You Later*“ – *Tak příště*) – Nesoučasnost v komunikaci. Uživatel má možnost promyslet si svou odpověď, neboť nemusí reagovat pohotově jako při komunikaci v reálném světě.
- **Solipsistická introjekce** („*It`s All in My Head*” – *Vše je v mé hlavě*). – „*Solipsimus je termín vyhrazený ve filozofii pro přesvědčení člověka o tom, že vnější svět existuje*

⁷⁹ VYBÍRAL, Z. Psychologie komunikace. Praha: Portál, 2009. (str. 272)

⁸⁰ SULER, J. The Psychology of Cyberspace. – The online disinhibition effect. 1998. On-line: <http://users.rider.edu/~suler/psycyber/psycyber.html> [citováno. 15. 2. 2012]

*jenom v jeho hlavě.*⁸¹ Absence komunikace tváří v tvář může mít vliv na lidskou mysl, která podvědomě přiřazuje vizuální obraz, jak daný člověk vypadá a jak se chová, člověku se kterým komunikujeme, na základě čtení psaného textu. Člověk si tak vytváří vlastní představu o jeho podobě na základě svých potřeb, přání a očekávání. Ve skutečnosti pak komunikuje z části sám se sebou, realita se stává fantazií. Dominance našich vlastních představ při utváření představy o světě či člověku neboli solipsismus je v našich vztazích odjakživa a zcela přirozeně.

■ **Disociativní představivost** („*It`s Just a Game*” – *Je to jen hra*) - Nulová zodpovědnost. Někteří uživatelé Internetu považují své internetové Já, postavu, kterou vytvořili v kybersvětě, za někoho jiného, tak proč nést za ni zodpovědnost v reálném světě. Vše považují za hru, která končí, jakmile vypnou počítač.

■ **Minimalizace autority** („*We`re Equals* – *Jsmo si rovni*) – Na Internetu se smazávají naše reálné role, je nepodstatné jaké má kdo postavení, sociální status.

Disinhibice čili „*prostředí bez zábran*“⁸² je jedním „*z nejzjevnějších a nejspecifičtějších znaků elektronické komunikace*“⁸³ nejen u adolescentů, k jejich komunikaci ale navíc patří i tzv. venting – neboli odreagování frustrací. „*Goffman popsal před bezmála půlstoletím speciální disihibované chování u dětí i dospělých, které slouží ke shazování a zesměšňování druhých (nepřítomných nebo když se zrovna nedívají apod.), a které slouží zároveň k uzavírání „tajné dohody“ s dětmi, s nimiž se takto odreagováváme.*“⁸⁴ V rozhovoru se mi dvě dívky přiznaly, že pomlouvaly svou kamarádku nebo nadávaly na učitelku právě pomocí sociálních sítí a sms.

Částečná anonymita nebo její úplná absence na Facebooku sebou přináší oslabení disihibičních projevů. Pro Facebook je typické, že se jeho uživatelé již dříve setkali nebo se znají z reálného světa. Díky této skutečnosti se komunikace na Facebooku přibližuje reálné komunikaci. „*Názory a činy, které uživatel prezentuje, se totiž mohou „odrazit“ na jeho skutečných sociálních vztazích, tudíž za ně nese plnou zodpovědnost. Dále má uživatel možnost kombinovat poznatky z realistického života s těmi virtuálními, čímž je oslaben také solipsistický faktor. „Přátelé“ na FB jsou skutečné osoby, se skutečným sociálním*

⁸¹ VYBÍRAL, Z. Psychologie komunikace. Praha: Portál, 2009 (str. 275)

⁸² ŠMAHEL, D. Psychologie a internet – děti dospělými, dospělí dětmi. Praha: TRITON, 2003. (str.13)

⁸³ VYBÍRAL, Z. Psychologie komunikace. Praha: Portál, 2009. (str. 273)

⁸⁴ VYBÍRAL, Z. Psychologie komunikace. Praha: Portál, 2009. (str. 273)

*postavením, proto ani neutralizaci statusu nepokládáme za tolik významný znak.*⁸⁵ Někteří autoři popisují prostředí internetu jako prostředí bez zábrán i v případě, že uživatelé uvádí svá pravá jména, s nimi spjatý sociální status, a jejich anonymita je tedy neúplná.

Dalším specifickým rysem komunikace v kyberprostoru je **multiplacita**, neboli vícečetná synchronní komunikace, která platí pro většinu internetových komunikačních prostředí i pro chat na Facebooku. Podle výzkumu je tato výhoda CMC komunikace u českých dospívajících velmi oblíbená.⁸⁶ V dnešní hektické době nejsme zvyklí čekat, a tedy při prodlevě odpovědi můžeme komunikovat s někým jiným. „*Zdá se, že lidé velmi aktivní, rychlí a pohotoví dnes využívají čas co nejfunkčněji, odmítají se nudit (a prožívat nejistotu), „užívají si“ internetového komunikování a baví se při něm.*“⁸⁷

2.5.2.2. Jazykové prostředky virtuální komunikace

*„Zjednodušené sdělování v prostředí Internetu poznamenává jazyk syntakticky a sématicky, kompozičně i stylově.“*⁸⁸ Velký vliv má zrychlení celkové komunikace, úspora času a místa (některé formy zpráv jsou omezeny počtem znaků). CMC komunikace je z hlediska jazykových prostředků velmi specifická. Dochází k deformování pravopisu: „*kuju ženy :-), Bohááá :D to bylo áčko? :D*“⁸⁹ „*tlaxate wo nicem, xce to ...*“⁹⁰, a ke zkracování slovních spojení využíváním nejčastěji anglických zkratk, ale někdy i zkratkami vycházející z češtiny tzv. **akronymů**: „O5“ – opět, „F2F“ - face to face (tváří v tvář), „INHO“ - in my humble opinion (podle mého skromného názoru), „btw“ - by the way (mimoходом) a mnoho dalších, které dospívající s oblibou využívají, viz příloha č. 3. Jak napsal Šmahel: „*Jazyk, používaný ve virtuálním prostředí je světem samým pro sebe.*“⁹¹

⁸⁵ ŘEZNÍČKOVÁ, H. Specifika internetové komunikace v rámci sociální sítě Facebook. Zlín, 2011. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií. On-line na:

<https://portal.utb.cz/wps/portal/prohlizeni> (str.28)

⁸⁶ Vybíral, Z., Šmahel, D. Komunikace uživatelů internetu. (Co výzkumy zjistily a jaký výzkum potřebujeme?).

In: Mareš, p., Potočný, T. (ads.): Modernizace a česká rodina. Brno: Barrister & Principal. 2003.

⁸⁷ VYBÍRAL, Z. Psychologie komunikace. Praha: Portál, 2009. (str. 277)

⁸⁸ VYBÍRAL, Z. Psychologie komunikace. Praha: Portál, 2009. (str. 281)

⁸⁹ Komentáře uživatelů Facebooku. Facebook.com

⁹⁰ VYBÍRAL, Z. Psychologie komunikace. Praha: Portál, 2009. (str. 281)

⁹¹ ŠMAHEL, D. Psychologie a internet – děti dospělými, dospělí dětmi. Praha: TRITON, 2003. (str.124)

Při běžné komunikaci hraje velkou roli neverbální komunikace, která je v CMC komunikaci nulová. Komunikující se navzájem nevidí, a proto využívají znaky k vyjádření svých nálad či pocitů. Základním prostředkem k vyjádření pocitů jsou tzv. **emotikony** (viz. příloha č. 3) někdy také nazývané smajlíky. „Emotikona je zkratka pro emotivní ikonu – např. :-).“⁹²

Za používáním těchto znaků, je snaha dokreslit naše nálady a postoje, díky nim můžeme také lépe odhadnout, jak je daný výrok myšlen. Někdy ale mohou záměrně zkreslovat komunikaci, právě tehdy, když nekorespondují se skutečnými nonverbálními signály odesílatele. Neviditelnost a asynchronicita jsou tedy nejvíce platnými aspekty CMC komunikace. Z toho se dá usuzovat, že v komunikaci na Facebooku má disinhibice menší význam než u jiných komunikačních prostředků.

2.5.3. Seberealizace dětí

Seberealizace, jak již bylo řečeno, je jednou ze základních potřeb člověka. „Člověk je sociální zvíře: spolupracuje s ostatními, aby dosáhl svých cílů a uspokojil své potřeby.“⁹³ Schopnost realizovat se, dosáhnout svých cílů, je pro některé děti problém. Zvláště v období začínající puberty, kdy děti okusí první partnerské vztahy, může například nízké sebevědomí a podceňování se snížit schopnost realizovat se ve skutečném světě. Naskýtá se tedy možnost využít Facebook jako nový způsob seberealizace.

Není se tedy čemu divit, že má tak spoustu dětí, i mladších 13ti let, založený profil na Facebooku. Facebooku díky tomu hrozila nejedna žaloba od rozčileného rodiče, jehož dítě to se seberealizací přehnal. Facebook se ale brání tím, že se snaží řešit tyto problémy, i když jsou částečnými viníky samy děti, které lžou o svém věku při zakládání profilu a rodiče, kteří jim v tom pomáhají, nebo které naopak nezajímá, co jejich dítě dělá na počítači, a denně smazává cca 20 000 profilů, na kterých se vyskytne nebezpečný obsah nebo zjistí, že uživatel je mladší 13 let.⁹⁴

⁹² ŠMAHEL, D. Psychologie a internet – děti dospělými, dospělí dětmi. Praha: TRITON, 2003. (str.126)

⁹³ ARGYLE.M. The Psychology of Interpersonal Behaviour. UK: Penguin Books Limited, 1994. (str. 13)

⁹⁴ PROTALINSKY, E. No single solution for implementing age restrictions. Internetový portál ZDNet, 2011.

On-line na: <http://www.zdnet.com/blog/facebook/facebook-no-single-solution-for-implementing-age-restrictions/3405> [citováno: 18.3.2012]

Pro dospívající je možnost seberealizace na Facebooku východiskem z nesnází realizovat se ve skutečném světě. Některé děti dokonce tvrdí, že virtuální realita přináší více vzrušení a uspokojení než skutečný život. Jak již bylo řečeno, období dospívání je období vzdoru vůči autoritám, tedy rodičům a mladý člověk je nejvíce ovlivňován svými vrstevníky. Facebook může do jisté míry pomoci se oprostit od vlivu rodičů a naopak začlenit se do nějaké skupiny dětí. Své profily si tedy zakládají nejčastěji za účelem komunikace s lidmi, se kterými by jinak ani nepřišli do styku, s kamarády, se kterými mají problém komunikovat v reálném světě nebo se svými spolužáky a partnery, se kterými udržují nepřetržitou komunikaci. Facebook teenageři využívají i jako nástroj sebe prezentace. Na své zdi zveřejňují fotky a videa ze svého osobního života, za účelem zaujmout některého ze svých přátel. Pomocí Facebooku se ti méně odvážní snaží vytvářet kamarádské i partnerské vztahy. Dospívající, ve své obtížné etapě dospívání, zde nachází jistou formu porozumění a sounáležitosti.

Vliv CMC komunikace na dětskou socializaci:

Ani z těch mála studií a výzkumů není jisté, zda používání internetu v komunikaci má nějaký významnější vliv na dětskou socializaci. Na jedné straně, čas strávený u počítače je čas, který by děti mohly trávit při společných aktivitách a při reálné komunikaci s rodinou a přáteli. Na druhou stranu Internet usnadňuje komunikaci s geograficky vzdálenou rodinou a přáteli. V HomeNetToo Projekt⁹⁵, který se zabýval právě vlivem Internetu na dětskou socializaci, dospěli k závěru, že využívání nových komunikačních médií může mít vliv na budování nových vztahů, anebo posílení těch stávajících.⁹⁶ Pokud dospívající tráví většinu času konverzací na internetu je jasné, že se jeho on-line sociální dovednosti zlepšují. Může se seznámit s lidmi různých věkových kategorií a kulturního zázemí. Za optimálních podmínek pak tyto získané dovednosti využije v reálném osobním životě. Mezi on-line komunikací a komunikací osobně je významný rozdíl v tom, že některé z nešikovností interakcí tváří v tvář v danou chvíli s vrstevníky, to platí zejména pro mladší teenagery, jsou zmírněny, což vede k větší otevřenosti při CMC komunikaci. I když se tímto dospívající

⁹⁵ Projekt Michiganské Státní Univerzity zahájený v roce 200 na středozápadě Spojených států, do kterého se zapojilo 90 rodin (117 dospělých a 140 rodin)

⁹⁶ JACKSON, L. A., EYE, A. von, BIOCCA, F. Children and Internet Use: Social, Psychological and Academic Consequences for Low-income Children. Michigan State University, 2001. On-line na: <http://www.mindlab.org/images/d/DOC797.pdf>

vyhýbá osobnímu kontaktu a řešení citových záležitostí, procvičuje si tak sociální dovednosti, které bude moci v pozdější době využít ve skutečném světě.⁹⁷

Dalo by se říct, že se v dnešní době partnerské vztahy mladých lidí nijak zvlášť neliší od těch, jaké prožívali jejich rodiče. „*Představy první lásky jsou tak stále romantické, plné očekávání nikdy nekončícího vztahu díky jedinečnému splynutí s druhým a také se jim nevyhýbají pokusy a omyly s tím spojené.*“⁹⁸ Ale současné komunikační technologie, které umožňují neustálý kontakt s partnerem, mají jak negativní, tak pozitivní vliv na budování a udržení partnerských vztahů mezi mladými lidmi. Moderní komunikační technologie mohou například ovlivňovat vztahové násilí mezi mladými lidmi, které může vést k nárůstu domácího násilí ve společnosti. V roce 2011 v USA zveřejnili výzkum, zaměřený právě na souvislost mezi používáním těchto nových komunikačních technologií a domácím násilím, ve kterém varují před postupně se prohlubující krizí právě v oblasti násilí v partnerských vztazích dospívajících.⁹⁹ Naopak ICT mohou být přínosné ve vzdělávání. Možnost kdykoliv se zeptat spolužáka co probírali dnes ve škole, co je za domácí úkol nebo pomoci spolužákovi se studiem může upevnit kamarádské vztahy v reálném světě.

Na otázku: Škodí Facebook? Neumím já jednoznačně odpovědět. Na tento dotaz v anketě „*Kdybyste se museli jednoznačně rozhodnout, souhlasili byste s výrokem "Facebook škodí"?*“¹⁰⁰ v časopise Reflex on-line odpovědělo ano 1175 čtenářů, kteří tvoří šedesátosmiprocentů skupinu lidí a 544 čtenářů, kteří se zapojili do hlasování, což je zbylých třicet dva procent odpovědělo ne. Ano odpovědělo více jak dvě třetiny studentů zúčastněných debatního klubu s Milošem Čermákem o kterých pojednává článek ke kterému se vztahuje

⁹⁷ SULER, J. The Psychology of Cyberspace. – Adolescents in Cyberspace. 1998. On-line: <http://users.rider.edu/~suler/psycyber/adoles.html>

⁹⁸ BARTONĚK. J. Podporuje používání internetu a mobilních telefonů vznik domácího násilí? Olomouc: Centrum PRVoK PdF UP, 2012. Internetový portál E-bezpečí.cz. On-line na: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/stalking-a-kyberstalking/440-podporuje-pouivani-internetu-a-mobilnich-telefon-vznik-domaciho-nasili> [citováno: 17. 3. 2012]

⁹⁹ Více na: BARTONĚK. J. Podporuje používání internetu a mobilních telefonů vznik domácího násilí? Olomouc: Centrum PRVoK PdF UP, 2012. Internetový portál E-bezpečí.cz. On-line na: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/stalking-a-kyberstalking/440-podporuje-pouivani-internetu-a-mobilnich-telefon-vznik-domaciho-nasili>

¹⁰⁰ ČERMÁK, M. Facebook škodí! Souhlasíte, nebo nikoliv? Podívejte se, co si o tom myslí pražští středoškoláci. Portál Reflex.cz, 2011. On-line na: <http://www.reflex.cz/clanek/nazory/43255/facebook-skodi-souhlasite-nebo-nikoliv-podivejte-se-co-si-o-tom-mysli-prazsti-stredoskolaci.html>. [citováno: 22. 3. 2012]

tato anketa. Přikláním se spíše k názoru, že Facebook, jako kterýkoliv jiný nástroj, může lidem dobře posloužit nebo naopak uškodit. Ve své podstatě Facebook není dobrý ani špatný, tyto vlastnosti mu dávají až jeho uživatelé. Facebook může do jisté míry negativně ovlivňovat víru ve svobodnou vůli, protože ho dospívající berou jako něco, co atakuje jejich životy a oni to nejsou schopni změnit. Stejně tak, jako odpověděla moje bývalá kolegyně, že prostě „musela“ založit svému 11letému synovi profil na Facebooku (ostatní ve třídě už ho měli) odpověděli i studenti pražského gymnázia přesto, že tvrdili že Facebook škodí. Bez Facebooku by byli jinak, podle nich, sociálně vyloučení.¹⁰¹

¹⁰¹ ČERMÁK, M. Facebook škodí. Internetový portál Psychologie.cz, 2011. On-line na: <http://psychologie.cz/facebook-skodi/>

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3. Výzkum

V této části je zpracován výzkum, který zkoumal problematiku sociální sítě Facebook, jeho využívání dětmi základních škol pátých a šestých tříd a jejich seberealizaci na něm. Zaměřila jsem se záměrně na danou věkovou skupinu 10 – 12 let, přesto, že podle licenčních podmínek tyto děti nesmí používat Facebook, ale z vlastní zkušenosti vím, že opak je pravdou, neboť většina mých bývalých žáků Facebook využívali s velkou oblibou.

3.1. Záměr a cíl výzkum

Záměrem mé výzkumné práce bylo objasnit četnost používání Facebooku dětmi základních škol, způsoby seberealizace a prezentace na Facebooku. Mým cílem bylo zjistit tyto informace:

- Jaké procento dětí dané věkové skupiny má založený profil na Facebooku a aktivně jej využívá.
- Zda je rozdíl využívání Facebooku mezi dětmi z vesnice a z města.
- Za jakým účelem používají Facebook.
- Co všechno jsou děti ochotny prezentovat na Facebooku.
- Jak se staví k přátelství na Facebooku.
- Kolik svého času stráví na Facebooku.
- Zda si kompenzují v kybeprostoru své partnerské nezdary v reálném světě.
- Zda si uvědomují možná nebezpečí spojená s používáním Facebooku.
- Jak se rodiče staví k tomu, že jejich děti používají Facebook.

3.2. Metodologie

Popis zkoumaného vzorku

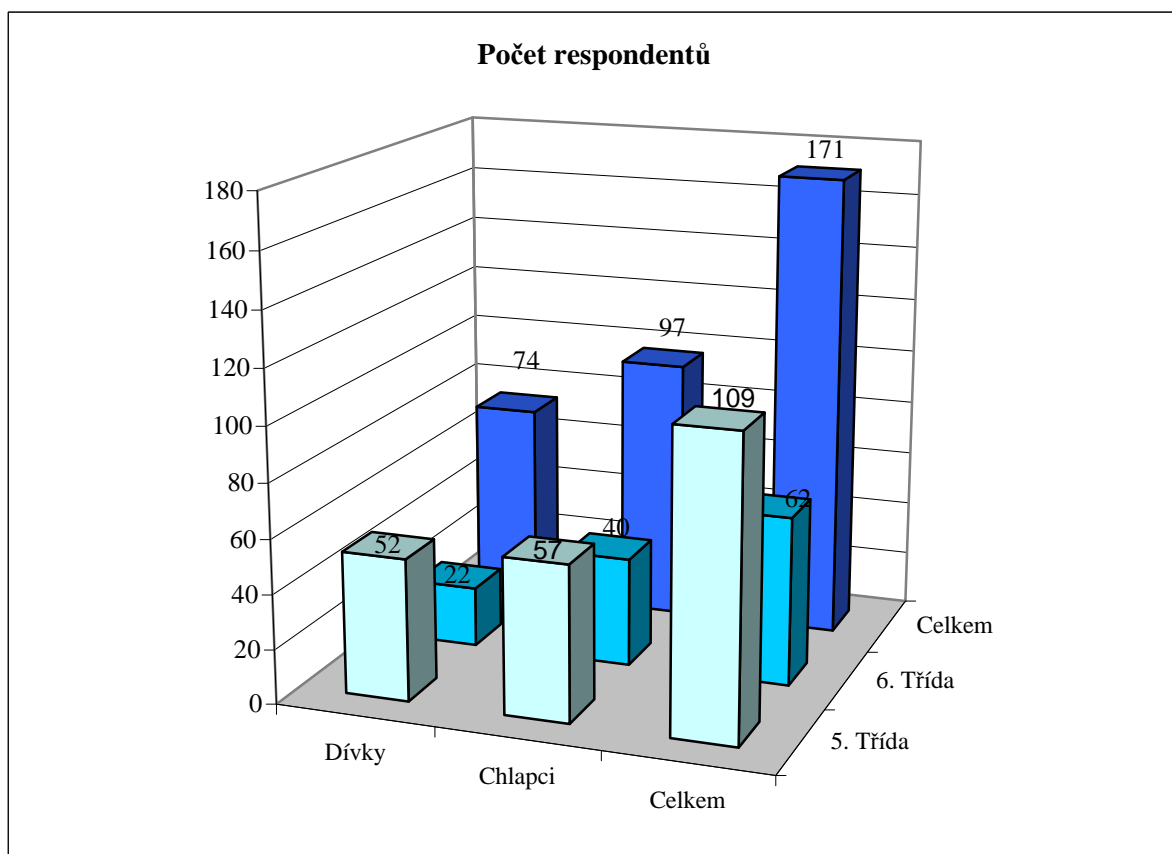
Pro svůj výzkum jsem si zvolila dva způsoby získávání informací. A to kvalitativní výzkumnou metodu řízeného rozhovoru, kterého se zúčastnilo celkem 6 žáků. Z toho 4 žáci 5. třídy Základní a Mateřské školy Pržno, které nyní učím a dva žáci 6. třídy Základní školy Jablunka, které jsem vyučovala v loňském roce.

A kvantitativní metodu dotazníkového šetření, které proběhlo od listopadu do prosince 2011 a zúčastnilo se ho 171 studentů 5. a 6. tříd základních škol v okrese Vsetín (Základní škola Vsetín - Trávníky, Základní škola Ratiboř, Základní škola Jablůnka, Základní a Mateřská škola Zděchov, Základní a Mateřská škola Pozděchov) Následující tabulka a graf znázorňuje statistiku zkoumaného vzorku.

Tabulka 1

Celkový počet respondentů			
	5. třída	6. třída	Celkem
Dívky	52	22	74
Chlapci	57	40	97
Celkem	109	62	171

Graf 1

Výzkumná metoda

K získání potřebných množství informací k výzkumu jsem vytvořila nestandardizovaný dotazník, který se skládá z 19 otázek. První tři otázky se týkaly pohlaví, věku dotazovaných, a zda je studentem školy ve městě či na vesnici. Na některé další otázky bylo možné vybrat právě jednu z možných odpovědí a na ostatní mohli dotazovaní zakroužkovat jednu a více z nabízených možností. U třech otázek mohli respondenti doplnit svou vlastní možnost odpovědi. Dotazník jsem po domluvě s řediteli škol předala jednotlivým vyučujícím a poprosila je, aby dětem před vyplněním vysvětlili, k jakému účelu dotazník slouží, že je zcela anonymní a především aby děti poprosili o pravdivé odpovědi. Vzor dotazníku viz. příloha č. 5.

Pro doplnění a potvrzení některých informací jsem v prosinci 2011 uskutečnila neformální řízený rozhovor v prostorách školní družiny po jejím skončení. Rozhovoru se zúčastnilo celkem 6 dětí. Rodiče jsem předem písemnou formou požádala o uvolnění jejich dítěte a obeznámila jsem je s důvody konání rozhovoru. Hlasový záznam rozhovoru byl po souhlasu rodičů a dětí nahrán na mobilní telefon. Hlasový záznam ve formátu mp3 je nahrán CD, které je součástí diplomové práce. Diplomová práce je k dispozici v archivu Pedagogické fakulty Univerzity Palackého Olomouc.

4. Výsledek výzkumu

4.1. Výsledek dotazníkového šetření

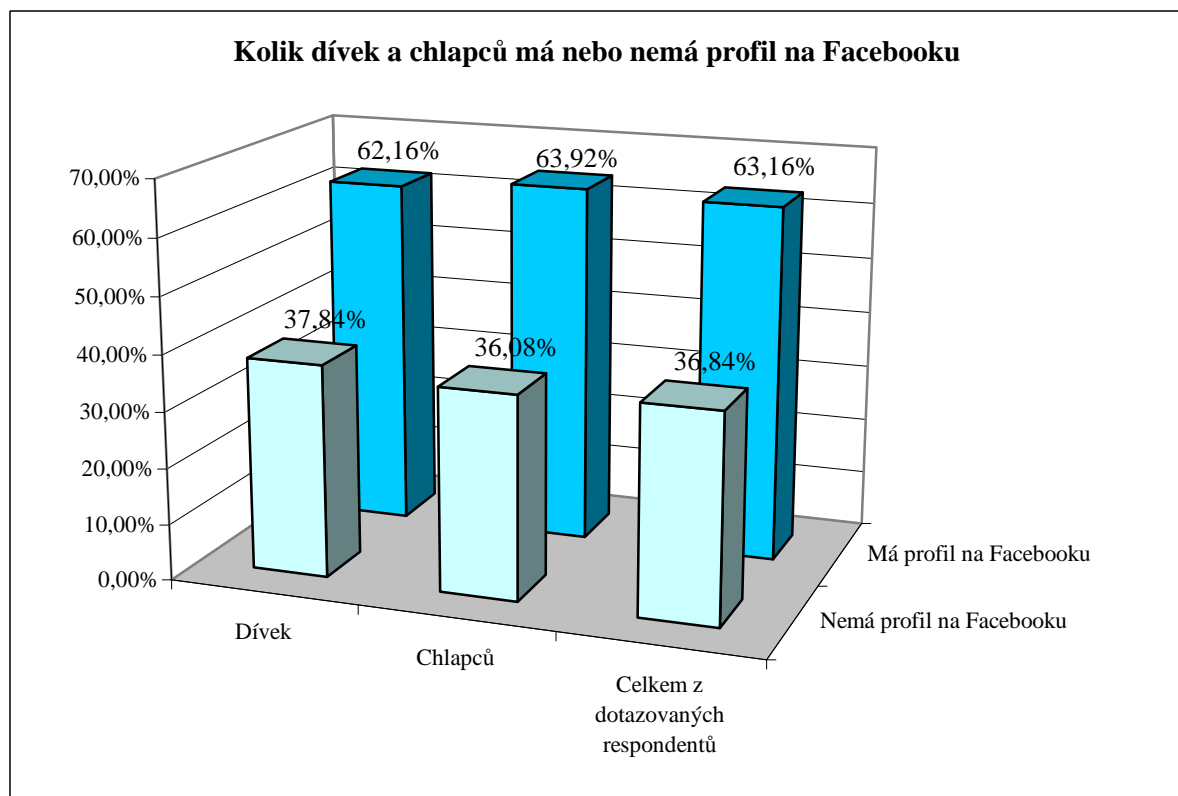
Otázka č. 4: Máš profil na Facebooku?

Z celkového počtu 171 dítěte má na Facebooku založeno 63,16% svůj profil. Rozdíl mezi dívkami a chlapci je minimální. Prokázal se tím můj předpoklad, že více jak polovina dětí 5. a 6. třídy základní školy má založený profil na Facebooku.

Tabulka 2

	Nemá profil na Facebooku	Má profil na Facebooku	Celkem	Nemá profil na Facebooku	Má profil na Facebooku
Dívka	28	46	74	37,84%	62,16%
Chlapců	35	62	97	36,08%	63,92%
Celkem	63	108	171	36,84%	63,16%

Graf 2

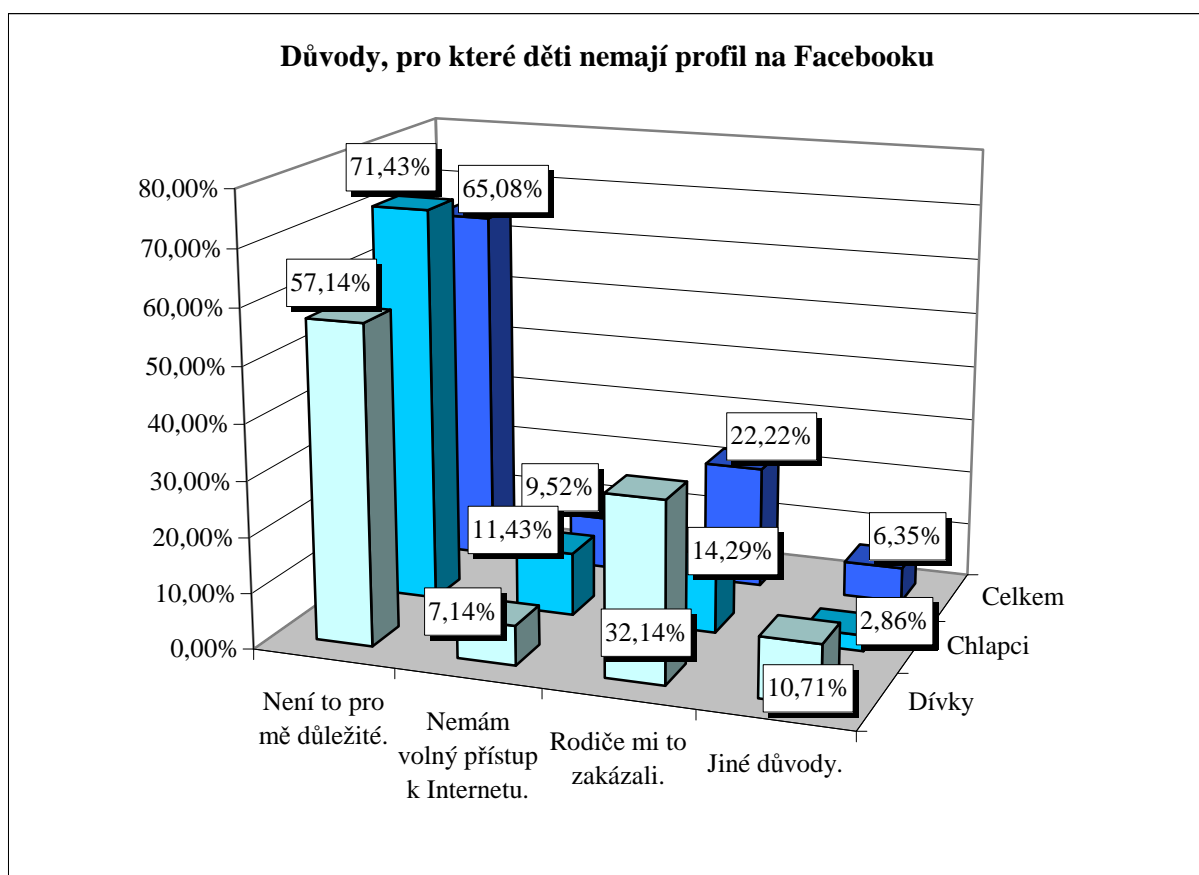
Otázka č. 5: Z jakých důvodů nemáš profil na Facebooku?¹⁰²

Na tuto otázku 65,08% dětí odpovědělo: Není to pro mě důležité. Zajímavé je, že druhou nejčastější odpovědí (22,22%) byla, že jim to rodiče zakázali. 9,52% z dotazovaných dětí nemá v dnešní době volný přístup a 6,35% dětí uvedlo možnost jiné důvody, proč nemají založený profil Na Facebooku.

Tabulka 3

Z jakých důvodů nemáš profil na Facebooku?						
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci	Celkem
Není to pro mě důležité.	16	25	41	57,14%	71,43%	65,08%
Nemám volný přístup k Internetu.	2	4	6	7,14%	11,43%	9,52%
Rodiče mi to zakázali.	9	5	14	32,14%	14,29%	22,22%
Jiné důvody.	3	1	4	10,71%	2,86%	6,35%

Graf 3

¹⁰² Bylo možné vybrat více odpovědí.

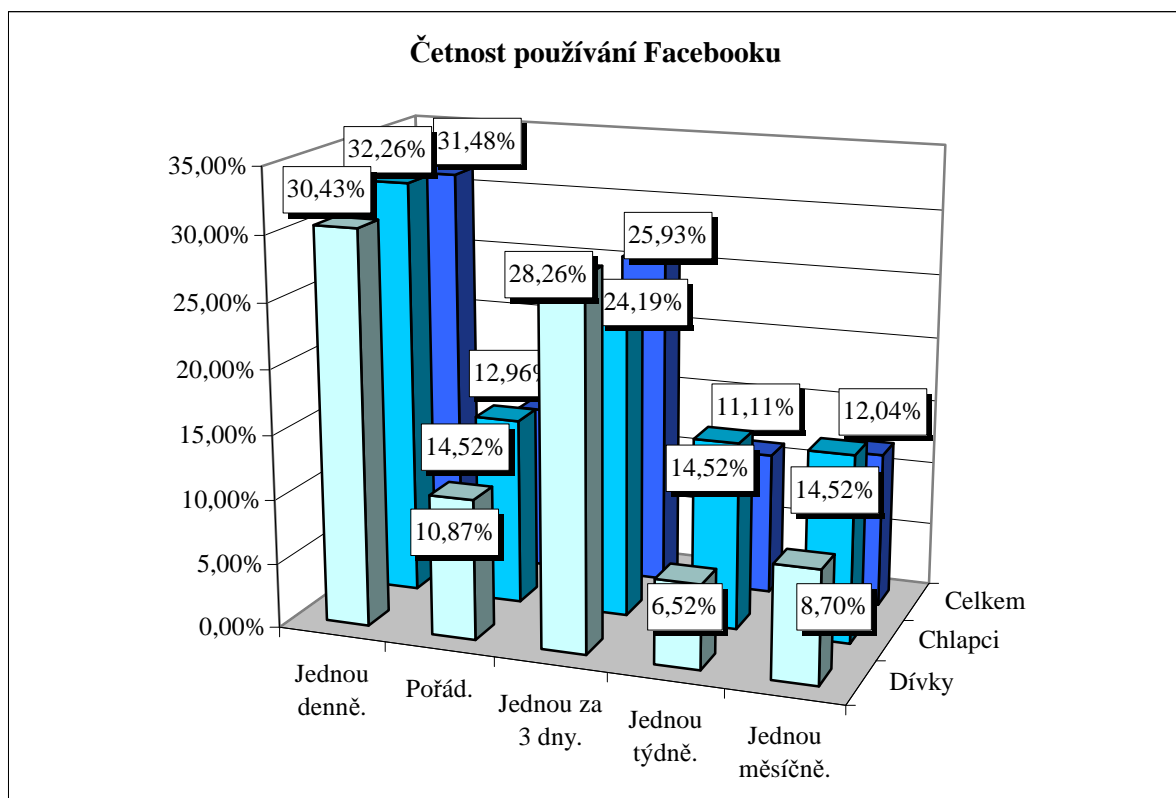
Otázka č. 6: Jak často používáš Facebook?

Jedna třetina (31,48%) z dotazovaných navštíví svůj facebookovský profil jednou denně. Necelá druhá třetina (25,93%) dětí zkontroluje svůj profil jednou za tři dny. 12,96% dětí je na Facebooku pořád a využívají i mobilní aplikace k připojení na Facebook. Zbýlých 12,04% využívá Facebook jen sporadicky jednou měsíčně. Přesto, že má více jak polovina z dotazovaných dětí Facebook, efektivně ho využívá přibližně třetina z nich (44,44%)

Tabulka 4

Jak často používáš Facebook?						
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci	Celkem
Jednou denně.	14	20	34	30,43%	32,26%	31,48%
Pořád.	5	9	14	10,87%	14,52%	12,96%
Jednou za 3 dny.	13	15	28	28,26%	24,19%	25,93%
Jednou týdně.	3	9	12	6,52%	14,52%	11,11%
Jednou měsíčně.	4	9	13	8,70%	14,52%	12,04%

Graf 4

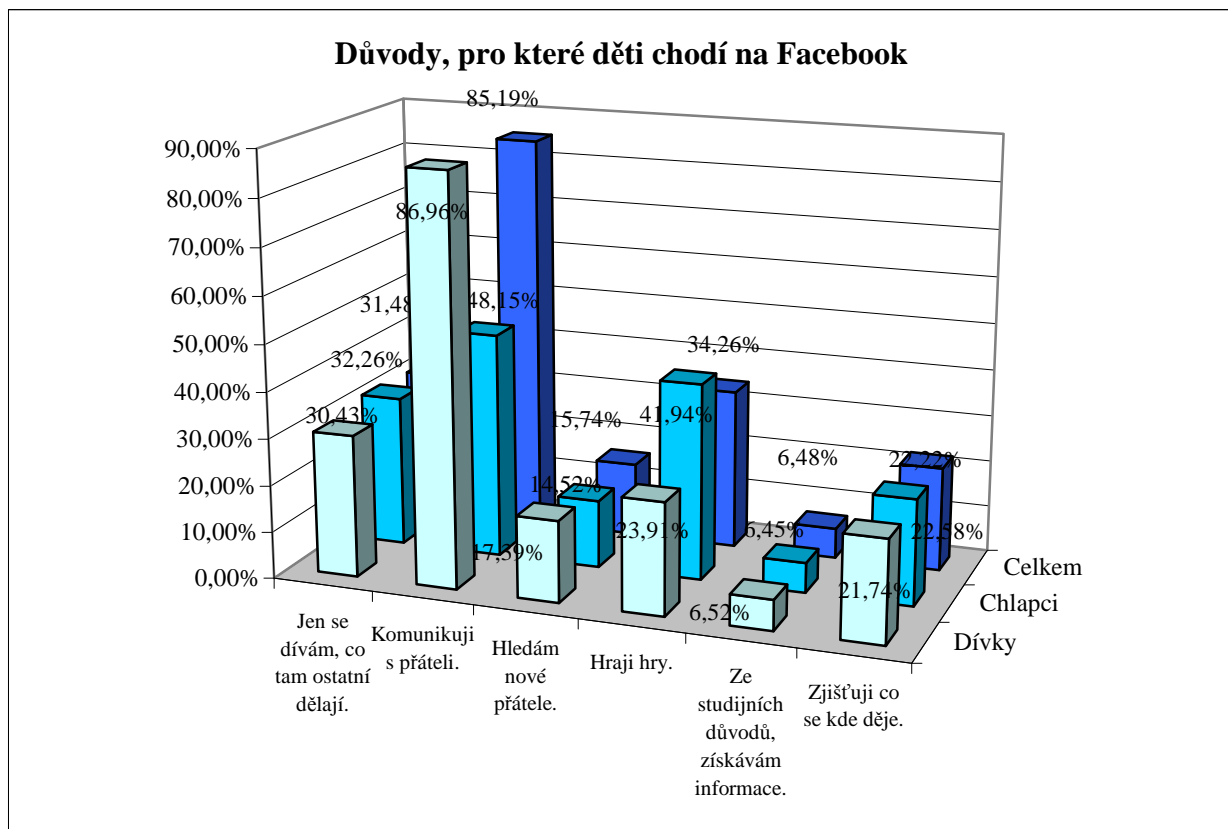
Otázka č.7: Za jakým účelem nejčastěji chodíš na Facebook?¹⁰³

Většina dětí (85,19%) využívá Facebook ke komunikaci. 34,26% dětí navštíví svůj profil, aby si zahráli hry a 31,48% dětí jen sleduje co se na Facebooku děje. Jako čtvrtý nejčastější důvod své návštěvy profilu na Facebooku uvedlo 22,22% dětí zjistit jaké se konají akce. 15,74% dotazovaných na Facebook hledá nové přátele a pouhých 6,48% respondentů využívá Facebook ke studiu. Prokázalo se, že Facebook je oblíbeným nástrojem komunikace.

Tabulka 5

Za jakým účelem nejčastěji chodíš na Facebook?						
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci	Celkem
Jen se dívám, co tam ostatní dělají.	14	20	34	30,43%	32,26%	31,48%
Komunikuji s přáteli.	40	52	92	86,96%	48,15%	85,19%
Hledám nové přátele.	8	9	17	17,39%	14,52%	15,74%
Hraji hry.	11	26	37	23,91%	41,94%	34,26%
Ze studijních důvodů, získávám informace.	3	4	7	6,52%	6,45%	6,48%
Zjišťuji co se kde děje.	10	14	24	21,74%	22,58%	22,22%

Graf 5

¹⁰³ Bylo možné vybrat více odpovědí.

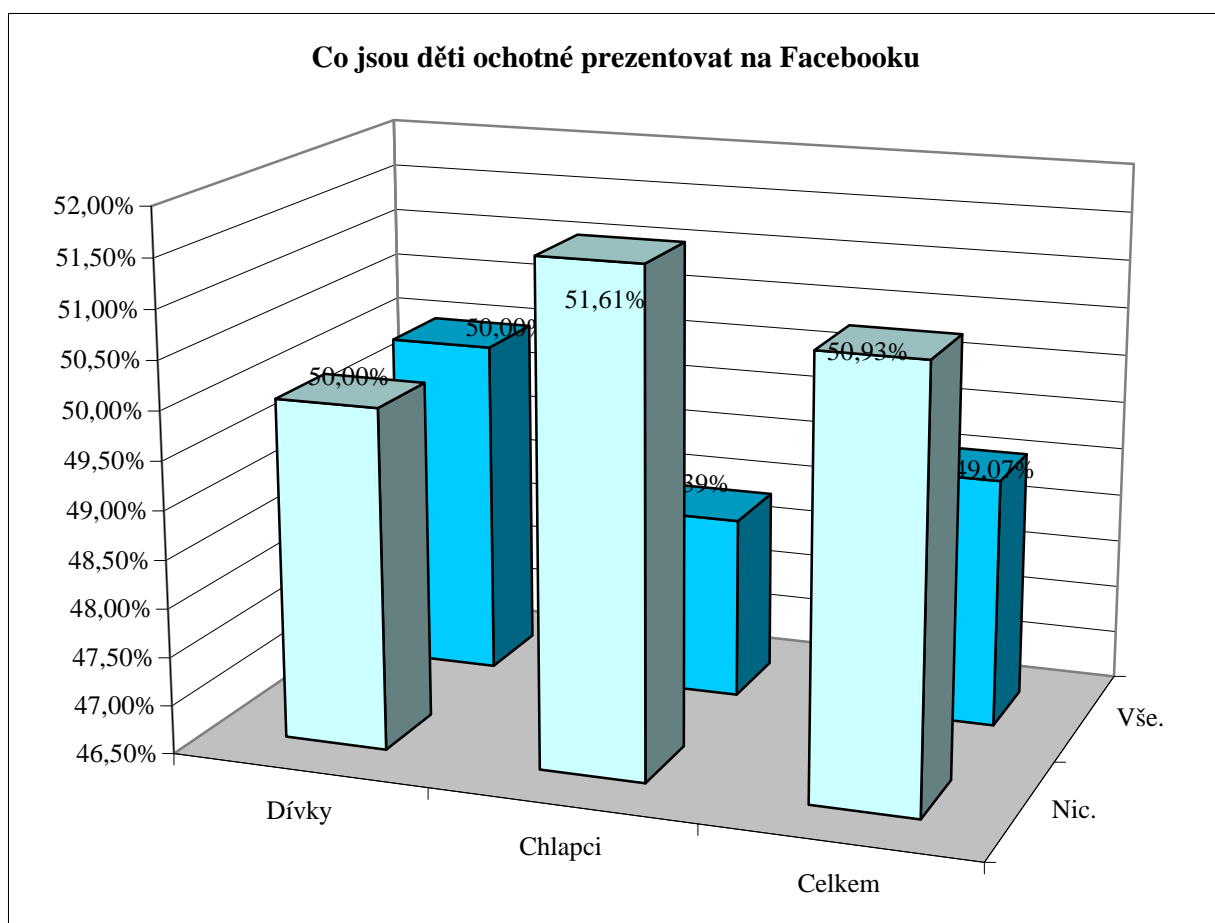
Otázka č. 8: Co všechno prezentuješ na své zdi na Facebooku?

Přibližně polovina (49,07%) dětí prezentuje své fotky, videa a informace o tom, co se děje. Ukázalo se, že jsou dívky o něco málo sdílnější a otevřenější na Facebooku než chlapci.

Tabulka 6

Co všechno prezentuješ na své zdi na Facebooku?						
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci	Celkem
Nic.	23	32	55	50,00%	51,61%	50,93%
Vše.	23	30	53	50,00%	48,39%	49,07%

Graf 6

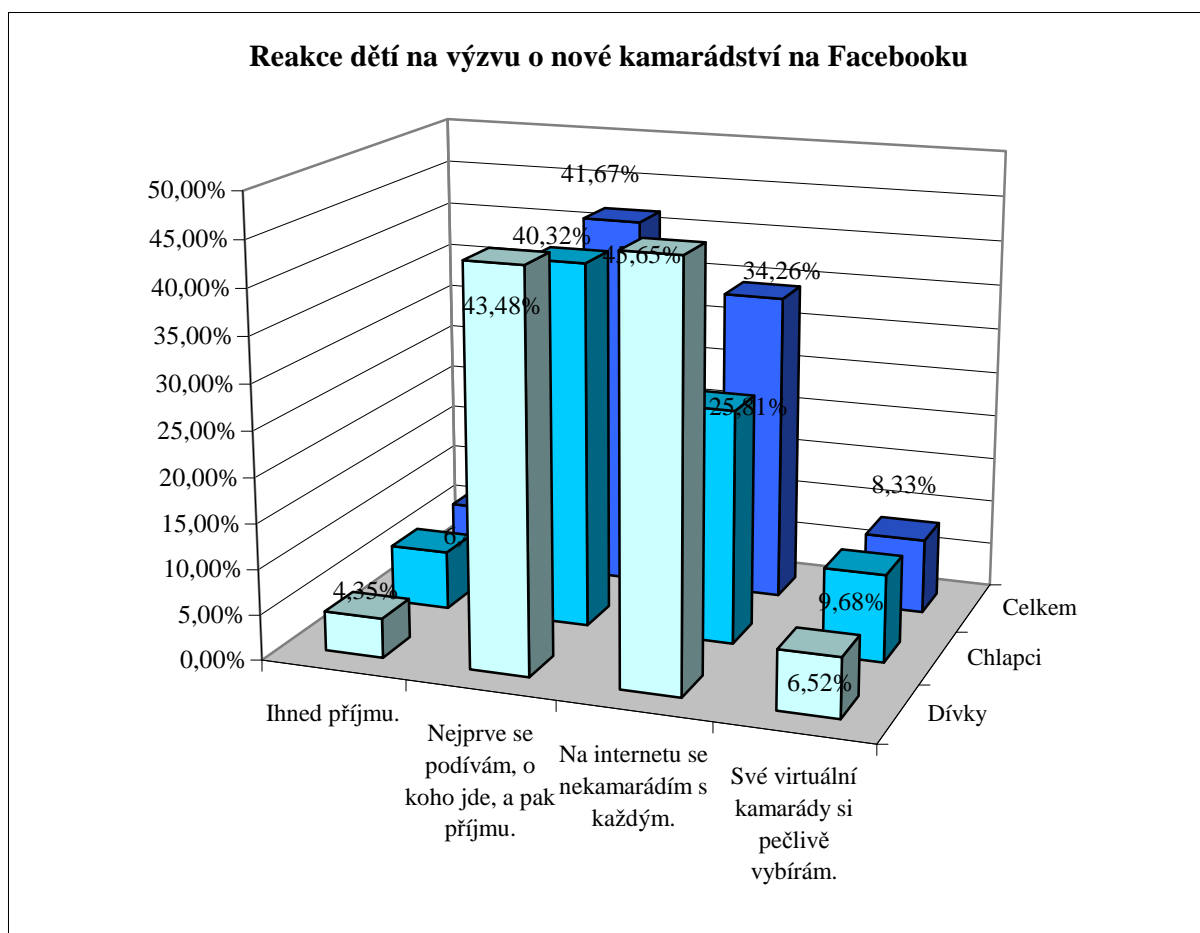
Otázka č. 9: Jak reaguješ na výzvu o nové kamarádství na Facebooku?

Výzvu o nové kamarádství na Facebooku bez rozmyslu přijme pouze 6,48% dětí. Pro 41,67% jsou důležití společní známi, pak jsou ochotni výzvu přejmout, i když daného člověka neznají. Na Internetu se nekamarádím s každým, jako jednu možnou odpověď vybralo 34,26% respondentů. A své virtuální přátele si pečlivě vybírá 8,33% z dotazovaných dětí.

Tabulka 7

Jak reaguješ na výzvu o nové kamarádství na Facebooku?						
	Dívka	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci	Celkem
Ihned přijmu.	2	5	7	4,35%	6,45%	6,48%
Nejprve se podívám, o koho jde, a pak přijmu.	20	25	45	43,48%	40,32%	41,67%
Na internetu se nekamarádím s každým.	21	16	37	45,65%	25,81%	34,26%
Své virtuální kamarády si pečlivě vybírám.	3	6	9	6,52%	9,68%	8,33%

Graf 7

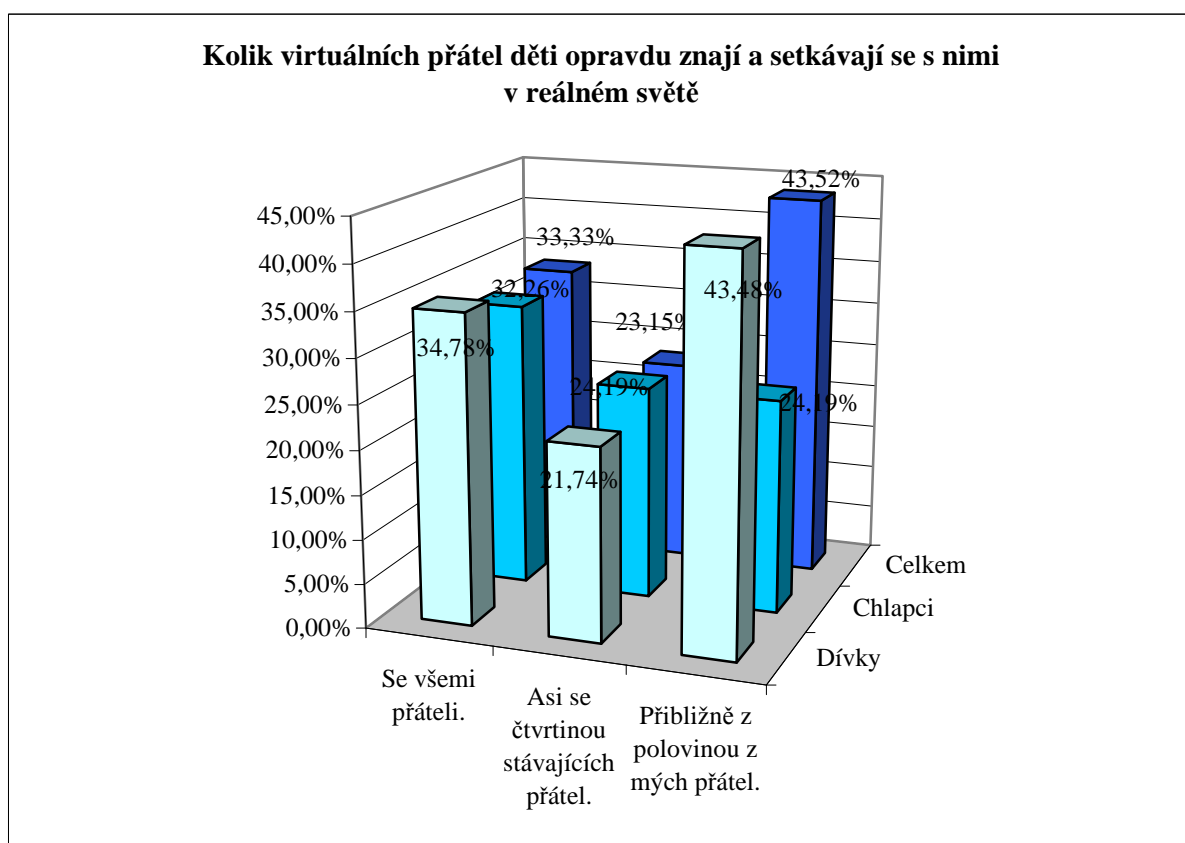
Otázka č. 10: S kolika přáteli z Facebooku se vídáš naživo?

Z odpovědí na tuto otázku vychází, že se necelá polovina (43,52%) z dotazovaných se svými přáteli z Facebooku vídá v reálném světě. Více jak třetina (33,33%) má mezi svými přáteli na Facebooku pouze reálné přátele a se všemi se občas vídá. A zbylých 23,15% se vídá jen se čtvrtinou svých virtuálních přátel.

Tabulka 8

S kolika přáteli z Facebooku se vídáš naživo?						
	Dívka	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci	Celkem
Se všemi přáteli.	16	20	36	34,78%	32,26%	33,33%
Asi se čtvrtinou stávajících přátel.	10	15	25	21,74%	24,19%	23,15%
Přibližně z polovinou z mých přátel.	20	27	47	43,48%	24,19%	43,52%

Graf 8

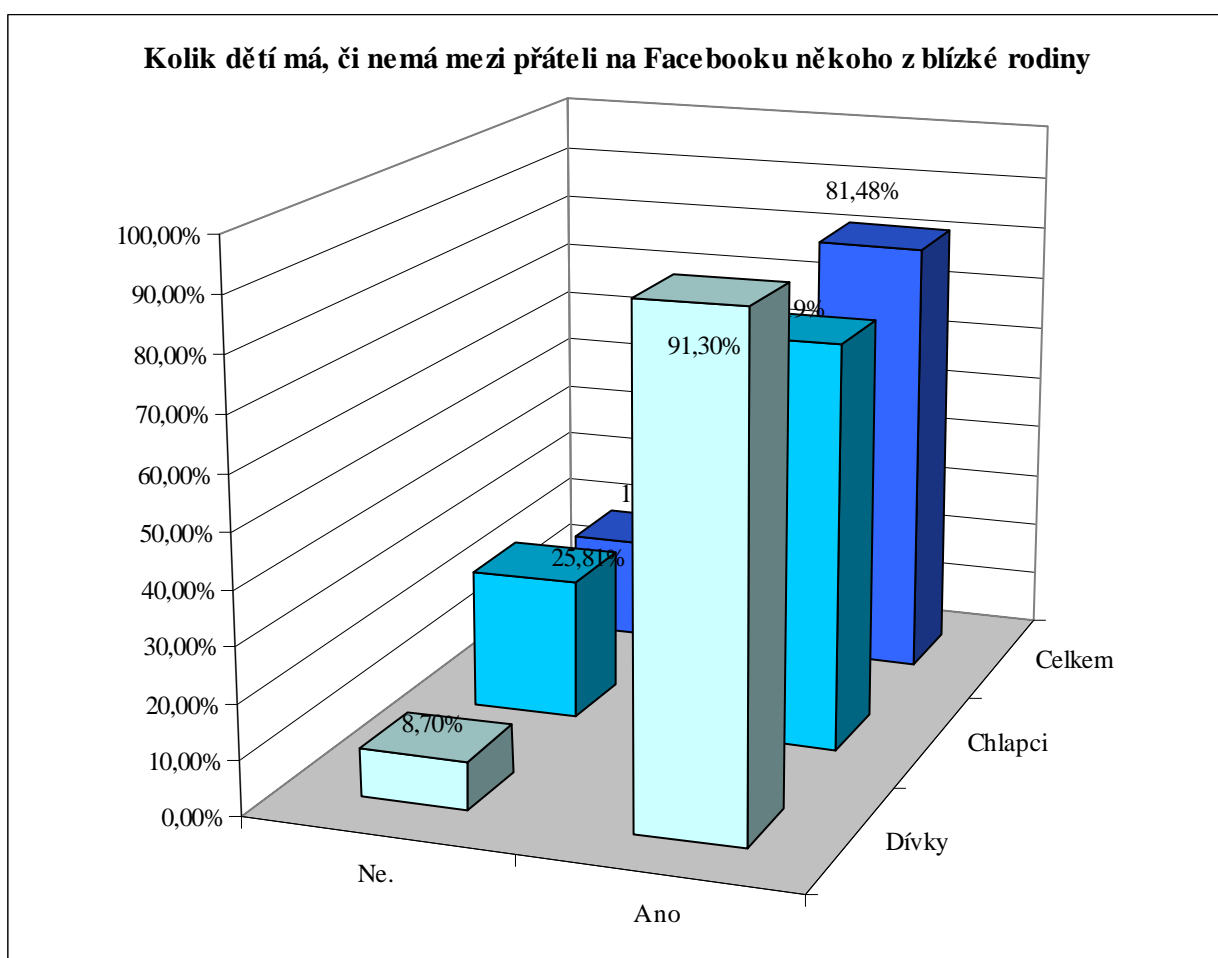
Otázka č. 11: Máš mezi svými přáteli na Facebooku někoho z blízké rodiny?

Až 81,48% dětí uvedlo, že má za přátele na Facebooku někoho z blízké rodiny. Z toho 91,30% dívek má za přátele některého člena rodiny a 74,19% chlapců. Jak ukazuje tabulka a graf číslo 10 dívky mají nejčastěji za přátele sourozence a matku a podle tabulky a grafu číslo 11 mají chlapci taktéž nejčastěji sourozence za přátele a naopak otce.

Tabulka 9

Máš mezi svými přáteli na Facebooku někoho z blízké rodiny?						
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci	Celkem
Ne.	4	16	20	8,70%	25,81%	18,52%
Ano	42	46	88	91,30%	74,19%	81,48%

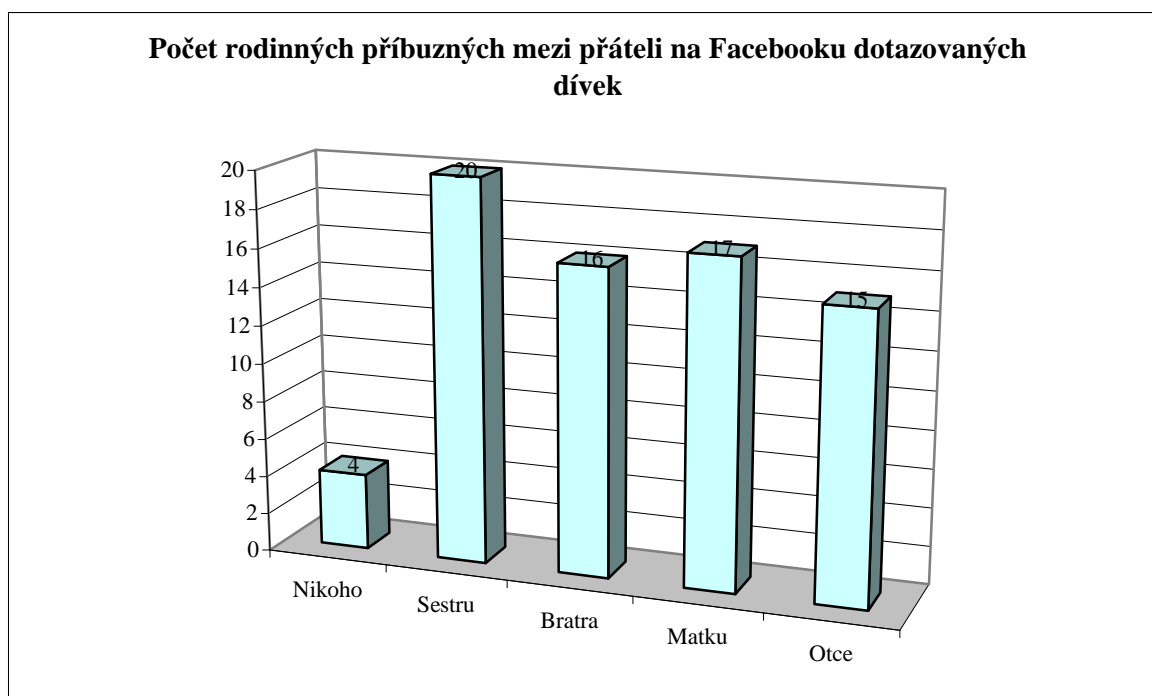
Graf 9

Tabulka 10

Máš mezi svými přáteli na Facebooku někoho z blízké rodiny? (Dívky)	
Ne	4
Ano, sestru.	20
Ano, bratra.	16
Ano, matku.	17
Ano, otce.	15

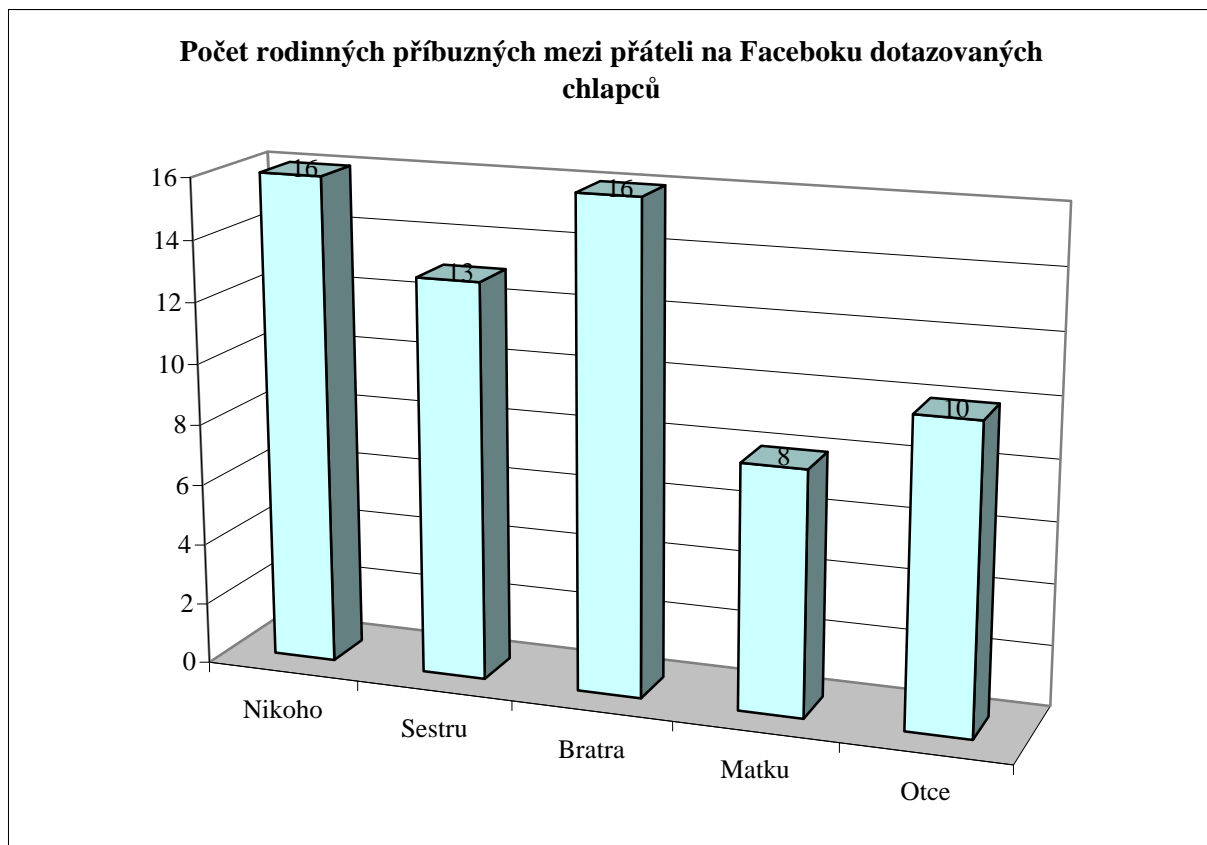
Graf 10

Tabulka 11

Máš mezi svými přáteli na Facebooku někoho z blízké rodiny? (Chlapci)	
Ne	16
Ano, sestru.	13
Ano, bratra.	16
Ano, matku.	8
Ano, otce.	10

Graf 11

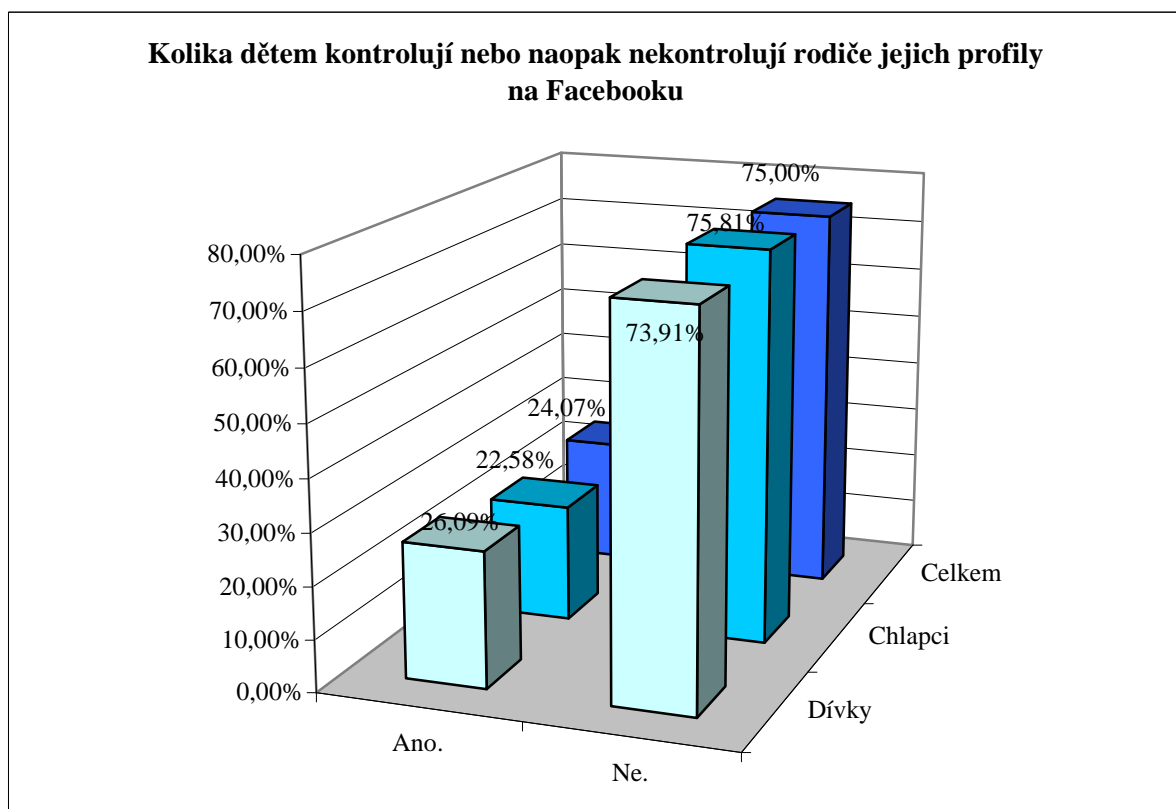
Otázka č. 12: Kontrolují tví rodiče tvůj profil na Facebooku?

Pouhých 24,07% procent rodičů kontrolují svým dětem, s jejich vědomím, profil na Facebooku. Jeden z dotazovaných uvedl, že neví, zda mu rodiče kontrolují profil a zbylých 75,00% dětí si mohou na Facebooku dělat cokoli bez vědomí rodičů. Můžeme se jen domnívat a doufat, že alespoň někteří rodiče kontrolují svým dětem, bez jejich vědomí, jejich facebookovský profil.

Tabulka 12

Kontrolují tví rodiče tvůj profil na Facebooku?						
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci	Celkem
Ano.	12	14	26	26,09%	22,58%	24,07%
Ne.	34	47	81	73,91%	75,81%	75,00%

Graf 12

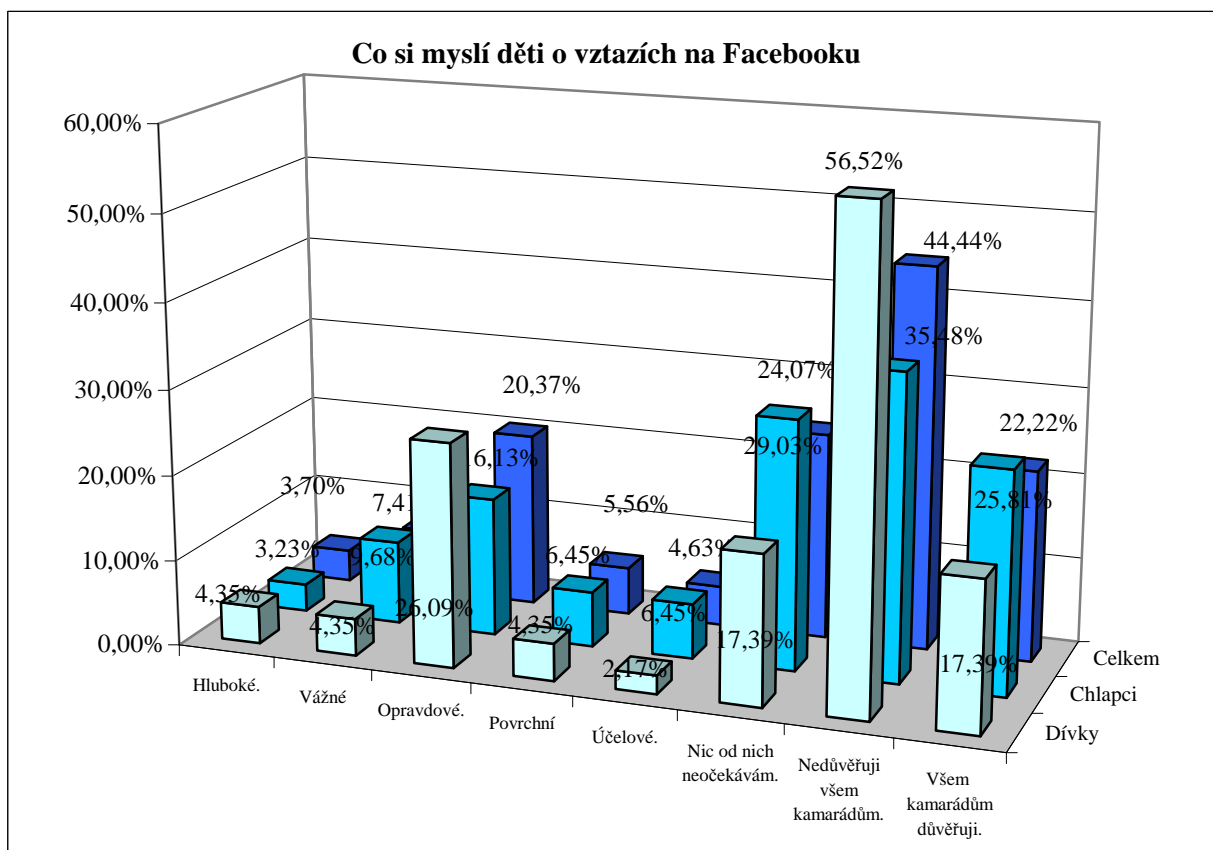
Otázka č. 13: Co bys řekl/a o kamarádství/vztazích na Facebooku?¹⁰⁴

Je zajímavé, že až 44,44% dětí nedůvěřuje svým přátelům na Facebooku a 24,07% nic od vztahů na Facebooku neočekává. Naopak 22,22% dětí uvedlo, že všem svým přátelům důvěřuje a 20,37% dětí považuje vztahy na Facebooku za opravdové. Zbylé možnosti vybralo jen malé procento dětí: že jsou vztahy vážné 7,41%, že kamarádství považují za povrchní 5,56%, účelové 4,63% a že jsou vztahy hluboké 3,70%.

Tabulka 13

Co bys řekla o vztazích a kamarádství na Facebooku?						
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci	Celkem
Jsou hluboké.	2	2	4	4,35%	3,23%	3,70%
Jsou vážné	2	6	8	4,35%	9,68%	7,41%
Opravdové.	12	10	22	26,09%	16,13%	20,37%
Povrchní	2	4	6	4,35%	6,45%	5,56%
Účelové.	1	4	5	2,17%	6,45%	4,63%
Nic od nich neočekávám.	8	18	26	17,39%	29,03%	24,07%
Ne všem svým kamarádům důvěřuji	26	22	48	56,52%	35,48%	44,44%
Všem svým kamarádům důvěřuji.	8	16	24	17,39%	25,81%	22,22%

Graf 13

¹⁰⁴ Bylo možné vybrat více odpovědí.

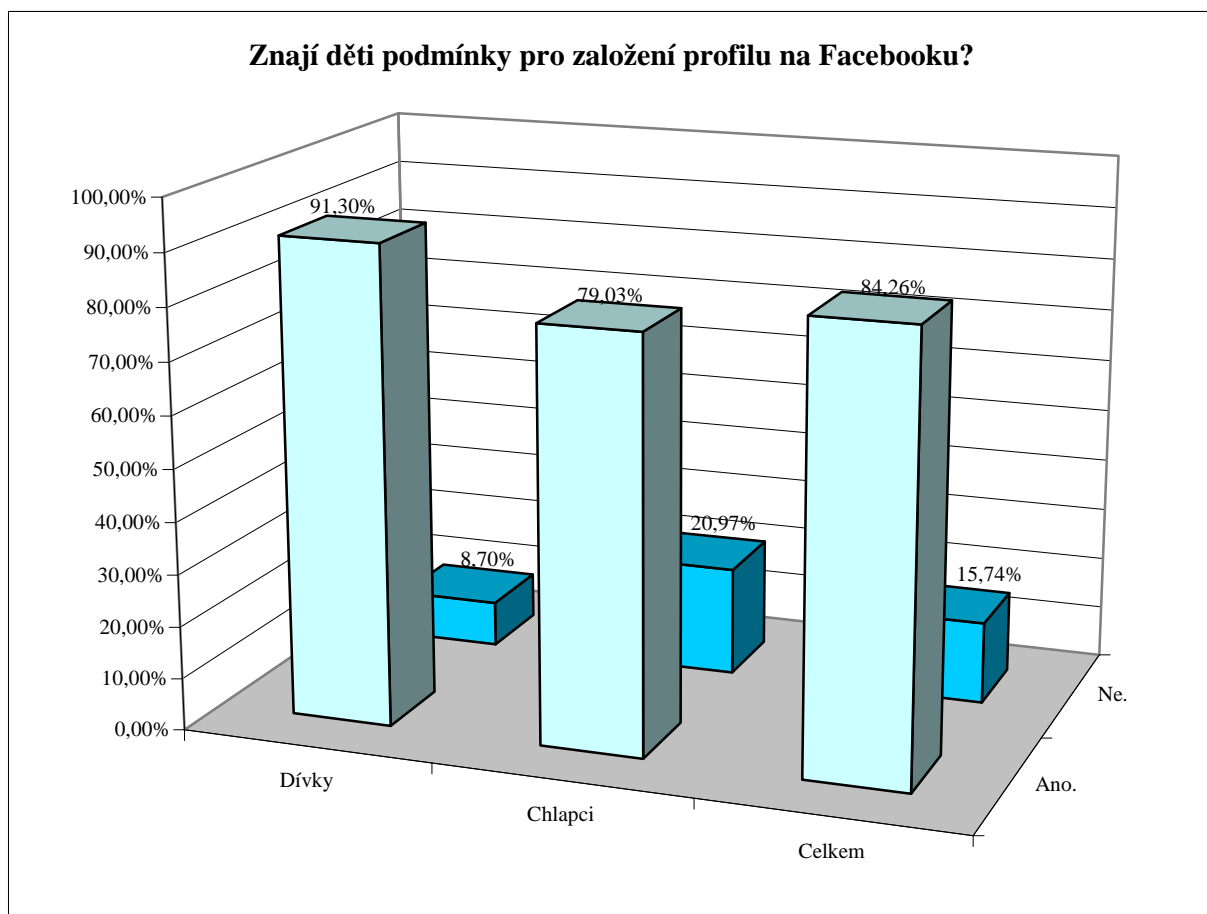
Otázka č. 14: Znáš podmínky pro založení profilu na Facebooku?

U této otázky můžeme jen spekulovat o míře pravdivosti. Do jaké míry byly děti ovlivněny strachem uvést pravdivou odpověď, neboť až neuvěřitelných, možná ale chvályhodných, 84,26% dětí uvedlo, že zná podmínky pro založení Facebooku.

Tabulka 14

Znáš podmínky pro založení profilu na Facebooku?						
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci	Celkem
Ano.	42	49	91	91,30%	79,03%	84,26%
Ne.	4	13	17	8,70%	20,97%	15,74%

Graf 14

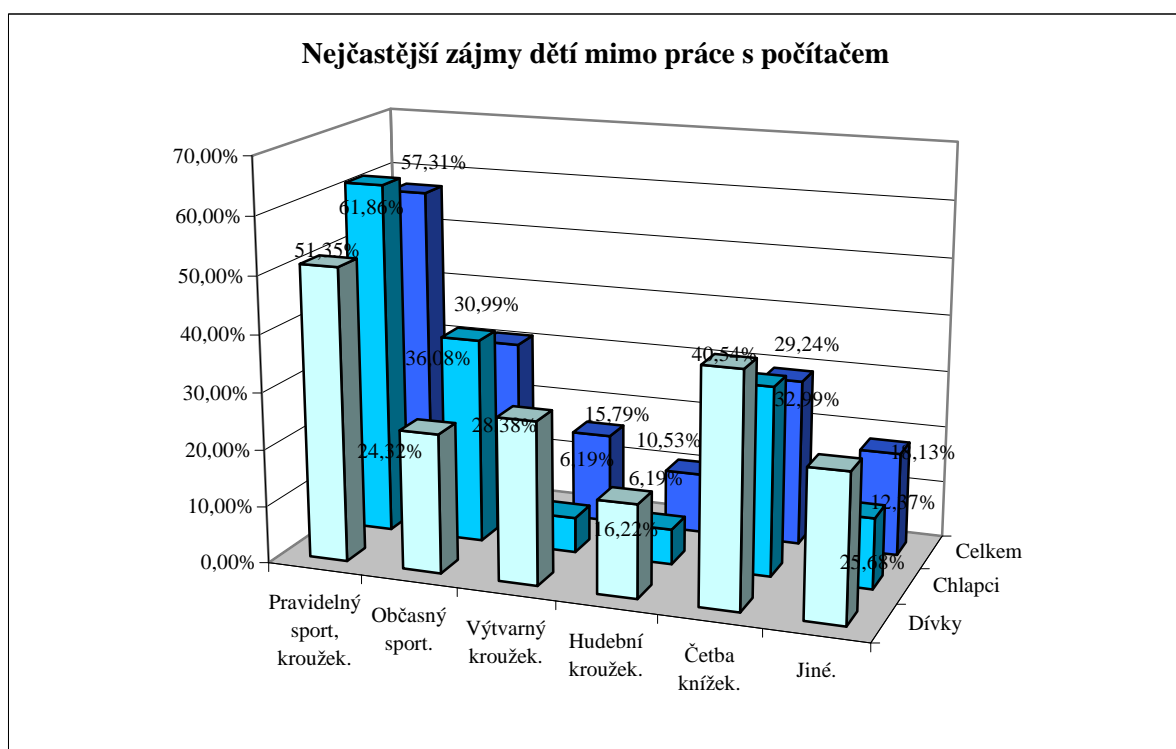
Otázka č. 15: Jaké další zájmy kromě práce s počítačem máš?¹⁰⁵

Nejčastějším zájmem je pravidelný sport, tuto možnost odpovědi zakroužkovalo 57,31% z celkového počtu a 30,99% občasný sport či nějakou sportovní aktivitu. Za povzbudivé v dnešní době považují, že 19,24% dětí uvedlo četbu knížky. 15,79% dotazovaných dětí navštěvuje výtvarný kroužek a 10,53% hudební kroužek. 18,13% uvedlo i jiné aktivity, u dívek nejčastěji to byla jízda na koni, u chlapců šachy, modelářství, jeden chlapce uvedl vaření a jeden myslivost. Pokud děti za jiné aktivity uvedly nějaký sport, který nebyl uveden v závorce u první odpovědi, nepočítala jsem ho do této odpovědi ale právě do té první.

Tabulka 17

Jaké další zájmy kromě práce s počítačem máš?						
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci	Celkem
Pravidelný sport, kroužek.	38	60	98	51,35%	61,86%	57,31%
Občasný sport.	18	35	53	24,32%	36,08%	30,99%
Výtvarný kroužek.	21	6	27	28,38%	6,19%	15,79%
Hudební kroužek.	12	6	18	16,22%	6,19%	10,53%
Četba knížek.	30	20	50	40,54%	32,99%	29,24%
Jiné.	19	12	31	25,68%	12,37%	18,13%

Graf 17

¹⁰⁵ Od této otázky dále kroužkovaly i ty děti, které nemají založený profil na Facebooku. Bylo možné vybrat více odpovědí.

Otázka č. 16: V čem je Facebook podle tebe užitečný?¹⁰⁶

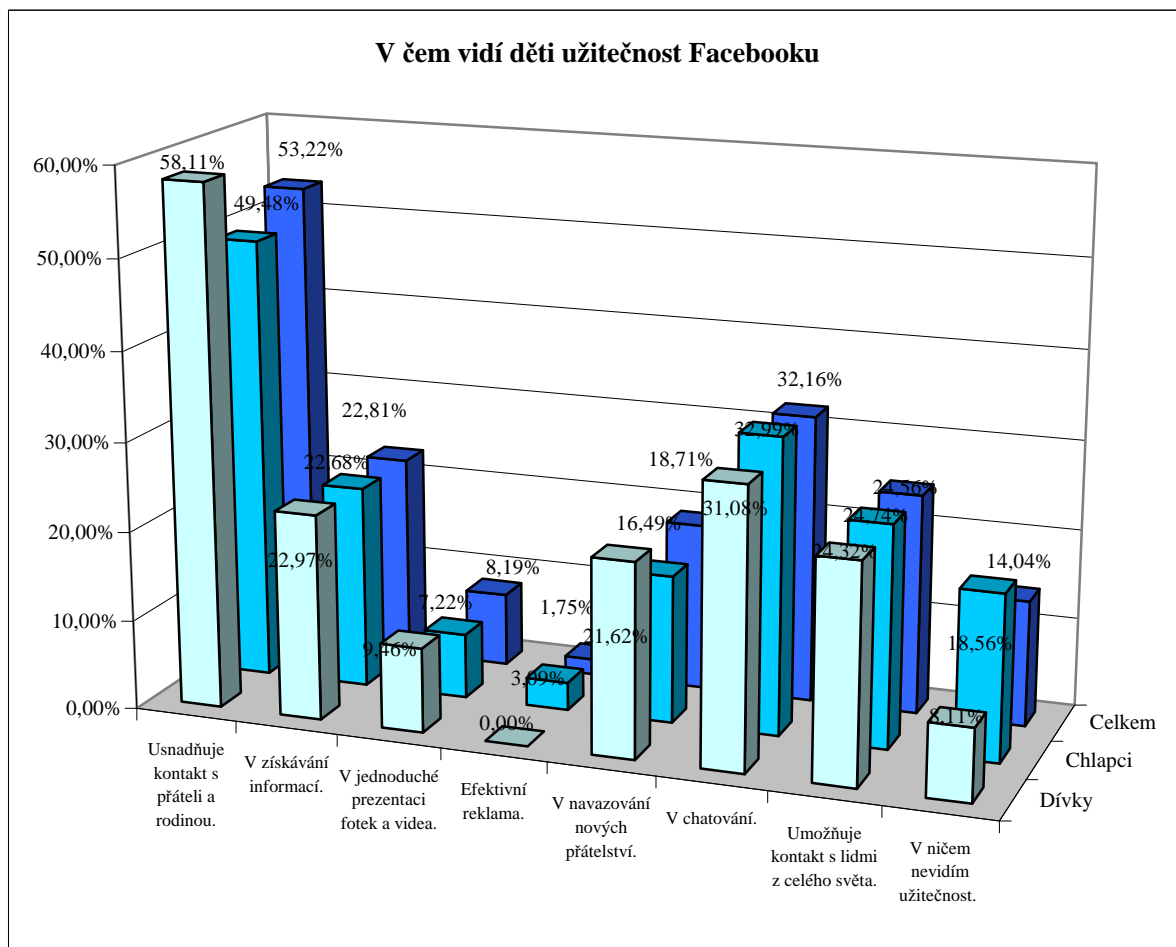
Největší užitečnost Facebooku 53,22% z celkového počtu dotazovaných dětí shledává v usnadnění kontaktu s rodinou a přáteli. Pro 32,16% dětí je Facebook užitečný v komunikaci pře chat. Odpověď, že Facebook umožňuje kontakt s lidmi z celého světa vybralo 24,56% dětí, zajímavé je, že tuto možnost vybíraly převážně děti, které nemají profil na Facebooku. Užitek Facebooku v možnosti získávání informací vidí 22,81% dotazovaných a 18,71% v navazování nových přátelství. Že Facebook není v ničem užitečný zahrlo 14,04% dětí, šlo o děti, které nemají založený profil na Facebooku. Jako užitečný nástroj k prezentaci fotografií a vide považuje Facebook jen 8,19% a k efektivní reklamě pohybů 1,75% dětí.

Tabulka 18

V čem je Facebook podle tebe užitečný?						
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci	Celkem
Usnadňuje kontakt s přáteli a rodinou.	43	48	91	58,11%	49,48%	53,22%
V získávání informací.	17	22	39	22,97%	22,68%	22,81%
V jednoduché prezentaci fotek a videa.	7	7	14	9,46%	7,22%	8,19%
Efektivní reklama.	0	3	3	0,00%	3,09%	1,75%
V navazování nových přátelství.	16	16	32	21,62%	16,49%	18,71%
V chatování.	23	32	55	31,08%	32,99%	32,16%
Umožňuje kontakt s lidmi z celého světa.	18	24	42	24,32%	24,74%	24,56%
V ničem nevidím užitečnost.	6	18	24	8,11%	18,56%	14,04%

¹⁰⁶ Bylo možné vybrat více odpovědí

Graf 18

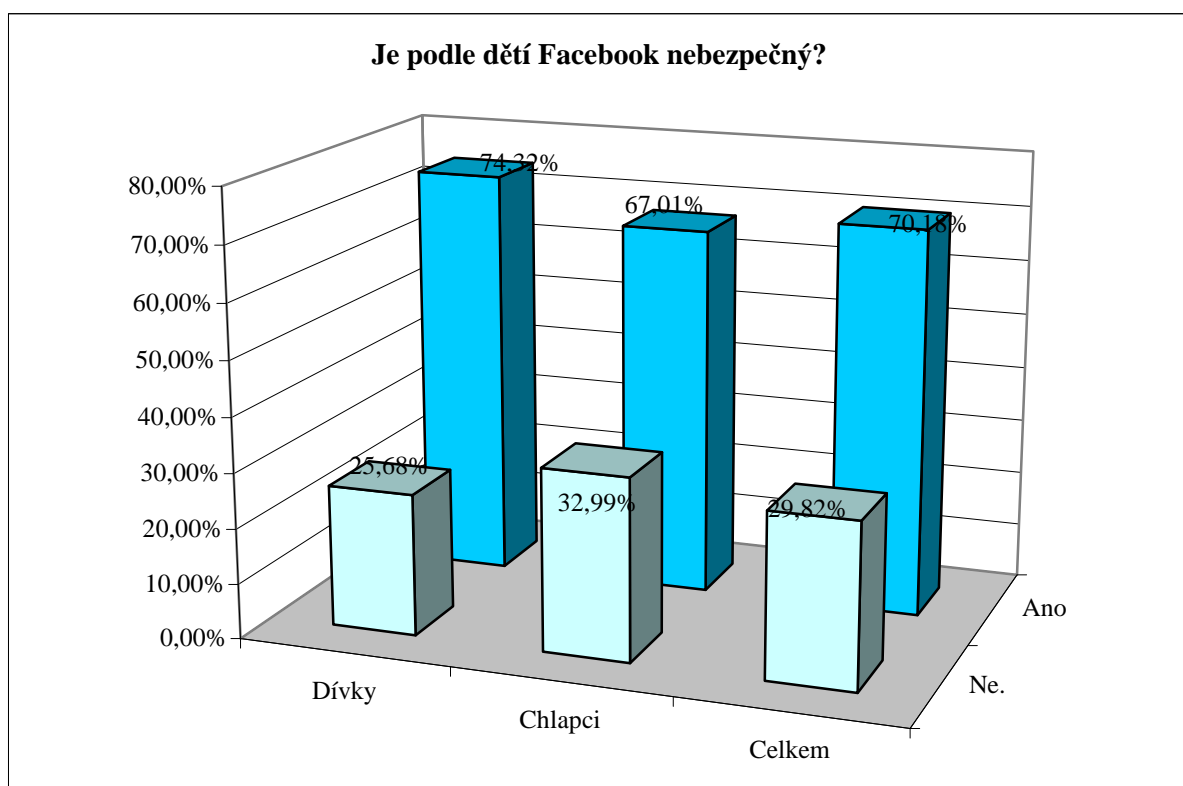
Otázka č. 17: Je podle tebe Facebook nebezpečný?¹⁰⁷

Možná rizika spojená s užíváním Facebooku si uvědomuje 70,18% dětí, více opatrnější jsou dívky.

Tabulka 19

Je podle tebe Facebooku nebezpečný?						
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci	Celkem
Ne.	19	32	51	25,68%	32,99%	29,82%
Ano	55	65	120	74,32%	67,01%	70,18%
Ano - Vytváří se na něm závislost.	14	15	29	25,45%	23,08%	24,17%
Ano - Zneužití dat.	19	39	58	34,55%	60,00%	48,33%
Ano - Lhaní při vytváření profilů.	32	44	76	58,18%	67,69%	63,33%
Ano - Ztráta soukromí.	25	39	64	45,45%	60,00%	53,33%
Ano - Kyberšikana.	36	54	90	65,45%	83,08%	75,00%
Ano - Sexting.	25	34	59	45,45%	52,31%	49,17%
Ano - Kybergrooming.	26	34	60	47,27%	52,31%	50,00%
Ano - Z jiných důvodů.	0	0	0	0,00%	0,00%	0,00%

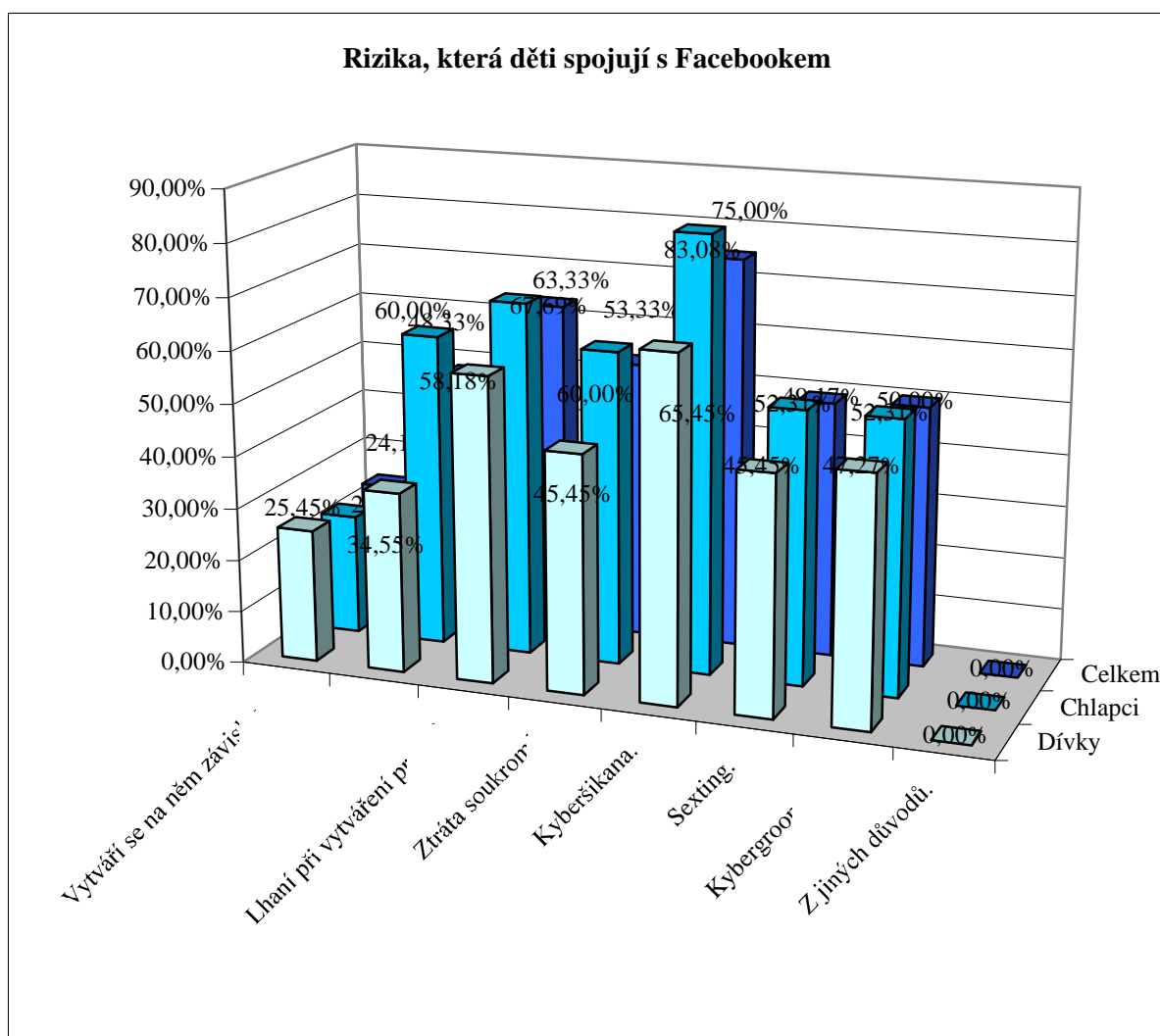
Graf 19

¹⁰⁷ V případě, že si dítě uvědomuje nebezpečnost Facebooku, mohlo v této otázce vybrat více možných rizik.

Děti, které si uvědomují možná rizika, jako největší hrozbu Facebooku považují ze 75,00% kyberšikanu. Dále pak 63,33% dětí má strach z lhaní při vytváření profilů. Překvapivých, pro mne, 53,33% dětí se obává ztráty soukromí. Každé druhé dítě považuje Facebook nebezpečný ve spojení s kybergroomingem (50,00%) a sextingem (49,17%). Až 48,33% dětí se bojí zneužití informací o jejich osobě. Jako návykový Facebook považuje jen 24,17% dětí. Jiná rizika spojená s užíváním Facebooku děti neuvedly.

Graf 20

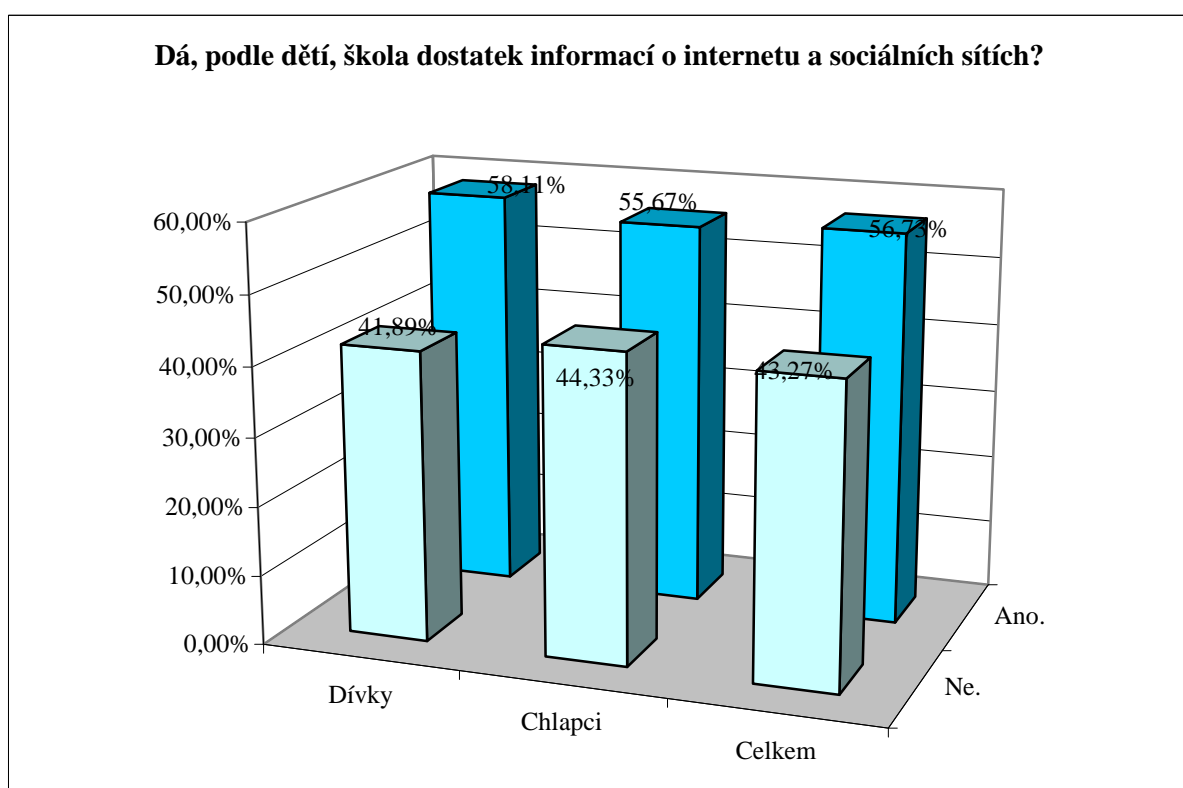
Otázka č. 18: Myslíš si, že se ve škole dovíte vše potřebné o internetu a sociálních sítích?

Necelá polovina z dotazovaných dětí (přesně 43,27%) nejsou spokojena s množstvím informací o Internetu a sociálních sítí, které jim poskytuje škola.

Tabulka 20

Myslíš si, že se ve škole dovíte vše o internetu a soc. sítích?						
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci	Celkem
Ne.	31	43	74	41,89%	44,33%	43,27%
Ano.	43	54	97	58,11%	55,67%	56,73%

Graf 21

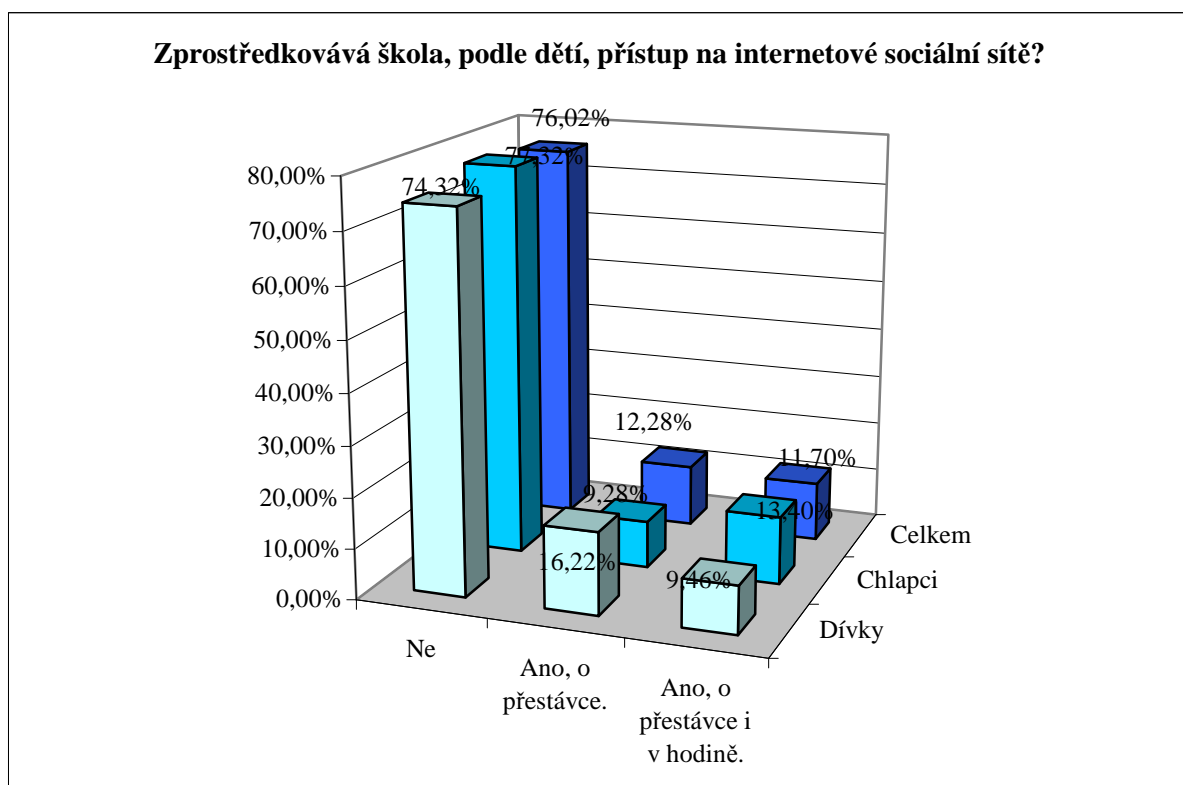
Otázka č. 19: Zprostředkovává vám škola přístup k sociálním sítím?

Na otázku zda zprostředkovává škola dětem přístup k sociálním sítím 76,02% dětí odpovědělo, že ne, 12,28% dětí má přístup k sociálním sítím o přestávkách a 11,70% dětí i v hodinách.

Tabulka 21

Zprostředkovává vám škola přístup k sociálním sítím?						
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci	Celkem
Ne	55	75	130	74,32%	77,32%	76,02%
Ano, o přestávce.	12	9	21	16,22%	9,28%	12,28%
Ano, o přestávce i v hodině.	7	13	20	9,46%	13,40%	11,70%

Graf 22

4.2. Výsledek rozhovoru

Rozhovoru, který proběhl v prostorách školní družiny, se zúčastnilo 6 dětí: Jakub Ch. 10 let, Jozefína F. 10 let, Karel G. 12 let, Natálie D. 10 let, Terezie H. 11 let a Tomáš K. 10 let. Odpovědi dětí, které jsem citovala, jsou přepsány bez jakýchkoli úprav. Všichni zúčastnění mají založený profil na Facebooku. Během rozhovoru nám do řeči vstoupila kolegyně, která chtěla také vyjádřit svůj názor na Facebooku. Nevšimla si, že je rozhovor nahráván a až expresivně pojmenovala, k čemu je Facebook „*Na hovno. Já dodnes lituji, že jsem si vůbec založila. To je taková otrava pro mě, tak zbytečný čas.*“¹⁰⁸

■ Nejčastější důvod pro založení profilu na Facebooku.

Jako důvod pro založení profilu všichni uvedli komunikaci, jako jednoznačnou odpověď.

■ Od koho nebo kde se děti dozvěděly o facebooku.

O Facebooku se všichni až na jednu dozvěděli od svých sourozenců, kteří jim pak pomohli se založením profilu.

Jozefína: „*Já jsem se to dozvěděla od mamky a tak jsem chtěla, že máme dost velkou rodinu, tak jsem chtěla, že abychom si aspoň nějak mohli pokecat, že když se setkáváme jednou za rok*“.

■ Ptaly se děti svých rodičů, zda si mohou založit Facebook? Souhlasili s tím rodiče?

Se svými rodiči se o založení profilu poradily jen dvě děti, jedno přemluvilo rodiče a druhé si i přes zákaz, profil založilo.

Kuba: „*Já jo, ale oni mě to první zakázali a potom mě to sestra, potom jsem si to založil, tak jim to už bylo jedno.*“

■ Jak mají děti nastavené soukromí na Facebooku.

Polovina dětí má nastavené soukromí jen pro přátelé. Druhá polovina nemá soukromí nijak nastavené.

Tom: „*Já nevím, jak to mám zamknout.*“

Jozefína: „*Já to nemám, protože už naňho ani teďka nechodím, možná tak jednou za měsíc.*“

Natka: „*Já tam taky moc nechodím, ale nemám to.*“

¹⁰⁸ Na obhajobu způsobu vyjadřování kolegyně: Kolegyně s dětmi udržuje blízký až kamarádský vztah, jedna dívka z dotazovaných je její dcera a ostatní děti její kamarádi z vesnice.

■ V čem je Facebook užitečný?

Všechny děti se shodly, že je pro ně Facebook užitečný v komunikaci s kamarády.

Terka: „*Já se vlastně s těma děčkama nevidám, já jsem jim nedávala telefon, já jsem jim dala jen Facebook a s nima si píšu třeba co máme za úkoly do školy.*“

■ Připouštíte si nějaká rizika spojená s Facebookem?

Většina dětí se obává skryté identity. Všechny zúčastněné děti odmítají žádosti od neznámé osoby. O kyberšikaně, sextingu či kybergroomingu, před tím, než jsme si o tom společně povídali, slyšely děti jen zběžně, ze zpráv, od rodičů, od paní ředitelky.

Terka: „*Mě teďka nedávno požádal nějaký chlap, který měl tam jméno nějaké úplně prostě nesmyslné, nějaké úplně divné a neměl tam fotku, tak já jsem to hnedka odmítla*“

■ Jsou děti ochotné umístit na Facebook inkriminující materiál (lechtivé fotografie)?

Děti se shodly, že by je samotné ani nenapadlo prezentovat své intimní fotografie.

Tom: „*Já žádnou takovou fotku zaprvé nemám a zaprvé ani by mě to nenapadlo*“

V případě, že by je požádal přítel, přítelkyně o zaslání podobné fotografie, přemýšleli by o tom a možná, že by i souhlasili.

Kája: „*Když ji znám a jakože jsme prostě v tom vztahu, tak asi jo, ale přemýšlel bych nad tím*“

Terka: „*Já nevím, tak jako kdybych s ním byla, tak snad vím, kdo to je, je to takové divné, ale zase to není úplně nejhorší, ... já nevím, ...bych nad tím asi přemýšlela.*“

Ostatní děti, by určitě žádnou takovou fotografii neposlaly.

■ Jsou děti ochotny jít na schůzku se svým virtuálním kamarádem?

Děti si uvědomují možná rizika přímého kontaktu s neznámou osobou a na schůzku by nešly.

■ Napsaly děti o někom pomluvy, urážlivý text?

Nejprve se s odpovědí ošívaly, pak se ale přiznaly, že ano.

Kuba: „*Jednou jsem to napsal, to jsem byl už úplně rozružený.*“

Natka: „*Já jsem napsala něco takového, o protože ta dotyčná, byla fakt úplně vymazaná.*“

Terka: „*Mě naštvála učitelka, že mě dala poznámku. ... Já jsem to mamce napsala, jako tak špatně jsem to napsala. A mamka potom přišla úplně rozrušená, že co to tam píšu, jako, také sprosté, že to není ani možné.*“

■ **Svěřily by se děti s tím, že se staly obětí kyber útoku, a komu?**

Až 66,67% z zúčastněných by se nejprve svěřilo staršímu sourozenci, ten by zhodnotil vážnost situace a pak by se svěřili popřípadě rodičům.

Tom: „*Já kdyby to bylo takové horší, tak bych to řekl doma a řekl bych to ve škole paní učitelce.*“

5. Závěr

Cílem diplomové práce bylo přiblížit sociální síť Facebook, v čem tkví jeho přitažlivost. Svou pozornost jsem zaměřila především na děti ve věku 10-12 let, které běžně tuto síť využívají ke své seberealizaci.

Facebook je současný moderní trend. Děti ho mají, jen proto, že ho mají ostatní. Aby nebyly pozadu a aby se mezi ostatními členy dětského kolektivu necítili méněcenné, zakládají si své profily, na kterých prezentují samy sebe a snaží se získat určitou prestiž. Se svými virtuálními přáteli vytvářejí nový, jednodušší a mnohem zábavnější svět, svět virtuální reality. Při pobytu ve virtuálním světě někteří dospívající prožívají tzv. stav Flow „označovaný česky jako „stav plynutí“ je prožitkem radosti, tvořivosti, soustředění, naprostého zaujetí činností, při kterém člověk zapomíná na hlad, ubíhající čas, globální oteplování i blížící se státnice. Při kterém člověk zapomene na své já, které se ovšem následně vynoří integrovanější a tak nějak osvěžené. Flow může ukázat cestu ke smysluplnosti života i napomoci k překonání krizí. Flow můžeme prožívat při nejrůznějších činnostech, pro které bývá typické právě taková obtížnost (náročnost na dovednosti), která nám nedovolí se nudit (příliš snadné), ale na druhou stranu ani nestresuje (příliš obtížné) a obvykle se jedná o tzv. činnosti autotelické, tedy takové, které provádíme pro ně samé.“¹⁰⁹ A právě takový je pro děti a i mnohé dospělé Facebook. Prostor pro seberealizaci, nový svět, ve kterém se neustále něco děje a prostřednictvím kterého komunikujeme s přáteli, nenudíme se na něm, čas plyne a my se cítíme dobře, protože nemusíme nijak zvlášť přemýšlet a vyvíjet náročnou aktivitu, zkrátka se na něm bavíme.

Z výzkumného šetření vyplývá, že šedesát tři procenta dětí ve věku 10 – 12 let běžně využívá Facebook ke komunikaci se svými vrstevníky. Pomocí této sociální sítě si vytvářejí nové a udržují ty stávající kamarádké i partnerské vztahy. Na svém profilu prezentují své fotografie a videa, které jim pomáhají zaujmout své virtuální přátele. Tyto výsledky se vztahují pouze na skupinu respondentů kvantitativního výzkumu, ale na jeho základě a doplněním informací z rozhovoru (všechny zúčastněné děti měly profil na Facebooku) a internetového monitorovacího programu checkfacebook.com, kdy děti ve věku 13-15 let (v této kategorii jsou započítány i ty mladší) tvoří sedmiprocentní¹¹⁰ skupinu z celkového počtu uživatelů v České republice, můžeme předpokládat, že přibližně každé druhé dítě v tomto věku opravdu má profil na Facebooku. Na základě rozhovoru, můžu také konstatovat, že většina dětí si uvědomuje, že Facebook je sice dobrý pomocník, ale může být i

¹⁰⁹ ŠKYŘÍK, P. (Editor.) Hledání flow. Brno: Tribun EU, 2008. (str. 21)

¹¹⁰ Data k 20.3.2012, CHECKFACEBOOK.COM, on-line: <http://www.checkfacebook.com/>

nebezpečný. Tuto hypotézu potvrzuje i výzkum provedený pomocí dotazníku, kde si sedmdesát procent dotazovaných myslí, že je Facebook nebezpečný. Také můžu konstatovat, že děti, které se zapojily do mého výzkumu, netráví většinu svého volného času na Facebooku, jelikož všechny mají pravidelné mimoškolní aktivity (sport, četba knížek, výtvarný či hudební kroužek), tudíž se seberealizují i v reálném světě a nespolehají se jen na kyberprostor.

Jan Handl ve svém článku popisuje Facebook jako „fenomén, který čím dál tím víc ovlivňuje naše životy. To, co se děje na Facebooku, je pro nás důležité, jelikož to zrcadlí běžná dění mezi přáteli. Nesmíme ale zapomínat na to, že skutečné dění se odehrává v reálném světě, Facebook je jenom zrcadlo, byť téměř perfektní a bezedné, co se týče zajímavých informací. Pokud by bylo zrcadlo vypnuto, neznamena to, že končí i jeho předobraz, tedy reálný svět.“¹¹¹

¹¹¹ HANDL, J. Svět bez Facebooku? Internetový portál Lupa.cz, 2011. On-line na: <http://www.lupa.cz/clanky/svet-bez-facebooku/> [citováno: 20. 3. 2012]

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ČLÁNKY:

BARTONĚK, J. *Podporuje používání internetu a mobilních telefonů vznik domácího násilí?*

Olomouc: Centrum PRVoK PdF UP, 2012. Internetový portál E-bezpečí.cz. On-line na:

<http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/stalking-a-kyberstalking/440-podporuje-pouivani-internetu-a-mobilnich-telefon-vznik-domaciho-nasili>

BITTO, O., Sedlák, J. *Černobílé: Sociální síť - pro a proti.* Internetový portál Živě.cz, 2011.

On-line na: <http://www.zive.cz/clanky/cernobile-socialni-site---pro-a-proti/sc-3-a-156860/default.aspx>

BERG, M. *Co je Facebook.* Internetový portál FB1.cz, 2009. On-line na:

<http://www.fb1.cz/obecne-o-facebook/co-je-to-facebook>

ČERMÁK, M. *Facebook škodí.* Internetový portál Psychologie.cz, 2011. On-line na:

<http://psychologie.cz/facebook-skodi/>

ČERMÁK, M. *Facebook škodí! Souhlasíte, nebo nikoliv? Podívejte se, co si o tom myslí pražští středoškoláci.* Portál Reflex.cz, 2011. On-line na:

<http://www.reflex.cz/clanek/nazory/43255/facebook-skodi-souhlasite-nebo-nikoliv-podivejte-se-co-si-o-tom-mysli-prazsti-stredoskolaci.html>

DOČEKAL, D. *Facebook nikdy neměl šťastnou ruku v ochraně soukromí.* Internetový portál

Pooh.cz, 2009. On-line na: <http://www.pooh.cz/a.asp?a=2015342>

DOČEKAL, D. *Česko a sociální síť v číslech.* Internetový portál Lupa.cz, 2011. On-line na:

<http://www.lupa.cz/clanky/cesko-a-socialni-site-v-cislech/>

DOSTÁL, J. *Multimediální, hypertextové a hypermediální učební pomůcky - trend*

soudobého vzdělávání. Časopis pro technickou a informační výchovu. Olomouc: Univerzita Palackého, 2009. Ročník 1, Číslo 2, s. 18 - 23. ISSN 1803-537X (print). ISSN 1803-6805 .

On-line:http://www.jtie.upol.cz/clanky_2_2009/multimedialni_hypertextove_a_hypermedialni_ucebni_pomucky.pdf

FACEBOOK. *Prohlášení o právech a povinnostech.* 2011. Online na:

<http://www.facebook.com/legal/terms?ref=pf>

GOOGLE TRENDS FOR WEBSITES. *LinkedIn.com, MySpace.com,*

Twitter.comGoogle+.com,. On-line na:

<http://trends.google.com/websites?q=LinkedIn.com%2C+MySpace.com%2C+Twitter.com%2C+Google%2B.com&geo=all&date=all&sort=0>

HANDL, J. *Sociální síť, to není jenom Facebook.* Internetový portál Lupa.cz. 2009. On-line na: <http://www.lupa.cz/clanky/socialni-site-to-neni-jenom-facebook/>

HANDL, J. *Facebook pro začátečníky.* Internetový portál Lupa.cz. 2009. On-line na: <http://www.lupa.cz/clanky/facebook-pro-zacatecniky/>

HANDL, J. *Svět bez Facebooku?* Internetový portál Lupa.cz. 2011 On-line na: <http://www.lupa.cz/clanky/svet-bez-facebooku/>

HANDL, J. *Sociální síť z vás asociály neudělají.* Internetový portál Lupa.cz. 2011. On-line na: <http://www.lupa.cz/clanky/socialni-site-z-vas-asocialy-neudelaji/>

HEJK, Z. *Počet uživatelů Facebooku 2011.* Internetový portál Magazín Portiscio. 2011. On-line na: <http://www.portiscio.net/pocet-uzivatelu-facebooku>

HLAVENK, J. *Strmý pád MySpace ukazuje na nestálost sociálních sítí.* Internetový portál Lupa.cz. 2011. On-line na: <http://www.lupa.cz/clanky/strmy-pad-myspace-ukazuje-na-nestalost-socialnich-siti/>

HOLUŠOVÁ, A. *Projekt Google+ se otevřel široké veřejnosti.* Internetový portál Kyrzy.cz. 2011. On-line na: <http://zpravy.kurzy.cz/283753-projekt-google-se-otevrel-siroke-verejnosti/>

KOPECKÝ, K., KREJČÍ, V. a kol. *Co je kyberšikana?* Olomouc: Centrum PRVoK PdF UP, 2009. Internetový portál E-bezpečí.cz. On-line na: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/17-cojekyllbersikana>

KOPECKÝ, K. *Co je sexting.* Olomouc: Centrum PRVoK PdF UP, 2009 Internetový portál E-Bezpečí.cz. On-line na: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/sexting/137-154>

KOPECKÝ, K. *Tragický případ sextingu.* Olomouc: Centrum PRVoK PdF UP, 2011. Internetový portál E-Bezpečí.cz. On-line na: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/sexting/254-tragicky-pipad-sextingu-z-usa>

KOPECKÝ, K. *Jak na prevenci kyberšikany.* Olomouc: Centrum PRVoK PdF UP, 2011. Internetový portál E-Bezpečí. On-line na: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/rodice-ucitele-zaci/361-prevence-kybersikany>

LAUDIN, R. *Dívka nafotila porno samospouští, kamaráda vyšetřuje policie.* Internetový portál iDnes.cz, 2009. On-line na: http://zpravy.idnes.cz/divka-nafotila-porno-samospousti-kamarada-vysetruje-policie-pt6-/krimi.aspx?c=A090114_073536_krimi_klu

LAUSCHMANN, J. *Co všechno o vás Facebook ví a jak to z něj dostat.* Internetový portál Ty internety.cz, 2011. On-line na: <http://www.tyinternety.cz/socialni-site/co-vsechno-o-vas-facebook-vi-a-jak-to-z-nej-dostat-4994>

- LAUSCHMANN, J.** *Facebook je po auditu. Dostal dlouhý seznam předsevzetí.* Internetový portál Ty internety.cz, 2011. On-line na: <http://www.tyinternety.cz/socialni-site/facebook-je-po-auditu-dostal-dlouhy-seznam-predsevzeti-5674>
- LIDOVKY.CZ.** *Twitteru se daří. Počet uživatelů stále stoupá.* 2011. On-line na: http://www.lidovky.cz/twitteru-se-dari-pocet-uzivatelu-stale-stoupa-fqu-/ln-media.asp?c=A110602_110434_ln-media_ape
- NYKODÝMOVÁ, H.** *Kde končí legrace a začíná kyberšikana.* Internetový portál Lupa.cz, 2007. On-line na: <http://www.lupa.cz/clanky/kde-konci-legrace-a-zacina-kybersikana/>
- NÝVLT, V.** *Jazyk jen pro vyvolené: zkratky v internetových chatech a diskusích.* Internetový portál iDnes.cz, 2008. On-line na: http://technet.idnes.cz/jazyk-jen-pro-vyvolene-zkratky-v-internetovych-chatech-a-diskuzich-11p-/sw_internet.aspx?c=A080302_102951_sw_internet_NYV
- O'REILLY, T.** *Web 2.0 Compact Definition: Trying Again.* 2006. On-line na: http://radar.oreilly.com/archives/2006/12/web_20_compact.html
- PÍRKO, M.** *Cybersex – svůdné možnosti Internetu.* Internetový portál Lupa.cz, 2005. On-line na: <http://www.lupa.cz/clanky/cybersex-svudne-moznosti-internetu/>
- PÍRKO, M.** *Proč je komunikace na Internetu jiná.* Portál Lupa.cz, 2007. On-line na: <http://www.lupa.cz/clanky/psychologicke-aspekty-internetove-komunikace/>
- PLATKO, O.** *Sociální sítě 1.díl.* Internetový portál Owebu.cz, 2009. Online na: <http://owebu.blogger.cz/Internet/Socialni-site-1-dil>
- PÖSEL, R.** *Facebook a změna licenčních podmínek tam a zpět.* Internetový portál ItStudent.cz, 2009. On-line na: <http://itstudent.cz/54-facebook-a-zmena-licencnich-podminek-tam-a-zpet.html>
- PROTALINSKY, E.** *No single solution for implementing age restrictions.* Internetový portál ZDNet, 2011. On-line na: <http://www.zdnet.com/blog/facebook/facebook-no-single-solution-for-implementing-age-restrictions/3405>
- RYLICH, J.** *Operátoři dětské porno tolerovat nehodlají.* Internetový portál Lupa.cz, 2009. On-line na: <http://www.lupa.cz/clanky/operatori-detske-porno-tolerovat-nehodlaji/>
- RYLICH, J.** *Prevence internetové kriminality je i státní zájem.* Internetový portál Lupa.cz, 2010. On-line na: <http://www.lupa.cz/clanky/prevence-internetove-kriminality-je-i-statni-zajem/>
- STANĚK, L.** *Pan Facebook – Jak devatenáctiletý kluk Mark Zuckerberg změnil internet.* Reflex CS společenský týdeník, ročník XXI/42. 2010

SULER, J. *The Psychology of Cyberspace. – The online disinhibition effect.* 1998. On-line: <http://users.rider.edu/~suler/psycyber/psycyber.html>

SULER, J. *The Psychology of Cyberspace. – Adolescents in Cyberspace.* 1998. On-line: <http://users.rider.edu/~suler/psycyber/adoles.html>

ŠVEHLA J. *Muž je obviněn ze zneužití 55 nezletilých dívek, soud ho pustil na svobodu.* Internetový portál Novinky.cz, 2011. On-line na: <http://www.novinky.cz/krimi/221876-muz-je-obvinen-ze-zneuziti-55-nezletilych-divek-soud-ho-pustil-na-svobodu.html>

TWITTER.COM. *Twitter is the best way to discover what's new in your world.* On-line na <http://twitter.com/about>

VERA, N. *Bienvenidos a Facebook en Español!* Portál Facebook, 2008. On-line na: <http://blog.facebook.com/blog.php?post=10005792130>

ZELENÝ, P. *Internetová šikana dobývá české školy.* Internetový portál tn.cz, 2011. On-line na: <http://tn.nova.cz/zpravy/domaci/internetova-sikana-dobyva-ceske-skoly-drsne-video.html>

STUDIE:

KOPECKÝ, K. *Kybergrooming. Nebezpečí kyberprostoru.* Olomouc: Net Univerzity, 2010. On-line na: http://www.prvok.upol.cz/index.php/ke-staeni/cat_view/20-studijni-materialy-studie-apod

KREJČÍ, V., KOPECKÝ, K. *Kyberšikana.* Olomouc, 2010. On-line na: <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/prezentace-pro-studenty>

KREJČÍ, V. *Kyberšikana.* Olomouc: Net Univerzity, 2010. On-line na: <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd>

KREJČÍ, V., KOPECKÝ, K. *Kyberšikana u českých dětí – závěry z výzkumného šetření projektu E-Bezpečí a Centra PRVOK.* On-line na : <http://www.prvok.upol.cz/index.php/vyzkum>

KREJČÍ, V., KOPECKÝ, K. *Nebezpečí elektronické komunikace 2 – zpráva z výzkumného šetření realizovaného v rámci projektu E-Bezpečí.* Olomouc: Net Univerzity, 2010-2011. On-line na: <http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/375/6/lang,czech/>

KONEČNÝ, Š. *Fenomén lhaní v prostředí internetu.* Brno, 2010. Disertační práce. Masarykova Univerzita v Brně. Filozofická fakulta – Psychologický ústav. On-line na: http://is.muni.cz/th/20614/ff_d/Disertacni_prace_Konecny.pdf

JACKSON, L. A., EYE, A. von, BIOCCA, F. *Children and Internet Use: Social, Psychological and Academic Consequences for Low-income Children*. Mochogan State University, 2001. On-line na: <http://www.mindlab.org/images/d/DOC797.pdf>

REPORT OF AUDIT. Facebook Ireland Ltd. 2011. On-line na:

<http://dataprotection.ie/documents/facebook%20report/final%20report/report.pdf>

ŘEZNÍČKOVÁ, H. *Specifika internetové komunikace v rámci sociální sítě Facebook*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, 2011. Diplomová práce. On-line na: <https://portal.utb.cz/wps/portal/prohlizeni>

VYKOUKALOVÁ, Z. *Subjektivní význam mobilní komunikace v každodenní interakci dospívajících v kontextu saturace jejich psychosociálních potřeb*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Fakulta sociálních studií, Katedra psychologie, 2010. Disertační práce. On-line na: http://is.muni.cz/th/14219/fss_d/disertacni_prace.pdf

INTERNETOVÉ PORTÁLY:

<http://aktualne.centrum.cz/>

<http://www.e-bezpeci.cz/>

<http://www.e-nebezpeci.cz/>

<http://www.facebook.com/>

<http://www.google.com/trends/>

<http://www.checkfacebook.com/>

<http://cz.linkedin.com/>

<http://www.myspace.com/>

<https://plus.google.com>

<http://www.sexting.cz/>

<http://twitter.com/>

KNIŽNÍ PUBLIKACE:

ARGYLE, M. *The Psychology of Interpersonal Behaviour*. UK: Penguin Books Limited, 1994. ISBN: 0141927127

BEDNÁŘ, V. *Internetová publicistika*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN: 978-80-247-3452-1.

- BENÍŠKOVÁ, T.** *Když dítě lže – Pro rodiče.* Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN: 8024723093.
- BLATNÝ, M.** a kol. *Psychologie osobnosti – Hlavní téma, současné přístupy.* Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN: 8024734346
- DE VITO, J.A.** *Základy mezilidské komunikace.* Překlad: Rezek, J. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN: 978-80-247-2018-0
- DUŠK, K., VEČEŘOVÁ-PROCHÁZKOVÁ, A.** *Diagnostika a terapie duševních poruch.* Praha: Grada Publishing a.s., 2010. ISBN: 978-80-247-1620-6.
- FISHER, S., ŠKODA, J.** *Sociální patologie.* Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN: 8024727811.
- GIDDENS, A.** *Sociologie.* Praha : Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4.
- JIROVSKÝ, V.** *Kybernetická kriminalita.* Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN: 978-80-247-1561-2
- KASÍKOVÁ, H.** *Pedagogika pro učitele.* Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN: 8024717344, 9788024717340.
- MEZRICH, B.** *The Accidental Billionaires. The Founding of Facebook a Tale of Sex, Money, Genius and Betrayal.* New York: Doubleday, 2009. ISBN: 780385532198
- NERUDA, J.** *Zpěvy páteční.* Ilustrace: Holoušová, L. Brno: Tribun EU, 2007. ISBN: 978-80-7399-074-9.
- NOVOSAD, L.** *Poradenství pro osoby se zdravotním a sociálním znevýhodněním.* Praha: Portál, 2009. ISBN: 978-80-7367-509-7.
- PROCHÁZKA, D.** *První kroky s internetem.* Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN: 978-80-247-3255-8.
- ŘÍČAN, P.,** Janošová, P. *Jak na šikanu.* Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN: 8024729911.
- ŠKYŘÍK, P.** (Editor.) *Hledání flow.* Brno: Tribun EU, 2008. ISBN: 978-80-7399-623-9.
- ŠMAHEL, D.** *Psychologie a internet – děti dospělými, dospělí dětmi.* Praha: TRITON, 2003. ISBN: 80-7254-360-1.
- VYBÍRAL, Z.** *Psychologie komunikace.* Praha: Portál, 2009. ISBN: 978-80-7367-1
- VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I.** *Sociální psychologie.* Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN: 978-80-247-1428-8
- JEŘÁBEK, J., TUPÝ, J. a kol.** *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.* Praha: VÚP, 2007

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

CERN – European Organization for Nuclear Research – Evropská organizace pro jaderný výzkum, je jedním z největších a nejuznávanějších center pro vědecký výzkum se sídlem na francouzsko-rakouských hranicích nedaleko Ženevy.

CMC – Computer Mediated Communication – Elektronicky zprostředkovaná komunikace

G+ - Projekt Google + - název sociální sítě

ICQ – I Seek You –Hledám tě, program umožňující internetovou komunikaci v reálném čase

ICT - z anglického Information and Communication Technologies – informační a komunikační technologie

IM – Instant Messaging – v překladu rychlé zprávy nebo rychlé zasílání zpráv, je to internetová služba, která informuje uživatele o připojení dalších uživatelů, přátel a umožňuje posílat zprávy, soubory, či jinak komunikovat.

IRC - Internet Realy Chat

IT – Information Technology – informační technologie

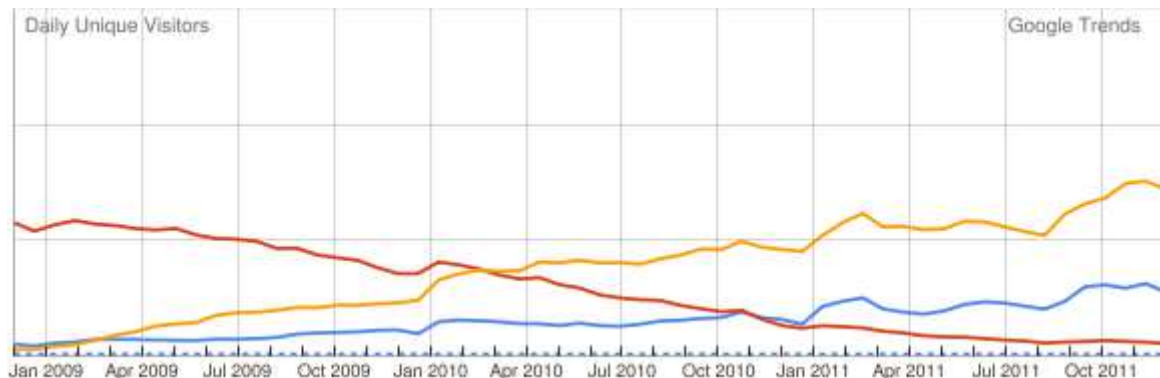
RVP ZV - Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání

SMS – Short Message Service – Krátké textové zprávy odesílané prostřednictvím mobilních telefonů.

WWW – World Wide Web – volně překládáno jako celosvětová pavučina, používá se pro označení aplikace internetového protokolu http. Jedná se o soustavu propojených hypertextových dokumentů

SEZNAM PŘÍLOH

Číslo 1

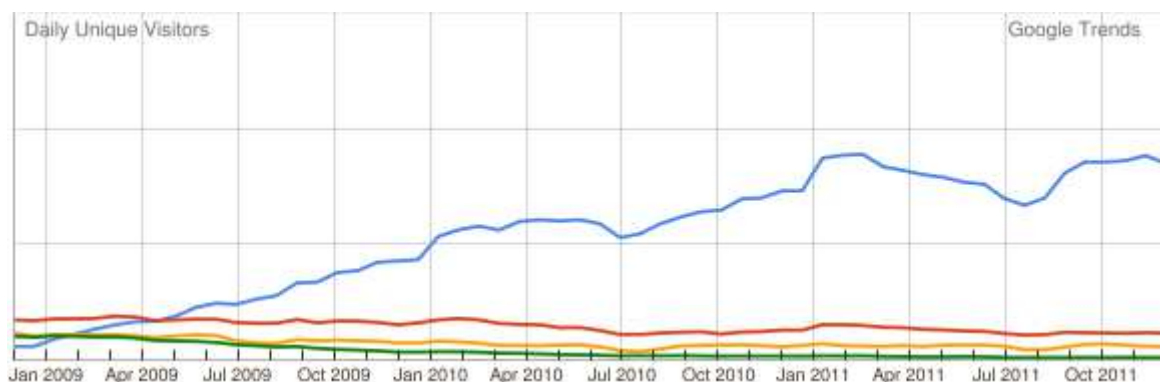

[LinkedIn.com](#), [MySpace.com](#), [Twitter.com](#), [Google+.com](#)

Zdroj: Google Trends for Websites.

<http://trends.google.com/websites?q=LinkedIn.com%2C+MySpace.com%2C+Twitter.com%2C+Google%2B.com%2C+&geo=all&date=all&sort=1> [vygenerováno: 18. 12. 2011]

Číslo 2

[Facebook.com](#), [Lidé.cz](#), [Spožáci.cz](#), [Libimseti.cz](#)

Zdroj: Google Trends for Websites.

<http://trends.google.com/websites?q=Facebook.com%2C+lide.cz%2C+spoluzaci.cz%2C+libimseti.cz&geo=CZ&date=all&sort=0> [vygenerováno: 18. 12. 2011]

Číslo 3

akronym	anglický význam	český překlad
2U	To You	tobě
4E	For You	pro tebe
4YEO	For Your Eyes Only	tajné, soukromé, jen pro tvé oči
2L8	Too Late	pozdě, příliš pozdě
AFAIK	As Far As I Know	pokud vím, pokud se nepletu
AKA	Also Knows As	také známý jako
AFK	Away From Keyboard	nejsem tu
ASAP	As Soon As Possible	jakmile to bude možné, co nejdříve
AYOR	At Your Own Risk	na vlastní riziko
BB	Bye Bye	čau čau
BBL/S	Be Back Later/Soon	vrátím se později/brzy
BFU	Bloody Fucking User	běžný franta uživatel (eufemicky)
BRB	Be Right Back	budu hned zpátky/bud' hned zpět
BTW	By The Way	mimochodem
CU, CUS	See You	ahoj (uvidíme se)
CU2	See You Too	taky ahoj
CUS	See You Soon	brzy na viděnou
DND	Do Not Disturb	nerušit, nerušte
DIY	Do It Yourself	udělej si sám
FAQ	Frequently Asked Questions	často kladené dotazy
FE	For Example	například
FCI	Free Cool In	frikulín (osoba co je free-cool-in - zpravidla hanlivé)
FYI	For Your Information	pro tvou informaci
GR8	Great	paráda, super, dobrý
GL	Good Luck	hodně zdaru
GN	Good Night	dobrou noc
GNSD	Good Night, Sweet Dreams	dobrou noc, sladké sny
GOK	God Only Knows	to ví jen Bůh
GYF	Google Is Your Friend	Google je tvůj kamarád
GTB / GS	Go Too Bed / Go sleep	jdu (jdi) do postele, jdu (jdi) spát
HF	Have Fun	bav se, příjemnou zábavu přeji
HTH	Hope This Helps	doufám, že to pomůže
IANAL	I'm Not A Lawyer	nejsem právník
IC	I See	aha, chápu, rozumím
IDK	I Don't Know	nevím, neznám
IDGI	I Don't Get It	nechápu to, nerozumím
IMAO	In My Arogant Opinion	dle mého arogantního názoru
IMHO	In My Humble Opinion	dle mého skromného názoru
IOW	In Other Words	jinými slovy
JFGI	Just Fucking Google It	vygoogluj si to (vyhledej to ve vyhledávači Google)
K, OKI	OK	ok, ano
KISS	Keep It Short and Simple	udělej to stručně (krátce) a jednoduše
LMAO	Laughing My Ass Off	smíchy se asi znečistím
LOL	Laughing Out Loud	směji se, až se za břicho popadám
L4	Looking For	hledám
L8R	Later	později
M2	Mee Too	já také
NC	No Comment	bez komentáře
NOOB	Noobie	nováček
NP	No Problem	žádný problém, bez problému
NRN	No Reply Necessary	odpověď není nutná
NT	Nice Try	dobrý pokus
NVM	Never mind	nevadí, neřeš
OMG	Oh My God	panebože, proboha
OT	Off Topic	není k věci, příspěvek mimo mísu
PEBKAC	Problem Exists Between Keyboard and Chair	problém se nachází mezi židlí a klávesnicí
PLS	Please	prosím
Q/A	Questions and Answers	otázky a odpovědi
ROFL	Rolling On Floor Laughing	válím se smíchy po zemi
RTFM	Read The Fucking Manual	přečti si sakra ten návod
SNAFU	Situation Normal, All Is Fucked Up	situace je normální, všechno je v pytli
SRY	Sorry	promiň, omlouvám se
TANJ	There Ain't No Justice	není spravedlnosti
TGBADQ	Try Google, Before Asking Dumb Questions	zkus Google, než se začneš hloupě ptát
TGIF	Thanks God, It's Friday	Díky Bohu, že je pátek
THX	Thanks	díky, děkuji
U2	You Too	ty taky, tobě taky
W8	Wait	počkej
WTF	What The Fuck	co to sakra...
WYSIWYG	What You See Is What You Get	co vidíš, to dostaneš
YABA	Yet Another Bloody Acronym	zase další pitomá zkratka

Zdroj: NÝVLT, V. Jazyk jen pro vyvolené: zkratky v internetových chatech a diskusích. Internetový portál iDnes.cz, 2008. On-line na: http://technet.idnes.cz/jazyk-jen-pro-vyvolene-zkratky-v-internetovych-chatech-a-diskuzich-11p-sw_internet.aspx?c=A080302_102951_sw_internet_NYV

Číslo 4

	Obrázek		Příslušný znak
Ikonky emocí		Super!	:~)
		Ahoj!	:~)
		V pohodě!	B~)
		Čha, čha!	:~P
		Smutním!	:~(
		Zlobím se!	:~
		Miluji Tě!	<O>
		Rozchodí!	(X)
		Jo!	Yo!
		Bravo!	==b
		Bomba!	>*<
		Těš se!	%~
		Tvůj zajda	=~
		Objetí	ΩΩ
		Polibek	:~x
		Nápad	?~)
		Spánek	Zzz
		Vězení	:~
		Špatně	==p
		Policie	:~
	Zápach!	&@*	

	Obrázek		Příslušný znak
Zvířátka		Tvá kočička Tvůj pejsek Tvůj Teddy Opice Ryba Brouk Drak	:<+ ># 8<) 8) <-< (x) :>>
Události		Pařime! Gratuluj! Dárek Na zdraví! Dáme pauzu? Dovolená Nemrať se! Vše je OK! Pro Tebe! Peníze Sněhulák Hudba Nákup Oběd	o< E > O -Y- ::: >o< @> \$\$\$ <:7 Σ-) \$-) (
Sport		Jdeme ven? Kop Gól! Vítězství červená karta Raketa Surf Golf	() O- () :→ ! o- o-o o-)

Zdroj: MATURA, J. Emotikony v telefonech Philips. Internetový portál Mobil.cz, 1999.
On-line na: http://mobil.idnes.cz/emotikony-v-telefonech-philips-d3i-telefony.aspx?c=A010516_0032822_telefony

Číslo 5

Dotazník

Dobrý den.

Chci tě poprosit o vyplnění krátkého dotazníku pro můj výzkum k diplomové práci. Prosím o pravdivé odpovědi. Dotazník je anonymní, nebude nikde zveřejněn ani využit k jiným účelům.

Předem ti děkuji za vyplnění.

Veronika Kovářová, studentka Univerzity Palackého v Olomouci.

Zakroužkuj a vyplň, prosím, následující otázky:

1. Jsem:

- a) Dívka.
- b) Chlapec.

2. Chodím do základní školy:

- a) Ve městě.
- b) Na vesnici.

3. Jsem žákem/žákyní:

- a) 5. třídy.
- b) 6. třídy.

4. Profil na Facebooku:

- a) Mám.
- b) Nemám.

- pokud **máš** profil, přeskoč na otázku č. 6

5. Z jakých důvodů nemáš profil na Facebooku? (Můžeš vybrat více odpovědí.)

- a) Není to pro mě důležité.
- b) Nemám volný přístup k internetu.
- c) Rodiče mi to zakázali.
- d) Z jiných důvodů, prosím, vypiš:

- pokud **nemáš** založený profil, prosím, přeskoč na otázku č. 15

6. Jak často používáš Facebook?

- a) Jednou denně, na chvíli, rodiče to kontrolují.
- b) Na Facebooku jsem pořád, mám ho i v mobilu.

- c) Jednou za 3 dny.
- d) Jednou týdně.
- e) Jednou za měsíc.

7. Za jakým účelem nejčastěji chodíš na Facebook? (Můžeš vybrat více odpovědí.)

- a) Jen se dívám, co tam dělají ostatní.
- b) Komunikuji s přáteli/kamarády.
- c) Hledám nové přátele/kamarády.
- d) Hraji hry.
- e) Ze studijních důvodů, získávám informace.
- f) Zjišťuji co se kde děje, kulturní a zábavné akce, setkání kamarádů, narozeninové párty.

8. Co všechno prezentuješ na své zdi na Facebooku?

- a) Nic.
- b) Vše, fotky, videa, píšu, co právě dělám a co se bude dít.

9. Jak reaguješ na výzvu o nové kamarádství na Facebooku?

- a) Nijak neřeším, o koho jde, ihned nové kamarádství přijmu.
- b) Nejprve se podívám, o koho jde, jaké máme například společné přátele, a pak jej přijmu.
- c) Na internetu se nekamarádím s každým, jen s lidmi, které opravdu znám.
- d) Své virtuální kamarády si pečlivě vybírám.

10. S kolika přáteli z Facebooku se vídáš naživo?

- a) Se všemi přáteli.
- b) Asi se čtvrtinou stávajících přátel.
- c) Přibližně s polovinou z mých přátel.

11. Máš mezi svými přáteli na Facebooku někoho z blízké rodiny?

- a) Ne.
- b) Ano (vyber: sestru, bratra, matku, otce).

12. Kontrolují tví rodiče tvůj profil na Facebooku?

- a) Ano.
- b) Ne.

13. Co bys řekl/a o kamarádství/vztazích na Facebooku? (Můžeš vybrat více odpovědí.)

- a) Jsou hluboké.
- b) Jsou vážné.
- c) Opravdové.
- d) Povrchní.
- e) Účelové.
- f) Nic od nich neočekávám.
- g) Dávám si pozor, co napíši na svou či jinou „zed“ a jaké fotky zveřejním, ne všem svým kamarádům důvěřuji.
- h) Všem svým kamarádům na Facebook naprosto důvěřuji.

14. Znáš podmínky pro založení profilu na Facebooku?

- a) Ano.
- b) Ne.

15. Jaké další zájmy kromě práce s počítačem máš? (Můžeš vybrat více odpovědí.)

- a) Pravidelný sport, kroužek (tanec, fotbal, basket, atd.).
- b) Občasný sport, jen tak.
- c) Výtvarný kroužek.
- d) Hudební kroužek.
- e) Četba knížek.
- f) Jiné, prosím napiš:.....

16. V čem je Facebook podle tebe užitečný? (Můžeš vybrat více odpovědí.)

- a) Usnadňuje kontakt s přáteli a rodinou, kteří jsou ze vzdálenějšího okolí.
- b) V získávání informací.
- c) V jednoduché prezentaci fotek a videa.
- d) Efektivní reklama.
- e) V navazování nových přátelství.
- f) V chatování.
- g) Umožňuje kontakt s lidmi z celého světa.
- h) V ničem nevidím užitečnost.

17. Je podle tebe Facebook nebezpečný?

- a) Není nebezpečný.
- b) Ano, je nebezpečný. (Vyber, prosím, proč je nebezpečný. Můžeš vyznačit více možností.)
 - Vytváří se na něm závislost.
 - Šikovný hacker může kdykoliv využít má data.
 - Lhaní při vytváření profilů.
 - Ztráta soukromí.
 - kyberšikana - *Forma šikany pomocí informačních komunikačních technologií, především mobilů a internetu. Cílem je někomu psychicky ublížit, ponížit, zesměšnit.*
 - sexting – *Rozesílání či sdílení zpráv, fotografií nebo videí se sexuálním obsahem.*
 - kybergrooming - *Snaha útočnicka vylákat dítě na osobní schůzku na základě získané důvěry předešlou komunikací přes internet nebo mobilní telefon.*
 - z jiných důvodů, napiš

18. Myslíš si, že se ve škole dovíte vše potřebné o internetu a sociálních sítích?

- a) Ne.
- b) Ano.

19. Zprostředkovává vám škola přístup k sociálním sítím?

- a) Ne, pokud pracujeme na internetu, máme sociální sítě zakázané, o přestávce máme zakázaný i internet.
- b) Ano, o přestávce.
- c) Ano, o přestávce někdy i v hodině.

Ještě jednou děkuji za tvé odpovědi.

Veronika Kovářová

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Veronika Kovářová
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D.
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Facebook – Prostor pro seberealizaci dětí
Název v angličtině:	Facebook – Space for children`s self-realization
Anotace práce:	Obsah diplomové práce je tématicky orientován do oblasti virtuální komunikace v rámci sociální sítě Facebook a její vliv na socializaci dětí. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se zabývá odbornými informacemi týkající se sociálních sítí na Internetu, rizikového chování na Internetu, způsobu komunikace a sociálních interakcí na Facebooku. Praktickou část tvoří výzkum týkající se využívání Facebooku dětmi ve věku 10-12 let.
Klíčová slova:	sociální sítě, kyberšikana, kybergrooming, sexting, CMC komunikace, virtuální prostředí, Facebook, seberealizace
Anotace v angličtině:	The content of this thesis is thematically focused on the virtual communication in the social network Facebook and its influence on the socializing of children. The thesis is divided into a theoretical and practical part. The theoretical part deals with professional information of social networking sites on the Internet, risk behavior on the Internet, the typical way of communication and social interaction on Facebook. The practical part includes the research of using Facebook of children of age from 10 up to 12 years.
Klíčová slova v angličtině:	social networking, cyberbullying, kybergrooming, sexting, CMC communication, virtual environments, Facebook, self-realization

Přílohy vázané v práci:	viz. seznam příloh
Rozsah práce:	92 stran
Jazyk práce:	Český jazyk